

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

Diplomová práce

Bc. Denisa Navrátilová

Postoje žáků středních škol k významným událostem
českých dějin 19. a 20. století v kontextu zábřežského
regionu

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne

.....

Poděkování

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce PhDr. Pavlu Kopečkovi, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady při jejím zpracování.

Dále bych chtěla poděkovat Státnímu okresnímu archivu v Šumperku za poskytnutí archivních materiálů a jednotlivým středním školám v Zábřehu za ochotu při vyplňování dotazníků.

Děkuji také své rodině a všem, kteří mě v době mého studia podporovali a motivovali.

OBSAH

Úvod	6
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Vybrané události českých dějin v kontextu zábrěžského regionu	9
1.1 Stručná historie a charakteristika města Zábřeh	9
1.2 Revoluční rok 1848 a jeho důsledky pro Zábřeh.....	11
1.3 První Československá republika a rok 1918 na Zábřežsku	16
1.4 Situace na Zábřežsku v období druhé světové války.....	23
1.5 Rok 1989 v Zábřehu	33
1.6 Vznik samostatné České republiky na Zábřežsku v roce 1993	37
2 Vybrané státní svátky a významné dny	39
2.1 Státní svátek.....	39
2.2 Významný den.....	39
2.3 Den vzniku samostatného československého státu	40
2.4 Den vítězství	40
2.5 Den boje za svobodu a demokracii.....	41
2.6 Den obnovy samostatného českého státu	42
PRAKTICKÁ ČÁST	44
1 Dotazníkové šetření	45
1.1 Cíle a metody	45
1.2 Stanovení hypotéz.....	45
1.3 Struktura dotazníku.....	45
1.4 Vymezení respondentů	46
1.5 Vyhodnocení dotazníku a interpretace dat	48
1.6 Souhrn výsledků výzkumu	69
1.7 Návrh využití tématu v edukačním procesu	73
Závěr.....	81

Seznam zkratek.....	84
Seznam literatury a pramenů	85
Seznam příloh.....	90
Přílohy	91
ANOTACE.....	100

Úvod

V průběhu celého roku si připomínáme mnohé významné události, které se staly v českých dějinách a měly podstatný vliv na vývoj naší společnosti. Tyto dny jsou v kalendáři uváděny jako státní svátky, případně významné dny. Letošní rok 2018 je navíc výjimečný právě díky faktu, že si připomeneme hned několik událostí, které byly nazvány jako tzv. osmičková výročí. Oslavíme sto sedmdesát let od revolučního roku 1848, který znamenal jeden ze zlomových okamžiků pro formování novodobého českého národa. Další významné jubileum připomene sto let od ukončení první světové války a vzniku samostatné Československé republiky. Uplynulo osmdesát let od podpisu Mnichovské dohody, sedmdesát let od tzv. vítězného února a padesát let od vpádu vojsk Varšavské smlouvy. Každý na tyto události pohlíží jiným způsobem, někteří je i zažili, avšak důležité je, že se na ně nezapomíná.

Hlavním cílem této práce bude zjistit, jaký postoj mají k daným událostem žáci středních škol v Zábřehu na Moravě, kde jsem sama několik let studovala a je mi tedy toto město blízké. Aby bylo možné splnit hlavní cíl práce, vytyčila jsem si několik dílčích cílů. Prvním z nich bude shrnout vybrané významné události 19. a 20. století českých dějin na pozadí zábřežského regionu, následně se budu krátce věnovat vybraným státním svátkům a posledním cílem bude za pomoci dotazníku zjistit, jak tyto vybrané události vnímají žáci středních škol v Zábřehu na Moravě, zda mají o těchto událostech přehled a uvědomují si, proč jsou dané dny ustanoveny jako státní svátky. Pro tuto práci jsem vybrala následující události: revoluční rok 1848, ukončení první světové války a vznik první Československé republiky, německou okupaci a vznik protektorátu, listopadové události z roku 1989 a vznik samostatné České republiky.

Teoretická část práce je rozdělena do dvou sekcí. V první z nich se zaměřím na deskripci jednotlivých událostí v Zábřehu a jeho okolí. U každé události se zaměřím na popis nejen samotné události, ale i toho co jí předcházelo a jaké důsledky z ní vyplynuly. Protože se na jednotlivé státní svátky budu dotazovat v dotaznících, zaměřím se ve druhé části teoretické sekce krátce na to, jak podle zákona definujeme státní svátky a významné dny a zároveň krátce vylíčím, co je připomínáno a jaké akce jsou s nimi spojeny.

V praktické části práce se zaměřím na kvantitativní výzkum, uskutečněný za pomoci dotazníků. V dotazníku se budu žáků zábřežských středních škol dotazovat na vybrané události 19. – 20. století vztahující se k českým dějinám celkově, ale i regionálně. Dotazník bude k vyplnění rozdán žákům gymnázia a dvou středních škol. Účelem

výzkumu je posoudit, zda mají žáci gymnázia větší povědomí o státních svátcích a významných dnech vztahujících se k vybraným událostem než žáci ostatních středních škol v Zábřehu na Moravě a rovněž posoudit, zda jsou na tom lépe dívky nebo chlapci. Po sběru dat provedu analýzu dotazníků a srovnám výsledky s hypotézami své práce, které budou potvrzeny, případně vyvráceny. Do praktické části rovněž zařadím návrh projektové dne pro žáky středních škol, který bude zaměřen na vybrané státní svátky a významné dny.

Nejvíce informací k tématu budu čerpat primárně ze zdrojů uložených ve Státním okresním archivu v Šumperku, ve fondu města Zábřeh. Jsou to především dvě *kroniky města Zábřeha z let 1900-1929 a 1930-1945*, které jsou psané německy kronikářem Leopoldem Falzem, avšak v polovině minulého století byly přeloženy a strojově přepsány do češtiny zábřežskou učitelkou Marií Janů. Kroniky poskytují cenné informace o historickém vývoji města včetně zpráv o obecním zastupitelstvu a rozpočtu, školství, cenách, pohybu obyvatelstva, řemeslech a živnostech, ale také o kultuře a počasí. Ze stejného fondu pochází také *Pamětní kniha města Zábřeh z let 1900-1943*, která je psána několika kronikáři z části německy a z části česky, a byla zpětně dopisována po druhé světové válce. Další informační zdroje poskytnou publikace od Leopolda Falze *Dějiny města Zábřeha od nejstarších časů až do roku 1900* a také *Zábřeh – 750 let*, kterou sestavil kolektiv autorů v čele s Josefem Bartošem a věnuje se celé historii Zábřeha od jeho založení ve 13. století až do konce dvacátého století, významným stavebním památkám města, charakteristice obyvatel města, a nakonec významným rodákům. Neméně důležité údaje poskytne také dobový tisk Moravský sever vydávaný od konce 19. století a sborníky publikované k různým výročím města. Historie města Zábřeha do konce 19. století byla sepsána v již zmíněné publikaci *Dějiny města Zábřeha* od Leopolda Falze a později byly popsány celé dějiny města, avšak už ne tak podrobně v publikaci *Zábřeh - 750 let* od autora Josefa Bartoše. Vybraným časovým úsekům v historii Zábřeha se věnovaly také některé bakalářské a diplomové práce, avšak ty se zaměřovaly pouze například na období nacistické okupace nebo na vývoj školství v určitém období. Podrobné zaměření na vybrané události 19. a 20. století v Zábřehu na Moravě, které měly podstatný vliv na formování našeho státu a také města, zatím zpracováno nebylo, proto je nutné vycházet z různorodých zdrojů jako jsou kroniky, dobový tisk, sborníky, ale také webové stránky jako například *Paměť Národa*, kde lze nalézt rozhovory s pamětníky, z nichž některé byly zpracovány v sérii publikací, jejichž autorem je Vít Lucuk.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Vybrané události českých dějin v kontextu zábrežského regionu

1.1 Stručná historie a charakteristika města Zábřeh

Zábřežský region se rozkládá od podhůří Jeseníků až k Hané. Svůj název dostal podle města Zábřeh, jehož existenci datujeme od třináctého století. Z města pochází několik známých osobností, mezi které řadíme především Jana Eskymo Welzla, jež proslul svými cestami za polární kruh, kde pobýval dlouhá léta s Eskymáky. Ze Zábřeha pochází také Magdalena Vizovská, první manželka Jana Amose Komenského.¹

Zábřeh na Moravě je menším městem ležícím na severu Moravy, v místě, kde začíná podhůří Jeseníků. Město získalo svůj název podle své polohy, protože leží na břehu Moravské Sázavy, která městem protéká. Nadmořská výška činí 298 metrů nad mořem. V minulosti neslo město německý název Hohenstadt.²

Do roku 1918 se město skládalo z částí nazvaných Horní předměstí, Dolní předměstí, Knižecí sady, Novosady a Levenov. Již roku 1850 bylo připojeno k městu nádraží, které leží na druhém břehu Moravské Sázavy. V roce 1919 byla k Zábřehu připojena nedaleká obec Krumpach, v roce 1948 následovalo připojení Rudolfova a o rok později bylo město rozšířeno také o obce Skalička a Ráječek³, které nyní tvoří městské části. Město se v současnosti rozkládá zhruba na třech a půl tisících hektarech a zahrnuje rovněž místní části Dolní Bušínov, Hněvkov, Pivonín a Václavov.⁴

Historie města sahá do roku 1254, kdy je poprvé v písemnostech zmíněn Sulislav ze Zábřeha. Předpokládá se, že v této době zde existovala pouze osada. Teprve z listiny vydané na konci 13. století je patrné, že v Zábřehu stál hrad. První šlechtický rod, který byl vlastníkem Zábřeha, byli pánové z Kravař, kteří dostali město lénem na začátku 15. století. V roce 1442 bylo panství prodáno Janu Tunklovi z Brnička. V době držení panství v rukou Tunklů dosáhlo panství největšího rozmachu. Jiří Tunkl proslul zakládáním rybníků nejen v Zábřehu, ale i jeho okolí. Zábřežský rybník Oborník se dochoval do současnosti. V 16. století přechází panství do rukou pánů z Boskovic. Ke konci šestnáctého století přebírá panství rod Žerotínů, který však po třicetileté válce panství ztrácí ve prospěch rodu

¹ Zábřežsko. *Jeseníky* [online]. Olomoucký kraj, Jeseníky-Sdružení cestovního ruchu, 2018 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <https://www.navstivtejeseniky.cz/turisticke-lokality/zabrezsko>

² BARTOŠ, Josef, ed. a kol. *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*. Sv. 4, okresy: Šumperk, Zábřeh, Rýmařov. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1974. s. 141.

³ BARTOŠ, Josef, ed. a kol. *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*. c. d.: s. 141.

⁴ *Kronika Zábřeha 2009* [online]. Zábřeh, 2009 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: http://www.zabreh.cz/assets/File.ashx?id_org=18942&id_dokumenty=1067, s. 2.

Lichtenštejnů, jež měli Zábřeh ve svém vlastnictví po dobu více než dvou set let.⁵ Vývoji města Zábřeh od roku 1848 jsou podrobněji věnovány následující kapitoly této práce.

Zábřeh byl odpradáva významným průmyslovým střediskem s výbornou železniční dopravou, která se ve městě rozšířila od poloviny 19. století. Nejvíce rozvinutý zde byl textilní průmysl vedený německou rodinou Brassových.⁶ Textilní výroba se zachovala ve městě do současnosti.

Ve městě jsou v současnosti čtyři základní školy, z nichž jedna má pouze první stupeň a navštěvují ji především děti ze Skaličky. Zbývající tři školy nabízejí první i druhý stupeň a jsou navštěvovány nejen žáky ze Zábřeha, ale rovněž ze všech okolních vesnic. Střední školy ve městě najdeme celkem tři. Jedná se o Gymnázium, které bylo založeno na konci 19. století, dále Střední školu sociální péče a služeb, a nakonec Vyšší odbornou a Střední školu automobilní.⁷

K nejvýznamnějším stavbám města patří kostel sv. Bartoloměje na Masarykově náměstí, radnice, v níž se zachoval tzv. Tunklův dvorec – využívaný jako galerie a koncertní sál, a také Dům Pod Podloubím, který je rodným domem Magdaleny Vizovské, a v jehož prostorách se dnes nachází muzeum.⁸

⁵ BARTOŠ, Josef et al. *Zábřeh - 750 let*. Zábřeh: Město Zábřeh, 2004. s. 6–19.

⁶ BARTOŠ, Josef, ed. a kol. *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*. Sv. 4, okresy: Šumperk, Zábřeh, Rýmařov. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1974. s. 141–142.

⁷ *Kronika Zábřeha 2009* [online]. Zábřeh, 2009 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: http://www.zabreh.cz/assets/File.ashx?id_org=18942&id_dokumenty=1067, s. 2–3.

⁸ Tamtéž, s. 2–3.

1.2 Revoluční rok 1848 a jeho důsledky pro Zábřeh

Jak uvádí sám autor knihy *Dějiny města Zábřeha* Leopold Falz, pro období před rokem 1900 se dochovalo pouze malé množství původních písemností o vývoji Zábřežska. Některé dokumenty byly zničeny, jiné se časem ztratily.⁹ Přesto se dozvídáme alespoň některé informace o řemeslech, průmyslu, zakládání spolků a škol a životě lidí v tomto období.

Přestože by se mohlo zdát, že se revoluční události mezi lety 1848-1849 Zábřeha vůbec nedotkly, protože je město vzdáleno od hlavního dějiště událostí v Čechách – Prahy, k několika změnám, které ovlivnily vývoj Zábřeha až do první světové války, přeci jen došlo. Četné události, které nastaly kolem roku 1848 v habsburské monarchii, významně ovlivnily hned několik oblastí ve městě Zábřeh. Patří mezi ně zejména zrušení poddanství, změna ve státní správě a samosprávě a rovněž rozvoj železniční dopravy, která připravila podmínky pro následný rozkvět průmyslu ve městě.¹⁰

První ze zásadních změn se dotkla zábřežské státní správy, která byla původně již od počátku 17. století pod vedením rodu Lichtenštejnů. Ti získali Zábřeh po bitvě na Bílé Hoře a udrželi si ho po dobu zhruba dvou set let. V tomto období správu ve městě vykonávali hejtman, městská rada a rychtář jako zástupce vrchnosti, přičemž do úřadů byli dosazováni hlavně němečtí úředníci.¹¹ Změna nastala teprve po zrušení poddanství, kdy lichtenštejnská správa ztratila své politické, správní i soudní pravomoci. Byla zrušena robota a rovněž poddanské povinnosti. Dle provizorního obecního zákona vydaného v roce 1850 byl zaveden městský či obecní výbor a zvolen starosta.¹² V těchto prvních volbách přišlo volit z celkového počtu 288 oprávněných voličů pouze polovina. Z voleb vyšel jako nový starosta Emanuel Hönig, který však v únoru 1858 sám odstoupil, a až do nových voleb v říjnu, kdy byl zvolen Wilhelm Müller, zastával tuto funkci člen obecního výboru Josef Kunz.¹³ Aktivní volební právo pro volby do obecního výboru bylo omezeno majetkem, proto mohli volit pouze majetní zletilí muži, kteří nespáchali žádný trestný čin a neměli povinnost vojenské služby. Zároveň s městskou radou byl v Zábřehu zřízen okresní úřad v čele s hejtmanem, okresní soud a úřad pro výběr berní, tedy daní. Tyto úřady působily ve městě až do roku 1938, kdy byl Zábřeh zabrán německými vojsky.¹⁴ Od roku 1850 působilo v Zábřehu také četnictvo

⁹ FALZ, Leopold. *Dějiny města Zábřeha: od nejstarších časů až do roku 1900*. Praha: Votobia, 2003, s. 204.

¹⁰ BARTOŠ, Josef et al. *Zábřeh - 750 let*. Zábřeh: Město Zábřeh, 2004. s. 34.

¹¹ Sborník Státního okresního archivu Šumperk č. 8. Státní okresní archiv Šumperk. Šumperk: Zemský archiv v Opavě, Státní okresní archiv Šumperk, 2015. s. 7.

¹² BARTOŠ, Josef et al. *Zábřeh - 750 let*, c. d.: s. 34.

¹³ FALZ, Leopold. c. d.: s. 218.

¹⁴ Sborník Státního okresního archivu Šumperk č. 8. Státní okresní archiv Šumperk. Šumperk: Zemský archiv v Opavě, Státní okresní archiv Šumperk, 2015. s. 8–9.

a byl ustanoven politický okres Zábřeh, pod který spadaly tři okresy soudní – Zábřeh, Mohelnice a Šilperk (v současnosti Štítý). Navíc se město rozrostlo o Knížecí sady, osadu Levenov a nedalekou obec Krumpach, která do té doby působila samostatně.¹⁵

V průběhu roku 1848 se mohla zdát atmosféra poněkud uvolněnější. V místním hostinci majitele Churavého se konala častá shromáždění, a protože zde vyvstávala hrozba nepokojů, zábřežský policejní komisař Johann Paul se svým pomocníkem Franzem Bezděckým se rozhodli v dubnu takové shromáždění neohlášeně zkontrolovat. Sami byli překvapeni, když zjistili, že účelem setkání není řešení politických otázek, ale ustanovení bezpečnostní hlídky ve městě. Sestavení tzv. národní gardy mělo být dle nařízení monarchie úkolem každého města s více než tisíci obyvateli. Služba v národní gardě byla povinná pro muže od 19 do 50 let, v Zábřeze byla složena z 80 mužů a jejím poručíkem se stal Theodor Horný. Uskupení však nemělo dlouhého trvání a hned následujícího roku došlo ke jeho zrušení, zejména z důvodu financí. Naposledy se národní garda předvedla v březnu 1849 při oslavách zavedení konstituce.¹⁶

Vrátíme-li se o pár let zpátky, důležitým milníkem pro město Zábřeh byl rok 1845, kdy byla ukončena stavba železniční trati vedoucí z Olomouce, přes Českou Třebovou, až do Prahy. Zábřeh se tak stal důležitou spojnicí obchodních cest a dodnes se mu přezdívá křižovatka cest.¹⁷ V roce 1871 bylo dokončeno prodloužení železniční dráhy ze Zábřeha do Šumperka a Sobotína. Zároveň začalo docházet k novému silničnímu spojování Zábřeha s okolními vesnicemi, což umožnilo lepší poštovní a posléze telefonické spojení.¹⁸

Na rozvoj železnice navázal rozmach průmyslu ve městě. Přestože už dříve ve městě existovala různá řemesla, která sloužila především pro účely živobytí obyvatelstva, byl Zábřeh spíše zemědělskou oblastí. Vlaková doprava umožnila vývoz výrobků a stejně tak dovoz potřebných surovin a vytvořila podmínky pro vznik nových továren ve městě. Jako první bývá uváděna barvírna nití majitele Julia Lensena, avšak rok jejího založení se v písemnostech liší. Podnik byl později rozšířen rovněž o zpracování bavlny, k tomu došlo po jeho odkoupení Wilhelmem Brassem, který měl na dějinný vývoj Zábřeh značný vliv až do konce první světové války. Továrna byla největším zaměstnavatelem této doby, nalezlo zde zaměstnání zhruba 1500 obyvatel ze Zábřeha a okolí.¹⁹

¹⁵ BARTOŠ, Josef et al. *Zábřeh - 750 let*, c. d.: s. 34.

¹⁶ FALZ, Leopold. c. d.: s. 217–218.

¹⁷ LOLEK, Ctibor. *Zábřeh 725 let: 1254-1979*. Zábřeh: Městský národní výbor, 1979. nestr.

¹⁸ BARTOŠ, Josef et al. *Zábřeh - 750 let*, c. d.: s. 35.

¹⁹ BARTOŠ, Josef et al. *Zábřeh - 750 let*, c. d.: s. 30–35.

Rozvoj průmyslu a továren však s sebou nesl i stinnou stránku v podobě nepokojů drobných řemeslníků. Zhruba od čtyřicátých let 19. století se textilní tovární výroba začala rozvíjet také v sousedním městě Šumperku. Mezi lety 1844-1848 zde došlo k takzvaným hladovým nepokojům. Zavedením mechanické přádelny lnu se stále více snižovala životní úroveň tkalců v okolních vesnicích, od nichž továrníci odkupovali len za velmi nízké ceny. Pláteníci měli velké obtíže prodat své výrobky na trhu, protože nemohli konkurovat tovární výrobě. Dobře na tom ale nebyli ani zaměstnanci továren, kteří ze mzdy, kterou dostávali, sotva užívali rodinu. Prvním pokusem o změnu byla akce venkovských tkalců, kteří se chytali zničit přádelnu lnu při dalším konání trhu v srpnu 1844. Zpráva o chystajících se protestech se však dostala k majitelům továrny a ti nařídili, aby veškeré zboží, které tkalci na trh donesou, bylo odkoupeno za vyhovující cenu, čímž bylo zabráněno jakékoliv nespokojenosti. K dalším nepokojům došlo v květnu 1847, z důvodu růstu cen obilí. Na trhu, kde bylo obilí prodáváno velice draho, se roznesla zpráva, že u domu jednoho z měšťanů jsou skládány dva vozy obilí. Rozzlobení tkalci obilí ukořistili pro sebe a rozprodali za přijatelnou cenu.²⁰

Mezi další firmy, které v tomto období byly založeny, patřila strojařská výroba Eduarda Ledera, zaměřená na výrobu strojů pro výrobu papíru, která zaměstnávala kolem stovky lidí. Dále ze starého pivovaru vznikla sladovna. Alois Taussig otevřel výrobu keramiky a na přelomu století byla otevřena moderní továrna na výrobu tkaného hedvábí, jejímž majitelem byl Hermann Schefter. O finanční záležitosti se od roku 1876 starala městská spořitelna a o pár let později byl založen německý Spořitelní a záloženský spolek. Teprve v roce 1885 vzniká první česká Občanská záložna.²¹

Roky 1848 a 1849 znamenaly pro české země snahy o posílení české řeči na školách a v úředním styku a také snahu o vytvoření vlastního státu v rámci monarchie. Zároveň se vztahy mezi Čechy a Němci stávají více a více konfliktními.²² Přestože zástupci města Zábřeha v roce 1849 tvrdili, že mezi Čechy a Němci nepanují rozdíly a jsou si jako lidé před Bohem rovni, byl tento argument později použit, když se jednalo o založení českého zemědělského spolku s námitkou, proč by měl být spolek pouze českým. Největší vliv si ve městě získala rodina Brassů, která ve městě vlastnila několik podniků. Především Hermann Brass byl známý pro své germanizační snahy skrze zakládání německých spolků

²⁰DOHNAL, Miloň. Hladové nepokoje na Šumpersku před rokem 1848. In: *Severní Morava: vlastivědný sborník* [online]. Šumperk: Vlastivědný ústav, 1958 [cit. 2018-01-30]. ISSN 0231-6323. Dostupné z: <http://old.muzeum-sumperk.cz/index.php?item=cinnost/publikacni-cinnost/vlastivedny-sbornik-severni-morava/digitalizovany-obsah/&larticle=63>

²¹BARTOŠ, Josef et al. *Zábřeh - 750 let*. c. d.: s. 35–36.

²²KAŠPAR, Oldřich. *Stručný přehled dějin a kultury českých zemí a Slovenska*. Pardubice: Kora, 1997, s. 120–121.

a škol nazývaných *schulvereinky*.²³ Z nejdůležitějších německých spolků to byly především Společenský a čtenářský spolek, Pěvecký svaz, divadelní uskupení Šťastný spolek, tělocvičný spolek Turnverein a Svaz Němců severní Moravy.²⁴ Brass zašel dokonce tak daleko, že svým českým dělníkům nařídil, aby při sčítání lidu uvedli jako používaný jazyk němčinu, a to pod pohrůžkou propuštění z továrny. Jiní obyvatelé Zábřeha se dobrovolně přidávali na německou stranu, přičemž sledovali především osobní blaho než příslušnost k jedné či druhé národnosti. Stávalo se také, že rodiče českých dětí, především na vesnicích, neměli jinou možnost, než je posílat do školy německé. Zprvu se česká menšina nezapojovala ani do voleb a nechávala tak volný průchod postupující germanizaci. Obrat nastává teprve s příchodem mladé pokrokové inteligence, která podnítila české zábřežské obyvatelstvo k větší angažovanosti.²⁵ Začalo se bránit zakládáním českých spolků a českých škol. Jedny z prvních spolků, které vznikly, byly Občanská beseda, Matice školská, Všeobecný dělnický vzdělávací a podporovací spolek, Sokol, český Politický spolek pro severní Moravu, učitelská jednota a hasičský sbor.²⁶ Joža Malý, který se narodil v obci nedaleko Zábřeha, se zasloužil o založení českého knihkupectví a společně s přáteli z řad učitelstva vystavěli také Společenskou knihtiskárnu, která začala vydávat novinové periodikum Moravský sever, což umožnilo kulturní a politický rozmach Zábřežska a okolí.²⁷ Významným milníkem pak bylo založení českého gymnázia v roce 1896, čemuž však předcházely dlouhé boje o povolení školy a shánění potřebného materiálu i vybavení.²⁸

Přes všechny národnostní snahy českého obyvatelstva, měla němčina výrazný vliv na některé oblasti života lidí ve městě. Jako příklad uvádím úryvek dobové mluvy, která si z němčiny vypůjčila mnoho slov a některá z nich si počestila:

„V sobotu po fajromtě si hausér složil vercajk ve verštatě, orentlich se ve voškuchli umyl a vydrhl hantuchem, vorazíroval se a nakrótil si šnurbort, zezul holbštýflata, svlíkl zaflekovaný pajtalóny a hodil se do pucu. Vzal si čistó forhemetku a štajfkrógn, uvázal si bindle, oblíkl nedělní kvont, obul nový štýflata – mutr mu je na gaňku vopucovala a naviksovala – brůslek si ještě nechal, vono je ještě furt címlich frišno; přehodil si íbrcígr

²³ BARTOŠ, Josef et al. *Zábřeh - 750 let*. c. d.: s. 38–39.

²⁴ FALZ, Leopold. c. d.: s. 220–223.

²⁵ SOKA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1900-1929*, nestr., část první.

²⁶ BARTOŠ, Josef et al. *Zábřeh - 750 let*. c. d.: s. 38–39.

²⁷ BARTOŠ, Josef et al. *Zábřeh - 750 let*. c. d.: s. 118–119.

²⁸ DAVID, Zdeněk, ed. – RŮŽIČKA, Pavel, ed. *100 let Gymnázia Zábřeh: 1896-1996*. Zábřeh: Gymnázium, 1996, s. 20.

*nebo jenom gérok, nasadil si štajfhut, do ruky vzal špacírštok a šel aus na vochtlíček. Sejde se tam celé jejich kselšoft na trochu toho untrholtu, aby zapomněli na ten elend. (...)*²⁹

Uvádím rovněž český překlad z téhož článku: „*V sobotu po skončení práce si domácí pán složil nářadí v dílně, řádně se v prádelně umyl a vydrhl ručníkem, oholil se a nakroutil si knír, zezul poloboty, svlékl záplatované kalhoty a pěkně se upravil. Vzal si čistou náprsenku a tvrdý límec, uvázal si vázanku, oblékl nedělní šaty, obul si nové botky – maminka mu je na chodbě očistila a naleštila – náprsník si ještě nechal, ono je ještě stále dosti čerstvo; přehodil si svrchník nebo jenom krátký svrchní kabát, nasadil si tvrdý klobouk, do ruky vzal hůlku a vyšel si na osminku. Sejde se tam celá jejich společnost na trochu té zábavy, aby zapomněli na tu bídu. (...)*“³⁰

Od poloviny 19. století dochází také k nárůstu obyvatel a domů v Zábřehu. Zatímco v roce 1850 to bylo celkem 2 042 obyvatel³¹, v roce 1880 to bylo již 2 613, z toho 927 národnosti české a 1 678 německé, a na přelomu století počet obyvatel dosáhl čísla 3 011.³² Přestože značná část obyvatelstva byla německého původu, česká menšina se rozrůstala také rychlým tempem. Germanizačním snahám tak Zábřeh dokázal odolávat, a to i díky výhodě okolních obcí, protože ve většině z nich žilo obyvatelstvo české národnosti.³³

²⁹ HORSKÝ, František. Také plod germanizace. In: *Zábřeh v minulosti i přítomnosti: Vlastivědný sborník*. Zábřeh: Okresní lidová knihovna v Zábřehu, 1959, s. 146–147.

³⁰ HORSKÝ, František. Také plod germanizace. In: *Zábřeh v minulosti i přítomnosti: Vlastivědný sborník*. Zábřeh: Okresní lidová knihovna v Zábřehu, 1959, s. 146–147.

³¹ BARTOŠ, Josef et al. *Zábřeh - 750 let*. c. d.: s. 34–35.

³² BARTOŠ, Josef, ed. a kol. *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*. Sv. 4, okresy: Šumperk, Zábřeh, Rýmařov. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1974. s. 141.

³³ BARTOŠ, Josef et al. *Zábřeh - 750 let*. c. d.: s. 34–35.

1.3 První Československá republika a rok 1918 na Zábřezsku

Vyhlášení samostatné Československé republiky se významně dotklo i Zábřeha a jeho okolí. Než se na tuto událost podíváme podrobněji, bude v této kapitole nejprve popsána situace ve městě v průběhu celého roku 1918, aby tak bylo dosaženo ucelenějšího obrazu tohoto období.

Jedním z válečných problémů, kterým musel Zábřeh čelit, bylo vojsko usazené ve městě. Jednalo se o 19. střelecký pluk, který přišel poslední měsíc roku 1915 a odešel teprve na začátku léta roku 1918. Nejhorší bylo šíření nakažlivých nemocí mezi vojáky, kteří rychle umírali. Nemocným vojákům byly vystavěny speciální domy u nádraží a bylo jim zakázáno pohybovat se po městě. Nebezpečí šíření nákazy však hrozilo i z nedalekého města Šumperka, kde byla situace velmi podobná. Mezi obyvatelstvo se naštěstí tyto nemoci příliš nerozšířily, i přesto bylo evidováno jedno úmrtí občana, které nebylo objasněno. Další potíže byly způsobeny bídou vojáků. Nedostávalo se jim mnoho potravin, proto často vyměňovali oblečení za jídlo. Brzy jim však bylo ze strany města žebvání ve dne zakázáno, což mělo za následek stále se rozrůstající krádeže po nocích. Jen někteří vojáci byli chyceni při činu. Obyvatelé města komentovali situaci takto: „*krádež nad krádež, co mají ti vojáci dělat, když jim najíst nedají.*“³⁴

Hlad a nedostatek potravy nebyl však pouze problémem vojska, také samotní obyvatelé Zábřeha strádali. Kapitola kroniky nazvaná aprovizace, tedy zásobování, dokládá, jak složité bylo získat alespoň základní potraviny. Nálada mezi českým i německým obyvatelstvem klesala, když bylo v dubnu 1918 nařízeno snížení přidělu mouky na polovinu. Kronikář se zmiňuje také o selhávajícím zásobování máslem. Kdo neměl na výměnu cukr, tabák nebo petrolej, neměl šanci tuk sehnat. Kdo vlastnil statek, měl alespoň tu výhodu, že si dělal vlastní sádlo. Při získávání potravin se v tomto období stal velice cenný, avšak dříve neznámý batoh, lidmi nazývaný *ruksak* a tvrzení: „*Nepůjdeš-li s ním podloudně ty, půjde soused, ať je to dělník nebo tajný rada! Hanba není v ruksaku, ale v juchtových kufrech a autoch, v nichž keťasi zásoby svážejí.*“³⁵ Jako nejhorší však je uváděna situace, kdy bylo v dubnu na dva týdny pozastaveno vydávání potravin na tzv. chlebenky, přidělové lístky, aby se šetřilo s moukou. Všude se psalo, že rakouské zásobování hluboce selhalo.³⁶

³⁴ SOKA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1900-1929*, nestr., rok 1918.

³⁵ Juchta = obuvnická ušěň, Keťas = lichvář s potravinami (Slovník cizích slov, dostupný z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>)

³⁶ SOKA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1900-1929*, nestr., rok 1918.

Lidem příliš nepomáhalo ani zdražování základních potravin. Kronika uvádí, že například maso ve válečném období zdražilo od šesti set do dvou tisíc procent oproti původním cenám, mouka o více než tři tisíce procent, máslo o dva tisíce. Každý chtěl na surovinách vydělat. Kronika uvádí reálnou situaci, kdy si zemědělec z Krumpachu řekl za bochník chleba cenu padesátkrát vyšší než na běžném trhu.³⁷ Za účelem potrestání všech nepoctivců, lichvářů, překupníků a podobných lidí, byly zřízeny nejen v Zábřehu, ale i okolí tzv. černé knihy. Na některých místech do nich byli zapisováni i lidé, kteří zradili vlastní národ, donášeli na své sousedy a podobně.³⁸

V květnu 1918 se zábřežští dělníci odhodlali k veřejnému vystoupení, při němž požadovali zvýšení mezd, lepší podmínky pro život a také aby byla ukončena válka. Začátkem června manifestovali podruhé a žádali již svobodu a samostatnost pro československý lid.³⁹ Po této akci se začala formovat skupina českých představitelů města, v čele s Jožou Malým a Jaroslavem Mezníkem, která se zasloužila o založení Národního výboru v Zábřeze po vzoru Prahy. Údaje založení se liší, v písemnostech bývá uváděno září, ale také říjen 1918, kdy se Joža Malý vrátil z jednání v Praze. Ve výboru působily mnohé zábřežské osobnosti, převážně z řad učitelstva, z nichž někteří se později orientovali na politickou kariéru. Rudolf Dvořák, který byl v této době ředitelem gymnázia, umožňoval schůzky výboru v prostorách školy.⁴⁰

Na začátku června 1918 se Zábřeh a s ním celá severní Morava přidala k Národní přísaze za český stát a náležitě tuto událost oslavil. Lidé přišli v krojích, s ozdobenými vozy. Promluvil několik významných řečníků, z nichž poslední byl Richard Fischer, později starosta Olomouce, který přednesl Národní přísahu veřejně před publikem. Lidé se opět po dlouhé době radovali a zpívali v ulicích národní písně.⁴¹ V říjnu se v Zábřeze zformovala nová politická strana Česká státoprávní demokracie, která se brzy rozrostla na více než osmdesát členů, proto byl původně pětičlenný výbor rozšířen o 4 nové zástupce. Organizace na jedné ze svých prvních schůzí projednala svůj program, ale také otázky týkající se postavení žen v politice včetně volebního práva, problematiku živnostníků a rozdělování

³⁷ SOKA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1900-1929*, nestr., rok 1918.

³⁸ České srdce. *Moravský sever*, Zábřeh, 25. 10. 1918 (č. 45), s. 3. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/vkol/view/uuid:85b8c744-0de2-4c4b-bae1-6f1654a05d1a?page=uuid:fb586e66-067e-11e4-9168-90b11c419e63>

³⁹ LOLEK, Ctibor. *Zábřeh 725 let: 1254-1979*. Zábřeh: Městský národní výbor, 1979. nestr.

⁴⁰ BARTOŠ, Josef. Jaroslav Mezník a rok 1918 na Zábřežsku. In: *Severní Morava*, 2003, 86(49), s. 49–53.

⁴¹ SOKA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1900-1929*, nestr., rok 1918.

půdy. O dalších setkáních měl informovat Moravský sever, který rovněž vyzval, aby se každý člen organizace pokusil pozvat na sraz co nejvíce žen.⁴²

Osmadvacátého října 1918 vyhlásil pražský Národní výbor samostatnost státu a ujal se jeho správy. První zprávy o této události byly zaslechnuty v noci z 28. na 29. října na zábřežském nádraží v době okolo dvanácté hodiny večer. S novinkou se okamžitě vydaly pověřené osoby na kolech do okolí, aby ji co nejrychleji rozšířily. Oficiálně byla zpráva ředitelem Dvořákem oznámena dvě hodiny po půlnoci.⁴³ Během noci se vše rozšířilo i do okolních vesnic, které byly na ráno pozvány na setkání v Zábřeze. Účast byla ohromná, přišly všechny věkové skupiny, lidé si nesli české a slovenské vlajky a z nedalekého Dubicka poslali i hudební doprovod, který při vstupu do města hrál *Proč bychom se netěšili*. Zároveň sehrál svou důležitou roli již ustanovený Národní výbor, který postupně přejímal správu v původně císařsko-královských úřadech. Pokud stál ve vedení Němec, byl ve funkci nahrazen nejstarším českým úředníkem a zároveň mu byl přidělen lidový komisař, který byl vybrán ze členů Národního výboru.⁴⁴ Německá správa vedená Richardem Rotterem a Hermannem Brassem zprvu odmítla odevzdat moc do rukou Národního výboru a zároveň usilovala o připojení k Sudetenlandu s hlavním městem v Opavě.⁴⁵

Ze zábřežské radnice vyvěsila obecní rada na znamení oslav československý prapor a stejně tak byly vlajky vyvěšeny i na ostatních úřadech města a na domech, pokud se v domácnostech v průběhu války zachovaly. Na znamení zahájení oslav byly rozezněny zvony v Zábřeze i okolních obcích. Náměstí, kde oslavy probíhaly, se brzy naplnilo více než devíti tisíci lidmi ze Zábřeha a okolí, kteří přišli náležitě oslavit samostatnost nového státu.⁴⁶ Profesor Zmatlík přednesl první zákon vydaný Národním výborem o ustanovení Československého státu. Výtisky tohoto zákona poté kolovaly po celém náměstí.⁴⁷ Následně promluvil také ředitel českého gymnázia František Kahlik, který ve své řeči vyzdvihl boje českého národa, a historik Rudolf Dvořák. Učitel a později školní inspektor František Merta napsal k této události oslavnou báseň *Našemu Zábřehu*:⁴⁸

⁴² České srdce. *Moravský sever*, Zábřeh: 25. 10. 1918 (č. 45), s. 1–3.

⁴³ BARTOŠ, Josef. Jaroslav Mezník a rok 1918 na Zábřežsku. In: *Severní Morava*, 2003, 86(49), s. 51.

⁴⁴ Ohromné události převalily se v těchto dnech přes nás. *Moravský sever*, Zábřeh: 1. 11. 1918 (č. 46), s. 1–2. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/vkol/view/uuid:5b921d44-4fbf-4df4-a3a3-94c3d8e6486c?page=uuid:fba751ba-067e-11e4-9168-90b11c419e63>

⁴⁵ BARTOŠ, Josef et al. *Zábřeh - 750 let*. c. d.: s. 43.

⁴⁶ Ohromné události převalily se v těchto dnech přes nás. *Moravský sever*, Zábřeh: 1. 11. 1918 (č. 46), s. 1–2.

⁴⁷ SOKA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1900-1929*, nestr., rok 1918.

⁴⁸ BARTOŠ, Josef et al. *Zábřeh - 750 let*. c. d.: s. 42–43 a 114.

*„Vzdělanost česká i ve Tvých zdech květem kdys nejlepším kvetla,
slavný náš Jiří svým Bratřím tu mohutné hymny kdys zpíval,
velebny prorok náš Komenský měšťanem Tvým tehdy býval----
později cizácká ruka Tě po sto let krušila, hnětla...*

*Chmury Tvé žalární málokdy osvětil paprsek světla,
osud Tvůj s osudem Vlasti tak po sto let svorně tu splýval.
Dnes přišlo vzkříšení: mohutných činů a Svobody přival----
vrahům Tvým Nemesis pouta, nám chystaná, v odplatu spleta.*

*Našich dnes věcí zas do našich rukou se navrací správa,
očist' již popel a cizácký rmut' se své zhnětené skráně.
Hrdě ať pozvednou z prachu se deptaná Tvoje kdys hlava!*

*Vzdělanost česká, necht' ve zdech Tvých rozkvétá, k úrodě zraje!
K Rovnosti, Volnosti, Bratrství ať nás již vedou Tvé dlaně,
český náš Zábřehu, ovládej svobodné naše již kraje!⁴⁹*

Na závěr ukončení oslav byly zazpívány národní písně, shromážděný lid šel obrovským průvodem městem a zároveň odstraňoval c. k. orly, jež byly symbolem monarchie. Tisk uvádí, že zatímco v Zábřeze byly tyto symboly rozbíjeny o zem, v Praze je lidé házeli do Vltavy.⁵⁰

Moravský sever po vyličení průběhu slavností oslovuje čtenáře, aby pomohli tam, kde hrozí lidem po válce hlad. Zemědělci mají obilnímu válečnému ústavu odvést vše, co neslouží k jejich nejnutnějšímu zabezpečení, a především potřebné jsou brambory. Bez zamezení hladovění by se situace mohla zhoršit a přinést rozvrat. Navíc vyzývá lid, aby se choval ukázněně i přes obrovskou radost z vítězství a ukázal tak, že je na vyšší úrovni, než si představují nepřátelé.⁵¹

⁴⁹ SOKA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Pamětní kniha města Zábřeh I.*, s. 119.

⁵⁰ Ohromné události převalily se v těchto dnech přes nás. *Moravský sever*, Zábřeh: 1. 11. 1918 (č. 46), s. 2.

⁵¹ Ohromné události převalily se v těchto dnech přes nás. *Moravský sever*, Zábřeh: 1. 11. 1918 (č. 46), s. 2.

Původní obecní výbor v čele se starostou Richardem Rotterem zůstal ve funkci do listopadu 1918, kdy nakonec svou funkci složili všichni členové.⁵² Severomoravský národní výbor, zřízený v Zábřehu už od září 1918, se ujal správy města a postupně tak nahrazoval správu německou. Do čela Národního výboru byl jmenován Joža Malý, který se v Zábřehu zasloužil o založení prvního českého knihkupectví a později byl také zvolen starostou města.⁵³ Národní výbor spolu se souhlasem zábřežské Socialistické rady provedl hned několik změn. Byla zavedena osmihodinová pracovní doba, v továrnách proběhlo navýšení mezd dělníků, bylo ustanoveno, že žádný zaměstnanec továrny nesmí být propuštěn bez souhlasu Národní rady, která má právo navštěvovat továrny ke kontrole a dělníci se v případě problémů mají obracet na Socialistickou radu skrze důvěrníka. Socialistickou radu v Zábřeze tvořili 4 zástupci – L. Fiala, K. J. Zmatlík, Tureček a Leipert. Členy národního výboru byli zástupci jednotlivých politických stran. Zastoupení politických stran bylo následující: pět členů za stranu agrární, pět za stranu státoprávně demokratickou, pět za sociálně-demokratickou stranu, dva za národně socialistickou a dva členové za stranu národně katolickou. Zároveň došlo ke zřízení Okresní hospodářské rady se 16 členy, kteří měli dohlížet na sektor zásobování, především na spravedlivé rozdělování zásob obyvatelstvu.⁵⁴ Rada hned na začátku svého působení protestovala proti nařízení poskytovat válečnému ústavu brambory, a to z důvodu velké neúrody, která způsobila, že místní zemědělci neměli dostatek ani pro sebe. Rovněž se jí nezamlouvalo přílišné zabavování dobytka, které by mohlo skončit jeho úplnou likvidací. Chránila tak své zemědělce.⁵⁵

Zábřežský Národní výbor se staral o situaci nejen v Zábřehu, ale také téměř na celé severní Moravě. Zřídil českou vojenskou posádku pro případ napadení ze strany Němců z okolí, kteří se stále nechtěli vzdát. Jednotliví členové Národního výboru tak byli vysíláni do Šumperka, Úsova, Mohelnice a do Štítů, aby zařídili klidné předání úřadů do českých rukou a otevírání českých škol.⁵⁶

Zábřeh a okolí se usilovně snažil také o přispívání do sbírek pro potřebné, i přesto, že sami obyvatelé města i okolí toho příliš neměli. Dokládají to například příspěvky pro České srdce, sbírky pro severomoravský školský spolek, výtěžek z taneční zábavy

⁵² SOKA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1900-1929*, nestr., rok 1918.

⁵³ BARTOŠ, Josef et al. *Zábřeh - 750 let*. c. d.: s. 43 a 119.

⁵⁴ Ohromné události převalily se v těchto dnech přes nás. *Moravský sever*, Zábřeh: 1. 11. 1918 (č. 46), s. 3.

⁵⁵ České srdce. *Moravský sever*, Zábřeh: 25. 10. 1918 (č. 45), s. 2–3.

⁵⁶ SOKA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1900-1929*, nestr., rok 1918.

v Krumpachu na opravu školy, dary ze zisku na vstupném při divadelních hrách na Skaličce nebo zřízení ozdravovny v jednom z bývalých městských hostinců pro nemocné děti z Brna.⁵⁷

Po válce byla obnovena také svoboda tisku. Jak informuje Moravský sever své čtenáře, redaktoři novin mohou nyní psát svobodně, a ne pouze naznačováním a používáním skrytých výrazů, či psaní mezi řádky. Oceňuje však své čtenáře za to, že vždy dokázali z těchto náznaků vyčíst, co mělo být sděleno.⁵⁸ O vedení novin se zasloužili redaktoři Merta, Tollner a Málek, kteří za svou odvahu psát to, co se jiné noviny neodvážily, sklízeli kritiku až z Brna. V návaznosti na říjnové události publikoval Moravský sever první listopadový den roku 1918 článek o tom, jak svět opustila „macecha Austria“, která po dlouho dobu českému a slovenskému lidu jen škodila, upírala jim jejich práva a nedostatečně je živila. Tím sama sebe přivedla k nemoci, ze které se již nevyhlédla, i přesto, že jí bylo nabízeno pomoci od mnoha lékařů v čele s Woodrowem Wilsonem.⁵⁹

Česko-německé vztahy byly v Zábřehu napjaté již před válkou. Přestože neměli Češi zastoupení ve správě města, snažili se už od konce 19. století alespoň rozvíjet četné aktivity na posílení své identity a zpomalení germanizace. Během války si Češi zažili zlé období, kdy jim bylo vyhrožováno. Kronika uvádí příklad obchodníka Kunze, který pronesl výrok „že českými jazyky si Němci budou dláždit chodníky.“⁶⁰

Podstatnou změnou po válce bylo národnostní složení Zábřeha. Zatímco před válkou bylo město více německé, především díky vlivu Hermanna Brasse, po válce došlo k obratu a české obyvatelstvo získalo převahu. Pro srovnání, ještě v roce 1910 bylo v Zábřehu evidováno 1 104 obyvatel české národnosti a 2 423 národnosti německé. V roce 1921 to bylo již 3 635 Čechů a počet Němců klesl na 1 650. Důvodem nárůstu počtu Čechů bylo připojení obce Krumpach k Zábřehu.⁶¹

Zábřeh se po roce 1918 stal jedním z míst, kde opět převládla česká „menšina“ nad německou. Změny se projevovaly i v obchodním sektoru, například kronika města uvádí, že obchod, který vlastnil židovský majitel, nabízel ještě za války Čechům jen nadávky, ale po událostech v říjnu 1918 už prodával české a slovenské barvy. Němcům tak nezbylo nic jiného než mlčky přihlížet změnám, které se děly. Postupně se začaly rušit německé schulvereinky, české děti odcházely ze škol německých, případně se třídy měnily opět na

⁵⁷ České srdce. *Moravský sever*, Zábřeh: 25. 10. 1918 (č. 45), s. 2–3.

⁵⁸ Ohromné události převalily se v těchto dnech přes nás. *Moravský sever*, Zábřeh: 1. 11. 1918 (č. 46), s. 3.

⁵⁹ SOKA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1900-1929*, nestr., rok 1918.

⁶⁰ SOKA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Pamětní kniha města Zábřeh I.*, s. 120.

⁶¹ BARTOŠ, Josef, ed. a kol. *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*. Sv. 4, okresy: Šumperk, Zábřeh, Rýmařov. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1974, s. 141.

české. Přesto nebylo na zábřežské Němce pohlíženo jako na nepřátele a nově jmenovaný starosta Joža Malý slíbil, že nebudou prováděny žádné kroky k počesťování.⁶² Tento slib byl dodržen, což dokládá počet Němců v Zábřehu v roce 1930, který byl 1905.⁶³ Přestože kronika uvádí mnohé zásahy, které donutily některé Němce Zábřeh opustit, situace ve městě nebyla tak napjatá. Dokladem toho, že česko-německé vztahy ve městě byly po válce nekonfliktní, a žily zde vedle sebe obě národnosti v klidném susedství, dokládají vzpomínky zábřežské rodačky Marie Krieglerové, rozené Přerovské.⁶⁴ Své dětství popisuje takto: „*Já jsem měla jednu kamarádku naproti a ta se jmenovala Traude. Byla Němka a byla to moje nejlepší kamarádka. Neuměla jsem moc německy a ona neuměla slovo česky a my jsme si celý dětství hrály a já dodnes nepochopím, jak je to možný. Vždycky se nad tím zamýšlím, jak ty děti tohle dovedou. Pro ně vůbec není překážka řeč. Co jsem uměla, tak to třeba nadávat německým klukům, když jsme si jako děti něco udělali, ale dál jsem neuměla nic, ale žili jsme tady všichni v pokoji.*“⁶⁵

⁶² SOKA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1900-1929*, nestr., rok 1918.

⁶³ BARTOŠ, Josef et al. *Zábřeh - 750 let*. c. d.: s. 44.

⁶⁴ LUCUK, Vít. *Zapomenutí svědkové: osudy lidí ze Šumperska, Staroměstska a Zábřežska 1938-1989*. I. vydání. Štíty: Veduta, 2015; s. 80.

⁶⁵ LUCUK, Vít. *Zapomenutí svědkové: osudy lidí ze Šumperska, Staroměstska a Zábřežska 1938-1989*. I. vydání. Štíty: Veduta, 2015; s. 80.

1.4 Situace na Zábřežsku v období druhé světové války

Druhá světová válka je událostí, která v historii zasáhla celý svět a ovlivnila také jeho budoucí vývoj. Tato kapitola bude věnována období války a okupace na Zábřežsku, které bylo součástí Sudet.

Hospodářská krize ve třicátých letech minulého století zasáhla rovněž tehdejší Československo. Nejhorší byla situace především v německém pohraničí, kde začínala vzrůstat nespokojenost, která pomohla k narůstajícím nacionalistickým tendencím.⁶⁶ Povýšenost příznivců sudetoněmecké strany v Zábřehu stále rostla, pořádali setkání, na kterých se projednávalo jejich připojení k říši, začali vyrábět a roznášet letáky s nacistickou tematikou a po městě se začaly objevovat hákové kříže. V českém obyvatelstvu naopak rostlo odhodlání bojovat za jejich vlast. Vztahy mezi Čechy a Němci v Zábřehu dokládají vzpomínky pana Aloise Franka, který se narodil nedaleko Zábřeha, ve Svébohově: „V tom roce 1937 a 38 ti Henleinovci⁶⁷, vzpomínám, jak na prvního máje byly průvody české a německé. Vzpomínám si na takový jeden malý okamžik. Že když šel německý průvod, tak ti kluci Henleinovci měli ty bílé podkolenky a čeští kluci s kolomazí lítali a natírali jim ty lýtka kolomazí. To byl takový dost nešvár. Už to tady samozřejmě vřelo.“⁶⁸ Další provokací bylo vyrobení figuríny Konráda Henleina a její zavěšení na strom u zábřežské sladovny. Tato akce byla dílem majitele sladovny Svobody a jeho zaměstnanců. Svoboda za to byl později potrestán uvězněním, které nepřežil.⁶⁹

Československo si postupně začalo uvědomovat hrozící nebezpečí ze strany Německa a začalo podnikat různá opatření jako například stavbu opevnění v pohraničních oblastech a posilování armády.⁷⁰ Po vyhlášení mobilizace v září 1938 se mnoho zábřežských občanů s odhodláním vydávalo bránit naši vlast. Umístění byli většinou v okolí města Králíky a Starého města. Ti, kteří neodešli, vytvořili ve městě hlídky, které měly za úkol hlídat pořádek, střežit vstupy do města po železnici i silnicích a rovněž dohlížet na akce henleinovců v Zábřehu. Tajemník Franke však vzpomíná, že ne každý Němec ve městě se hlásil k Sudetoněmecké straně a podporoval vzrůstající nacionalismus. Například jedna

⁶⁶ ČORNEJ, Petr a Jiří POKORNÝ. *Dějiny českých zemí do roku 2000 ve zkratce*. Praha: Práh, 2000. s. 53–53.

⁶⁷ Neoficiální označení Sudetoněmecké strany a jejich příznivců.

⁶⁸ LUCUK, Vít. *Přežili svou dobu: osudy lidí Šumperska, Zábřežska a Mohelnicka 1938-1989*. Štítý: Veduta, 2011. s. 57.

⁶⁹ SOKA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1930-1945*, nestr., rok 1937.

⁷⁰ ČORNEJ, Petr a Jiří POKORNÝ. C. d.: s. 53.

ze zábřežských kadeřnic Friedericke Straschil si dle jeho vzpomínek vyvěsila v okně svého holičství nápis: „*Stydím se za to, že jsem Němka.*“⁷¹

Rozhodnutí o obsazení pohraničního území ze strany Německa přišlo v poslední den září 1938 v nočních hodinách. V danou chvíli nebylo jisté, jak daleko zábor dosáhne, i přesto, že byla stanovena celkem čtyři okupační pásma, která měla být vymezena převážně jako místa s německým obyvatelstvem.⁷² Pátého října 1938 dostali starostové seznam s názvy vesnic, které spadaly do čtvrtého pásma a mají být do dvou dnů vyklizeny. Tento seznam však prozatím Zábřeh a jeho okolí nezahrnoval.⁷³ Předpokládalo se, že zábor Zábřeh nezasáhne, protože obyvatelstvo německého původu tvořilo v okrese pouze třetinu.⁷⁴ Situace se však změnila, když přišla zpráva o ustanovení tzv. pátého pásma, kam spadal rovněž Zábřeh a jeho okolí. Z tisíců obyvatel Zábřežska se přes noc stali uprchlíci, kteří museli opustit svůj majetek a odejít pouze s nejpotřebnějšími věcmi. Většina jich odcházela k Litovli a směrem na Olomouc. Mezitím začala do města přicházet první nacistická vojska, která byla radostně vítána německým zábřežským obyvatelstvem, jež bylo příznivci sudetoněmecké strany.⁷⁵

Z těch, kteří museli ze Zábřežska a okolí uprchnout, se v Brně a později také v Praze vytvořily organizace, které si určily za cíl pomáhat Severní Moravě a lidem, kteří museli zůstat. Jednalo se jak o finanční pomoc, tak o sbírky potravin a oblečení. V Brně vznikl na konci roku 1938 spolek „*Česká severní Morava*“ a v Praze vznikl „*klub přátel severní Moravy*“. V klubu se scházeli také absolventi zábřežského gymnázia či bývalí učitelé a později se přidal také bývalý starosta Zábřeha Joža Malý. Doba nacistické okupace však těmto spolkům nepřála, a tak musely ukončit svou činnost, nanejvýše se mohli pouze scházet ke společným přátelským setkáním. Brněnské sdružení rok po válce svou činnost obnovilo pod stejným názvem a v Praze bylo přejmenováno na „*Volné sdružení přátel severní Moravy*“.⁷⁶

Jedním z prvních zásahů ze strany Německa bylo zbavování se všeho českého a slovenského. V praxi to znamenalo, že v českých vesnicích byli nahrazováni starostové osobami německými, docházelo k rušení českých organizací a spolků, rušena byla česká divadelní představení a podobně. Knihovny musely vyřadit knihy, které byly označeny jako

⁷¹ SPURNÝ, František. Dny zrady. In: *Průvodce kulturou Zábřeha*. Zábřeh: MěstMN, říjen 1963, s. 3-4.

⁷² BARTOŠ, Josef. *Postavení českého obyvatelstva na severní Moravě za okupace*. V Šumperku: Vlastivědný ústav, 1969, s. 17.

⁷³ SPURNÝ, František, c. d.: s. 3-4.

⁷⁴ SOKA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1930-1945*, nestr., rok 1937.

⁷⁵ SPURNÝ, František, c. d.: s. 3-4.

⁷⁶ FILIP, Zdeněk. Sdružení přátel severní Moravy v Brně a Praze. In: *Severní Morava: Vlastivědný sborník*. 94. svazek. Šumperk: Vlastivědné muzeum v Šumperku, 2009, s. 3-5.

nevyhovující, později byly rušeny úplně. Zábřežské i šumperské gymnázium musely být uzavřeny a vesnické školy byly nahrazovány školami německými, případně také rušeny. Němčina se stala povinným vyučovacím předmětem měšťanských i obecných škol již od druhé třídy.⁷⁷

V říjnu 1938 byl do čela správy v Zábřehu jmenován hejtman Hotop, pocházející původně z Pruska. Po zavedení říšského správního řízení byl jeho úřad přejmenován na Landrát. Novým starostou města byl jmenován Richard Brass, jemuž byli přiděleni také tři náměstci. Městská rada byla tvořena devíti členy, z nichž osm bylo německé národnosti. Starosta hned v prvních dnech své funkce nařídil odstranění všech českých nápisů ve městě, nápisy obchodů a jiných podniků musely být německé a v případě, že některé názvy mohly zůstat dvojjazyčně, němčina měla vždy přednost. Němčina byla zavedena jako úřední jazyk.⁷⁸

Došlo také k přejmenování zábřežských náměstí a ulic, z nichž zde uvedu pouze některé jako příklad. Z Masarykova náměstí se stal Hitlerplatz, Havlíčkova ulice byla přejmenována na Fürstengrundstrasse, Valová na Wallgase, z rybníka Oborník se stal Teichgasse, ulice Boženy Němcové a Zahradní byly sloučeny jako Gartengasse, z ulice Komenského vznikla Landskronerstrasse, Nádražní ulice dostala název Müglitzerstrasse, Káhlíkovo náměstí dostalo jméno K-Heinleinplatz.⁷⁹

Od října 1938 byla v Zábřehu zřízena ochranná policie, která čítala 170 mužů, a usadila se v domě na Masarykově náměstí. Jednotliví členové byli rozřazeni do okolních vesnic. V listopadu 1938 přijali dalších padesát mužů jako pomocnou stráž. Do vedení byl ustanoven policejní mistr Tschierschke, který byl mezi zábřežským obyvatelstvem velmi obávaný pro své tvrdé postupy proti Čechům. Úkolem policie bylo budování protiletectvých krytů, pro které využili sklepy bývalých právovárečných domů, a rovněž vymáhání peněz pro válečné účely.⁸⁰

Na 10. října 1938 byla naplánováno slavnostní přivítání okupačních vojsk. Sirénami byl dán pokyn k výzdobě města pomocí praporů, květin, ale především vlajek s hákovým křížem. Německé vojsko přišlo od Postřelmovy, na jejich počet hrála ve městě hudba a německé obyvatelstvo je s radostí vítalo. Část vojska v čele s plukovníkem Witkem zůstala ve městě a zbytek pokračoval dále směrem na Mohelnici. Vojáci, kteří se zde usadili, byli ubytováni u zábřežských rodin. Do města dorazila také tajná policie nazývaná gestapo, která

⁷⁷ BENDA, Jan. *Češi a Němci v historii Šumperska*. Šumperk: CBE, 1997. s. 64–65.

⁷⁸ SOKA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1930-1945*, nestr., rok 1938 a 1939.

⁷⁹ Tamtéž, rok 1938 a 1939.

⁸⁰ Tamtéž, rok 1938 a 1939.

měla předem nachystané listiny se jmény občanů, které zatýkala a vyslýchala. O tři dny později, 15. října, německá posádka z města odešla, přesto neustále přes Zábřeh proudily vojenské oddíly, vracející se do Německa. Ke konci roku se situace ve městě ustálila. V prosinci 1938 byly konány volby do říšského sněmu. Zábřežští Němci se snažili o co největší agitaci i mezi českým obyvatelstvem, od kterého se požadovalo, aby vyjádřilo svůj souhlas s připojením k Německu. Z 3 637 českých voličů jich přes 3 400 hlasovalo pro *ano* a pouze 67 hlasovalo pro *ne*.⁸¹

Po zřízení Protektorátu Čechy a Morava 15. března 1939 začala Zábřehem projíždět německá vojska včetně tanků směrem na Olomouc. V Zábřehu vypukly nepokoje, z nichž vzniklo několik požárů, byla vybíjena okna českých obyvatel a výlohy českých obchodů. Německé obyvatelstvo vznik protektorátu bujaře slavilo, po celém městě visely německé prapory.⁸²

Na konci srpna roku 1939 přišly přidělové lístky na mýdlo, uhlí a boty a v září byly zavedeny potravinové lístky a o měsíc později přidělové lístky na oblečení. Zavedeny byly také týdenní přiděly na chléb, tuky, maso, mléko, cukr a rýži a kávové náhražky. Přiděly byly rozděleny podle toho, jak lidé pracovali na: běžné spotřebitele, těžce pracující, velmi těžce pracující, děti do 6 let a děti od 6 do 14 let. Bez lístků bylo možné prodávat cibuli a sladkosti. Německé obchody byly náležitě označeny, aby se nestalo, že Němec nakoupí v českém obchodě. Od listopadu platilo nařízení, že v neděli musí zůstat obchody uzavřené. V roce 1941 se zhoršilo zásobování základními potravinami. Byl nedostatek masa, cibule a brambor, uzeniny se daly sehnat jen u německých řezníků a chleba byl také omezen.⁸³ O něco lépe s potravinami na tom byli lidé z okolních vesnic, kteří vlastnili alespoň malé hospodářství. O této zkušenosti vypráví rodačka z Lupěného, vesnice nedaleko Zábřeha, Ludmila Bittnerová: *„My jsme měli všechno, nechybělo mi vůbec nic, měli jsme králíky, zahrádku, od brambor, salátu, kapustu, zelí, rajčata – všechno jsme měli. Akorát jsem nenáviděla kozí mléko. Nenáviděla... A teda od té doby nemusím taky králíčí maso a vajíčka, protože to bylo neustále, vařený, smažený, na čemkoliv, kdykoliv, pořád. Ty slepice byly tenkrát určené podle osob. Nevím, kolik jsme těch slepic mohli mít, ale když jich bylo víc, tak za to byly nějaké pokuty, to bylo velice trestané, takže my jsme ty slepice měli vzadu, aby na ně nebylo vidět, a měli jsme jich víc. A když chodily kontroly, tak jsme o tom věděli předem a ty slepice se schovávaly do takového truhlíku. A když přišla ta kontrola, tak maminka na slepice volala*

⁸¹ SOKA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1930-1945*, nestr., rok 1938 a 1939.

⁸² Tamtéž, rok 1938 a 1939.

⁸³ Tamtéž, rok 1938, 1989 a 1941.

jinak – místo ‚nápípipi‘, tak ty nezavřené svolávala ‚puťapuťapuťa‘, aby se ty v truhlíku neozvaly, že chtějí taky nasypat.‘⁸⁴

V květnu 1939 proběhlo sčítání obyvatel v Zábřehu. Celkem bylo napočítáno 6 295 obyvatel, z toho 3 000 mužů a 3 295 žen. Z tohoto celkové počtu bylo 3 168 národnosti české, to znamená, že tvořili více než padesát procent obyvatelstva. Zábřeh byl v této době jedním z mála míst, kde nepřevažovala německá národnost.⁸⁵

Špatné podmínky obyvatel a neustálý útlak ze strany nacistického vedení vedlo k zakládání odbojových organizací. Lepší podmínky pro vznik odbojových hnutí se nacházely v horských oblastech, což je jeden z důvodů, proč se odboji na severní Moravě dařilo. Dalším důležitým faktorem byla také silná česká menšina v Zábřehu a jeho okolí. Na různých místech regionu vznikaly nejprve menší skupinky, které se postupně začaly propojovat a navazovat spojení. Ústřední skupinu tvořil zábřežský odboj. Ten později navázal spojení také se skupinou v Lanškrouně. Zábřežské odbojové hnutí vzniklo již v roce 1940 jako „*Národní sdružení československých vlastenců*“. Toto sdružení si stanovilo za cíl vytvořit organizované odbojové hnutí v celém okrese, včetně malých skupin v okolních vesnicích. Sdružení rovněž začalo vydávat časopis „*Za vlast*“, provádělo drobné sabotáže a konaly sbírky na podporu rodin v případě, že živitel rodiny byl zatčen za odbojovou činnost. Členové sdružení také pomáhali s útekem válečným zajatcům přes Vídeň do Jugoslávie, včetně výroby padělaných dokladů.⁸⁶

V roce 1941 se Národnímu sdružení československých vlastenců dobrovolně přidává také skupina z nedalekého Jedlí, v jejímž čele stáli Jan Prokop a Jan Pospíšil. Skupina dostala za úkol především udržovat spojení se Zábřežskou skupinou, předávat zprávy o situaci v okolí, navrhovat rodiny, které potřebovaly finanční výpomoc a rovněž peníze sehnat, například pořádáním Vánočních sbírek pro potřebné. Jan Prokop zajišťoval také rozvoz letáků a časopisu *Národní osvobození*, které v Zábřehu přebíral přímo od Jaroslava Tůmy nebo Františka Krejčího, hlavních vedoucích odbojového hnutí na Zábřežsku.⁸⁷

Od roku 1942 započalo hnutí s budováním bunkrů v lesích okolo Zábřeha, první z nich byl v tzv. Vlčích dolech. Ten posloužil hned následujícího roku jako úkryt několika hlavních představitelů odbojového hnutí. Přesto došlo k vyzrazení polohy bunkru a ten byl obklíčen.

⁸⁴ Ludmila Bittnerová (1933). *Paměť národa* [online]. Post bellum, ©2000-2018, 19. 4. 2016 [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <http://www.pametnaroda.cz/story/bittnerova-ludmila-1933-4643>

⁸⁵ SOKA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1930-1945*, nestr., rok 1941.

⁸⁶ HORSKÝ, František. Zábřeh v boji proti okupantům. In: *Zábřeh v minulosti i přítomnosti: Vlastivědný sborník*. Zábřeh: Okresní lidová knihovna Zábřeh, 1959, s. 135.

⁸⁷ PROKOP, Jan. Moje paměť o ilegalitě v Jedlí. In: *Sborník Státního okresního archivu Šumperk č. 8*. Šumperk: Zemský archiv v Opavě-Státní okresní archiv Šumperk, 2015, s. 32-36.

Všem, kdo se v bunkru schovávali se však podařilo uniknout. Členů odbojového hnutí časem přibývalo a bylo nutné skupinu rozdělit na tři menší celky. „*Skupina starších usadila ve Strejcově mezi Drozdovem a Kosovem, skupina mladých poblíž. Třetí skupina, utábořená v lesích u Lupěného, byla policií po vyzrazení likvidována.*“⁸⁸ K přepadení docházelo stále častěji, zástupci policie nestále pátrali ve stále větším počtu a využívali k tomu i cvičené psy. Za účelem lepšího pátrání byl do Zábřeha přiveden speciální vojenský oddíl, nazvaný „*lovci partyzánů*“.⁸⁹ V roce 1944 bylo Národní sdružení československých vlastenců prozrazeno a jeho členové byli hromadně zatýkáni. Byly zadrženy stovky členů odbojového hnutí na severní Moravě. Následně byli uvězněni ve věznicích v Šumperku, Opavě a Terezíně. V Praze došlo také k zatčení jednoho z vedoucích hnutí Karla Holouše. Jaroslav Tůma, který rovněž stál v čele odbojového hnutí byl v létě 1944 zastřelen u obce Cotkytle.⁹⁰ Několik členů hnutí bylo popraveno oběšením pro výstrahu ostatním obyvatelům, aby se nepokoušeli odbojová hnutí podporovat. Známa je například poprava na kopci Lázek.⁹¹

Přestože tyto události způsobily zánik Národního sdružení československých vlastenců, vytvořil se prostor pro zformování partyzánské skupiny, a to především z bývalých příslušníků odbojového hnutí, kterým se podařilo uprchnout před zatčením. Příslušníci nacistických sil ve městě se snažili akcím partyzánů předcházet a využívali také veřejné popravy. V září 1944 došlo k obklíčení partyzánské skupiny u Drozdovské pily. Při této události byl zastřelen jeden z partyzánských velitelů Jan Háječek. Na konci roku byl zabit další člen partyzánů, Vladimír Morávek, který byl zastřelen na prahu svého domu.⁹²

Kronika uvádí, že se Zábřežské partyzánské hnutí pokoušelo obstarat si zbraně také z ciziny. Ty jim údajně byly shozeny britským letadlem u obce Pivonín, avšak několik obyvatel obce tuto akci vidělo a prozradilo.⁹³ Další komplikace přišly se zimním obdobím, kdy jsou horší podmínky pro úkryt. Proto byli někteří členové partyzánských často ubytováni u rodin přímo v Zábřehu. Prováděli tak alespoň akce pomocí telefonního spojení a rovněž na železnici. V zimě roku 1944 se členům hnutí podařilo obstarat několik střelných zbraní i s náboji, když odzbrojili německou vojenskou hlídku. Začátkem roku 1945 ukořistili další zbraně od skupiny Rakušanů. K zábřežským partyzánům se ke konci války přidali dva

⁸⁸ HORSKÝ, František. Zábřeh v boji proti okupantům. In: *Zábřeh v minulosti i přítomnosti: Vlastivědný sborník*. Zábřeh: Okresní lidová knihovna Zábřeh, 1959, s. 135.

⁸⁹ Tamtéž, s. 135–136.

⁹⁰ BARTOŠ, Josef et al. *Zábřeh - 750 let*. c. d.: s. 55–56.

⁹¹ BARTOŠ, Josef. *Národně osvobozené hnutí na Severní Moravě 1938-1945*. Šumperk: Vlastivědný ústav, 1965. Knihovnička Severní Moravy.

⁹² BARTOŠ, Josef et al. *Zábřeh - 750 let*. c. d.: s. 55–56.

⁹³ SOKA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1930-1945*, nestr., část: Zábřeh za německé okupace v letech 1938–1945.

dobrovolníci z Ruska a jeden z Jugoslávie, všichni uprchlí zajatci. Definitivní konec partyzánů na Zábřežsku přišel s datem 8. května 1945, kdy do města vstoupila sovětská armáda. Přesto se partyzáni zasloužili ještě o jeden významný okamžik, a tím bylo uchránění elektrické stanice u obce Ráječek, kterou chtěli Němci při svém ústupu zničit, což by způsobilo značné škody ve městě i okolí.⁹⁴

Odbojové hnutí se však neobešlo bez obětí. Ze Zábřeha bylo 28 obětí na životech, z nichž přímo v boji padlo dvanáct mužů.⁹⁵ V červenci roku 1945 bylo uctěno hrdinství dvou padlých vůdců zábřežského partyzánského hnutí, Jana Háječka a Jaroslava Tůmy. U radnice zazpíval Pěvecký sbor severomoravských učitelů husitskou hymnu a nad jejich hrobem píseň „Z osudu rukou“.⁹⁶

Mezi lety 1941–1942 docházelo v okolí Zábřeha a Šumperka k přesídlování českých rodin. Pro tento účel došlo ke zřízení Osídlovacího úřadu v Šumperku, který vydal nařízení k vysídlení necelých šesti set zemědělských rodin ze Zábřežského okresu. Největší část jich byla odvedena do obcí, kde byla převážná část obyvatelstva německé národnosti a zde byli nuceni vykonávat pomocné práce v lese nebo zemědělství. Na vysídlené statky a usedlosti byli dosazováni lidé z dnešní Moldávie a Jižního Tyrolska, nicméně pro neznalost českého zemědělství mnoho takto osídlených statků začalo chátrat. Proces byl pozastaven v roce 1944, kdy zábřežský landrát rozhodl, že je důležitější soustředit se na válku.⁹⁷

V roce 1942 se protahující válka začala projevovat také na náladě Němců ve městě, kteří už tak neslavili každou událost jako dříve. Nedostatek základních potravin a surovin a s nimi spojené snižování přidělů se týkalo obou národností ve městě. Začalo se dařit černému obchodu. V zimě byly pořádány sbírky teplého oblečení a musely být odevzdány všechny lyže, které měly být poslány armádě na východ.⁹⁸

V květnu 1942 došlo ke spáchání atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha a v Protektorátu došlo k vyhlášení stanného práva. Zábřehem ten den projelo několik posádek s německou policií. Obyvatelé Zábřeha s obavami přihlíželi, jaká situace nastane, a obávali se o své životy. Zábřežská policie pokutovala české obyvatelstvo i za banální přestupky jako přecházení ulice mimo přechod. Dne 26. března v ranních hodinách byl ve městě poprvé vyhlášen letecký poplach, avšak obyvatelé nebyl brán vážně,

⁹⁴ HORSKÝ, František. Zábřeh v boji proti okupantům. In: *Zábřeh v minulosti i přítomnosti: Vlastivědný sborník*. Zábřeh: Okresní lidová knihovna Zábřeh, 1959, s. 136.

⁹⁵ Tamtéž, s. 138.

⁹⁶ SCHWUB, Karel. Pěvecký sbor severomoravských učitelů v Zábřeze. In: *Severní Morava: Vlastivědný sborník*. Svazek 66. Šumperk: Okresní vlastivědné muzeum Šumperk, 1993, s. 31.

⁹⁷ BENDA, Jan. *Češi a Němci v historii Šumperska*. Šumperk: CBE, 1997. s. 66–67.

⁹⁸ SOKA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1930-1945*, nestr., rok 1942.

proto hned při dalším poplachu hlídkovala v ulicích policie. Nad Zábřehem přelétala anglická a ruská letadla. Další přelety následovaly v září a říjnu. Po dlouhých bojích u Stalingradu přichází na konci roku 1942 ústup německé armády. Češi nejen v Zábřehu sledují tyto události s nadějí a Němci jen nečinně přihlížejí.⁹⁹

V letech 1943 a 1944, po bombardování některých německých měst anglickými letouny, přijíždějí do Zábřeha vystěhovalci z těchto zničených oblastí. Jsou rozmístěni do vesnic v okolí Zábřeha a na Drozdovskou pilu. Koncem ledna 1943 dochází k porážce německých vojsk u Stalingradu. Ruské armáda postupovala na západ a Češi začali s nadějí sledovat jejich přibližování se původním československým hranicím.¹⁰⁰ Většina Čechů v Zábřehu uvažovala už nad koncem války a představovali si tyto události podobně, jako tomu bylo při ukončení první světové války, tedy mírovou cestou a oslavami s prapory. Nad městem stále více přelétala bombardovací letadla, avšak obyvatelé Zábřeha se necítili v ohrožení.¹⁰¹

V roce 1943 byly v Zábřehu zavírány všechny živnosti, obchody i podniky, které nesloužily válečným účelům. Lidé, kteří se tak ocitli bez zaměstnání, byli zařazováni do zábřežských továren a když i ty byly přeplněny, byli posíláni do okolních měst, zejména Šumperka. Pracovní podmínky byly nevyhovující – dvanáctihodinové směny, nezajištěné stravování a téměř žádné hygienické zázemí.¹⁰²

Rok 1944 na Zábřežsku byl osudným rokem pro partyzánské hnutí. Nejen že byly mnohé organizace vyraženy, ale mnoho partyzánů bylo uvězněno nebo přišlo o život. Tyto události však byly popsány již dříve v této kapitole. Na podzim roku 1944 začaly do Zábřeha přicházet uprchlíci z různých zemí. Pro Zábřežské občany představovali možnost směny chleba či jiných potravin za tabák. Německá správa se však snažila, aby tito uprchlíci mohli co nejdříve odcestovat vlaky do jiných měst. Na konci roku se do města dostali angličtí zajatci, kterým zde byla přidělena práce.¹⁰³

Na jaře 1945 byla již v německé správě města znát vzrůstající nečinnost. Situace s uprchlíky se značně zhoršila, všechny budovy ve městě byly přeplněny. Kolony s ruskými zajatci procházely městem na Šumperk a k Opavě. Obyvatelé Zábřeha se snažili pomáhat, ale mnohdy při tom riskovali vlastní život. Mezitím do Zábřeha dorazila zpráva, že u Drozdovské

⁹⁹ SOKA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1930-1945*, nestr., rok 1942.

¹⁰⁰ Tamtéž, rok 1943.

¹⁰¹ SOKA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1930-1945*, nestr., část: Zábřeh za německé okupace v letech 1938–1945.

¹⁰² Tamtéž, část: Zábřeh za německé okupace v letech 1938–1945.

¹⁰³ Tamtéž, část: Zábřeh za německé okupace v letech 1938–1945.

pily bylo vyloženo přes sto vagonů munice. Na konci února začala německá armáda s budováním protitankových zábran ve městě. Avšak i mezi německou správou se začali nacházet ti, kteří začali pochybovat o možnostech vítězství a raději tajně z města odešli. V březnu začalo docházet k vypínání proudu, pošta byla nepravidelná a vlaky už nejezdily dle jízdních řádů. Silnice byly plné uprchlíků, kteří mířili k Moravské Třebové, kde byl pro ně postaven tábor. V březnu došlo v Zábřehu k založení ilegálního Národního výboru v čele s předsedou Františkem Sedlákem, ale přesné datum vzniku není známo. V dubnu došlo již k dobytí Bratislavy, následně Vídně a postupně se vojska Sovětského svazu přesouvala na jih Moravy. Následovalo dobytí Opavy a Ostravy. Když přišla do Zábřeha zpráva o smrti Adolfa Hitlera, bylo rozhodnuto o evakuaci německých žen a dětí.¹⁰⁴

Konec války přicházel do Zábřeha a okolních vesnic v různých intervalech. Již od 5. května začaly Zábřehem projíždět jednotky německé armády, které ustupovaly před sovětskou armádou, která byla úspěšnější u města Šternberk. Následující dny poté přinesly klid, město bylo prázdné, obchody zavřené. Dne 7. května začaly nad městem přelétávat stíhačky Rudé armády, které vypustily i několik bomb, které však zabily dva civilisty v části Zábřeha nazývané Rudolfovo. Německá armáda na to reagovala střelbou. Téhož dne odpoledne došlo ke schůzi českého revolučního národního výboru, k němuž se dostal vzkaz od německých představitelů města, že chtějí předat město mírovou cestou. V tento okamžik však nikdo netušil, že následujícího dne bude město osvobozeno.¹⁰⁵

Osvobození města Zábřeh přišlo v ranních hodinách 8. května 1945. Vojska Sovětského svazu si však svou cestu musela vybojovat. Nacistická vojska měla rozkaz bránit se do posledního okamžiku. Při svém útěku vyhodili Němci do povětří most přes Moravskou Sázavu, který byl spojnici města s nádražím. Významně k vítězství přispěli také již zmínění zábřežští partyzáni. Za zmínku stojí také fakt, že přestože sousední město Šumperk začalo být osvobozováno v přibližně stejnou dobu, kapitulace německé správy města přišla teprve v odpoledních hodinách a obyvatelé zde neslavili osvobození tak jako na jiných místech regionu. Důvodem bylo převážně německé složení města Šumperk.¹⁰⁶

¹⁰⁴ SOkA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1930-1945*, nestr., část: Zábřeh za německé okupace v letech 1938–1945.

¹⁰⁵ JARMAROVÁ, Hana. Jak to viděli kronikáři. In: *Sborník Státního okresního archivu Šumperk č. 8*. Šumperk: Zemský archiv v Opavě-Státní okresní archiv Šumperk, 2015. s. 61–62.

¹⁰⁶ KUBOVÁ, Hana. V Zábřehu skončila válka 8. května ráno, v Šumperku až odpoledne. *Šumperský a Jesenický deník* [online]. VLTAVA LABE MEDIA, ©2005-2018, 6. 5. 2015 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: https://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/v-zabrehu-skoncila-valka-8-kvetna-rano-v-sumperku-az-odpoledne-20150506.html

V roce 1945 v Zábřehu vznikl místní národní výbor a okresní národní výbor a život města se začal pomalu vracet ke stavu, který zde panoval před válkou. Německé obyvatelstvo města tvořilo pouze malou menšinu, proto se zde neobjevily větší problémy s jejich odsunem. Továrny, které původně patřily německým majitelům, byly zabavovány a přádelna lnu s tkalcovnou hedvábí byly začleněny do národních podniků Utex a Henap.¹⁰⁷

¹⁰⁷ MELZER, Miloš. *Vlastivěda šumperského okresu*. Šumperk: Okresní úřad, 1993. ISBN 80-85083-02-7. s. 528.

1.5 Rok 1989 v Zábřehu

Rok 1989 je rokem, který přinesl pro náš stát velké změny ve všech sférách společenského života. Nejdůležitější události, které se odehrávaly od listopadu 1989, ovlivnily také Zábřeh a jeho obyvatele. Tato novodobější část historie na Zábřesku však dosud nebyla souhrnně zpracována, proto v této kapitole budu vycházet ze zápisů z městské kroniky, článků regionálního tisku a vzpomínek pamětníků.

V roce 1989 bylo město řízeno Městským Národním výborem, které vykonávalo správu města především dle programu Národní front. Jednalo se zejména o spolupráci s hospodářskými organizacemi pod záštitou Národní fronty, občanskými výbory a komisemi. Dále se MěNV zaměřil na rozvoj města, aby přispíval ke zlepšení podmínek života v Zábřehu. Byla tak například započata práce na nové kanalizaci, zřízena lékárna, postavena přístavba interny, zahájena oprava rybníka Oborník, zahájena stavba polikliniky a pokračovala rekonstrukce zámku, která byla zahájena již v roce 1986 za účelem využití prostor pro MěNV, a mnohé další stavební a jiné úpravy města.¹⁰⁸

Jak poznamenává kronika, únorové oslavy se ani v Zábřehu neobešly bez provokací. Anonymní telefonát nahlásil výskyt bomby ve třetí základní škole na ulici Školská. Naštěstí šlo jen o falešnou zprávu. Oslavy k připomínce 41 let od tzv. Vítězného února, kdy převzala komunistická strana moc, se v Zábřehu odehrály 24. února u podniku Nová Huť, kde stával pomník Klementa Gottwalda. Zde došlo k položení věnců, slavnostním projevům a v odpoledních hodinách byl zahájen kulturní program zájmových souborů.¹⁰⁹

Informace o událostech, které se odehrály 17. listopadu mezi studenty a bezpečnostními sbory státu v hlavním městě se postupně šířily do dalších měst našeho státu, kde lidé rovněž začali vycházet do ulic a pořádat manifestace. V Zábřehu došlo k prvnímu setkání 22. listopadu.¹¹⁰ Uskutečnilo v Zábřehu na náměstí Osvobození, odkud se poté přesunulo na náměstí Míru. Projev zde pronesl jeden ze členů zábřežského Občanského fóra MUDr. Miroslav Macek.¹¹¹ Poté promluvil ke shromážděným pan Michalčík, který veřejně přečetl prohlášení vydané Občanským fórem v Praze. Miroslav Macek následně vyzval přítomné občany, aby se na náměstí setkávali každý den v 5 hodin odpoledne, a to až do 27. listopadu, kdy měla být vyhlášena generální stávka. Na ukončení manifestace byla zazpívána hymna a shromáždění v poklidu rozešlo. Veřejná bezpečnost, která na celou akci

¹⁰⁸ SOKA Šumperk, Fond MěNV Zábřeh, Kronika města Zábřeha 1989-1990, rok 1989, s. 5–7.

¹⁰⁹ SOKA Šumperk, Fond MěNV Zábřeh, Kronika města Zábřeha 1989-1990, rok 1989, s. 4–5.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 41–42.

¹¹¹ BARTOŠ, Josef et al. *Zábřeh - 750 let. c. d.:* s. 64.

dohlížela, nedostala žádný důvod k zásahu, všichni účastníci se zachovali nekonfliktně. Kronika uvádí, že toho dne bylo velice chladné počasí a padal sníh, přesto se žádný z přítomných nenechal odradit.¹¹²

Na zmíněné shromáždění vzpomíná také Jiří Gruz, který se zasloužil ve městě o rozvoj hudební kultury a stal se jedním ze zakladatelů Občanského fóra v Zábřehu. Popisuje, jak měl pár dní po událostech v Praze přijet do Zábřeha olomoucký student, který měl přihlížejícím sdělit veškeré okolnosti demonstrací na Národní třídě. Student však na poslední chvíli nedorazil.¹¹³ Takto Gruz vzpomíná na shromáždění: „*Na náměstí jsem dovezl aparaturu a ozvučil a připravil mikrofony. (...) Lidi se sešli. Chvíli jsme přešlapovali a nevěděli co. Jeden pán odnaproti donesl malé schůdky, které jsme postavili ke kašně. Mezi námi byl člověk, který byl uhlazený a patřil spíš do lepší společnosti. Šlo o Miroslava Macka, kterého jsme vysadili na schůdky a on začal mluvit. Stal se pak místním mluvčím Občanského fóra, ve kterém nás zpočátku bylo asi kolem patnácti.*“¹¹⁴

Po listopadových událostech zasedla rada MěNV v Zábřehu 23. listopadu k jednání, při které nejprve stávkou studentů v Praze odsoudila, nicméně stalo se tak z důvodu chybných informací, které dostala. Díky kamerovým záznamům, které byly pořízeny v Praze při zásahu sboru národní bezpečnosti proti studentům, však zábřežská rada své stanovisko v prosinci přehodnotila a rozhodla se k navázání spolupráce s Občanským fórem. K 28. prosinci 1989 podala rada MěNV demisi. Zábřežskému občanskému fóru byla na radnici přidělena jedna místnost, kde mohlo pořádat své schůzky.¹¹⁵

Jak bylo dohodnuto, i další dny se náměstí scházely skupiny lidí a dav se s každým dnem stále více rozrůstal. Na tuto skutečnost vzpomíná i sám Miroslav Macek: „*Velice překvapivé, až půvabné, v uvozovkách, bylo to, jak se postupně na tom zábřežském náměstí shromažďovaly větší a větší davy. A někdy jsem s tak lehce pozdvihnutým obočím zjišťoval, že jsou tam lidé, do kterých bych to nikdy neřekl, protože buďto byli velmi loajální k tomu komunistickému režimu anebo dokonce byli jako jeho nedílnou součástí.*“¹¹⁶ Kromě MUDr. Miroslava Macka vystupovali také další řečníci, například Aleš Valnoha, okresní

¹¹² SOKA Šumperk, Fond MěNV Zábřeh, Kronika města Zábřeha 1989-1990, rok 1989, s. 42–43.

¹¹³ LUCUK, Vít. *Vzpomínky zůstaly: osudy lidí z Jesenicka, Javornicka, Vidnavska, Žulovska a Šumperska 1938-1989*. I. vydání. Štítý: Veduta, 2016, s. 76.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 76.

¹¹⁵ SOKA Šumperk, Fond MěNV Zábřeh, Kronika města Zábřeha 1989-1990, rok 1989, s. 8.

¹¹⁶ RYBIČKOVÁ, Stanislava. Miroslav Macek vzpomíná před kamerou na Listopad. In: *Šumperský a Jesenický deník: denik.cz* [online]. VLTAVA LABE MEDIA, ©2005-2018, 3. 11. 2009 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/podivejte-se-miroslav-macek-vzpomina-pred-kamerou-.html

tajemník socialistické strany a všichni seznamovali přítomné s událostmi, které se odehrávají v Praze a předčítali prohlášení vydávaná Občanským fórem. Jedné z manifestací se zúčastnili rovněž zástupci Olomouckého divadla, kteří promluvili o dění v Olomouci. Přijela také studentka z Brna, která promluvila o stávkách brněnských studentů. Víkendová shromáždění byla ještě početnější než ta v předešlých dnech. Přibývalo také řečníků, mezi nimiž se vyjadřovali také zástupci dělníků zábřežských firem, kteří vyjádřili svůj souhlas s připojením se k plánované generální stávce.¹¹⁷

V pondělí 27. listopadu byla od tři čtvrtě na dvanáct zahájena dvouhodinová stávka. V poledne bylo vše oficiálně zahájeno zvukem sirény. U kašny na náměstí Míru se sešly stovky lidí. Stávka měla opět klidný průběh a promluvili na ní zástupci zábřežského občanského fóra i studenti. Kromě projevů týkajících se událostí a požadavků studentů byl vznesen také požadavek na odstoupení Komunistické strany z vedení.¹¹⁸

Na středu bylo svoláno další mimořádné shromáždění, kde bylo přihlížejícím sděleno, že Federální shromáždění v Praze schválilo změny ústavy. Nicméně tato informace byla poměrně předčasná, protože o schválení se v dané době teprve jednalo a rozhodnutí o odstranění článku číslo 4 o vedoucí úloze Komunistické strany bylo přijato teprve ve večerních hodinách.¹¹⁹

Následujícího dne se uskutečnilo setkání zástupců vedení města s občany. Mnohem zajímavější událostí pro občany však bylo odstraňování Stalinovy sochy 8. prosince 1989. Socha byla umístěna třetí základní školou. Při jejím odstraňování byl dovezen jeřáb, který sochu zdvihl z podstavce a naložil na nákladní auto, které ji odvezlo do kamenosochařství v zábřežské ulici na Křtaltě.¹²⁰

Desátého prosince bylo svoláno další shromáždění na náměstí, kde byl ohlášen vznik nové československé vlády, rozhodnutí od ustoupení další generální stávky, která měla proběhnout následující den. Zájemci se však mohli zapojit do poledního zvonění, které bude trvat pět minut. Lidé se opravdu zapojili, ozývalo se cinkání klíčů, zvonků, i jiných předmětů, které vydávaly cinkající hluk.¹²¹

¹¹⁷ SOkA Šumperk, Fond MěNV Zábřeh, Kronika města Zábřeha 1989-1990, rok 1989, s. 43–45.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 46.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 47.

¹²⁰ Tamtéž, s. 48–49.

¹²¹ Tamtéž, s. 48–50.

Zbytek prosince roku 1989 se nesl v duchu pomoci obyvatelům Rumunska, kteří bojovali za svou svobodu. Zábřežané o Vánocích vypomohli sbírkou trvalých potravin, oděvů a knih, které byly do Rumunska odeslány. Poslední dny roku 1989 trávili obyvatelé v poklidu a sledovali volbu nového prezidenta Václava Havla.¹²²

¹²² SOkA Šumperk, Fond MěNV Zábřeh, Kronika města Zábřeha 1989-1990, rok 1989, s. 50–51.

1.6 Vznik samostatné České republiky na Zábřežsku v roce 1993

Přelom let 1992 a 1993 byl pro náš stát významným okamžikem, kdy došlo ke vzniku samostatné České republiky a samostatné Slovenské republiky po 74 letech společné existence jako jeden stát Čechů a Slováků. Záznamy z kroniky města se nicméně o těchto událostech nezmiňují, proto v této kapitole budou popsány nejdůležitější události z let 1992 a 1993 v Zábřehu.

Březen 1992 byl výjimečný oslavami k připomenutí čtyř set let od narození Jana Amose Komenského, jehož první manželka Magdalena Vizovská pocházela ze Zábřeha. Ve městě bylo uspořádáno setkání pro učitele, na němž měl svou přednášku Radim Palouš, rektor Univerzity Karlovy, který promluvil o myšlenkách Jana Amose Komenského. Byla také založena Nadace záchrany městského muzea v Zábřeze, které sídlí v Domě Pod Podloubím, tedy v místě, kde se Magdalena Vizovská narodila. Muzeum se ocitlo v havarijním stavu, proto nadace začala se sháněním peněz na rekonstrukci budovy a její následné využití pro kulturní a výstavní účely. První květen se stal ve městě dnem pořádání jarního jarmarku. V roce 1992 se tento jarmark uskutečnil poprvé a bylo vedením města rozhodnuto, že jarní jarmarky budou věnovány přehlídce folklorních souborů a jarmarky, které budou pořádány na podzim, zase dechové hudbě.¹²³

Volby do Federálního shromáždění a České národní rady byly uskutečněny v Zábřehu stejně jako v celé republice ve dnech 5. a 6. června. V Zábřeze dosáhla volební účast 88 % voličů. Nejvíce hlasů, přes 31 %, získala koalice Občanské demokratické strany a Křesťansko – demokratické strany, o polovinu méně hlasů získal Levý blok, 13 % pak získalo Hnutí Morava-Slezsko, přes 8 % KDU – ČSL a necelých 6 % Republikánská strana. Za Občanskou demokratickou stranu v Zábřehu kandidoval MUDr. Miroslav Macek, který byl zvolen místopředsedou vlády.¹²⁴

V září 1992 byla schválena vyhláška o městském znaku a praporu a jejich užívání pro reprezentaci města. Znak se skládá z modrého podkladu, na němž jsou stříbrné hradby, ze kterých vyrůstá pět věžiček, z nichž prostřední je největší a symbolizuje zábřežský hrad. Dvě menší věže po stranách hradu představují městskou bránu a dvě nejkrajnější věže nedaleké hrady v Brníčku a Hoštejně. Nad každou věží je červená hvězda. Prapor města

¹²³ SOKA Šumperk, Fond MěÚ Zábřeh, Kronika města Zábřeha 1991-1997, rok 1992, s. 23 a 28.

¹²⁴ Tamtéž, s. 30–32.

je složen z modrého a bílého vodorovného pruhu. Bílý pruh je v horní části a něm je pět červených hvězd uspořádaných do oblouku.¹²⁵

V roce 1993 mělo městské zastupitelstvo celkem 19 členů. Městská rada, která byla zvolena již v roce 1992, měla celkem 5 členů. Funkci starosty města vykonával Ing. František Srovnal a jeho zástupcem byl Pavel Štencl. Nově byl začátkem zřízen při městském úřadu odbor školství a kultury. Zajišťoval správu devíti mateřských škol, šesti základních škol a osmi školních jídelen.¹²⁶

Od ledna začal Kulturní dům ve městě působit jako příspěvková organizace. Velký sál byl i nadále využíván pro plesy, koncerty a podobné větší události. Malý sál byl určen pro drobné výstavy, loutkové divadlo nebo jako místo setkávání politických stran. V polovině roku byl rovněž zahájeno fungování Galerie Tunklův Dvorec v budově bývalé radnice na Masarykově náměstí.¹²⁷ Prostory jsou dodnes určeny pro výstavy a koncerty.

Od června začal Městský úřad vydávat Občasník, který měl za cíl předávat občanům nejdůležitější informace z městského úřadu a jednání zastupitelstva. První Občasník informoval občany o amerických poradcích, kteří do Zábřeha přijeli ze státu Georgia na žádost města. Tito poradci měli vedení města vypomáhat s rozvojem města ve všech oblastech působení městské správy.¹²⁸

V listopadu 1993 se poprvé ve městě uskutečnil Kálíkův podzim, festival pěveckých souborů, který zorganizoval Klub přítel hudby ve spolupráci s Gymnáziem. Festival byl zahájen 12. listopadu a probíhal tři dny, během nich vystoupilo celkem osm sborů nejen ze Zábřeha, ale i z dalších měst republiky jako například soubor z Pardubic, sbor z Turnova nebo Vrbna pod Pradědem.¹²⁹

¹²⁵ SOkA Šumperk, Fond MěÚ Zábřeh, Kronika města Zábřeha 1991-1997, rok 1992, s. 13.

¹²⁶ SOkA Šumperk, Fond MěÚ Zábřeh, Kronika města Zábřeha 1991-1997, rok 1993, s. 4 a 13.

¹²⁷ SOkA Šumperk, Fond MěÚ Zábřeh, Kronika města Zábřeha 1991-1997, rok 1993, s. 13–15.

¹²⁸ Tamtéž, s. 24–25.

¹²⁹ Tamtéž, s. 16 a 39.

2 Vybrané státní svátky a významné dny

Pomocí státních svátků, ostatních svátků a významných dnů si v průběhu celého kalendářního roku připomínáme významné události, které se vztahují k našim dějinám. Jsou součástí české kultury a vyjadřují úctu k minulosti a našim předkům, kteří bojovali za lepší společnost.

Na vybrané státní svátky je zaměřen dotazník určený pro žáky zábřežských středních škol, který je součástí této práce (viz přílohy). Proto se v následujících kapitolách budu krátce věnovat rozlišení státního svátku a významného dne a čtyři podkapitoly věnuji také popisu daných dnů, z pohledu toho, co je připomínáno a jakým způsobem probíhají připomínkové akce nebo slavnosti.

2.1 Státní svátek

Podle zákona č. 245/2000 o státních svátcích, o ostatních svátcích, o významných dnech a o dnech pracovního klidu vydaného v roce 2000 jsou dle aktuálního znění zákona definovány státní svátky stejně tak jako ostatní svátky jako dny pracovního klidu.¹³⁰

Řadíme mezi ně: *1. leden jako Den obnovy samostatného českého státu, 8. květen jako Den vítězství, 5. červenec jako Den slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje, 6. červenec jako Den upálení mistra Jana Husa, 28. září jako Den české státnosti, 28. října jako Den vzniku samostatného československého státu a 17. listopad jako Den boje za svobodu a demokracii.*¹³¹

2.2 Významný den

Dle zákona č. 245/2000 Sb. jsou významné dny definovány jako dny pracovní a na rozdíl od státních svátků tedy nejde o volný den. V daném zákoně je zařazeno celkem třináct významných dnů.¹³²

¹³⁰ Zákon č. 245/2000 Sb., Zákon o státních svátcích, o ostatních svátcích, o významných dnech a dnech pracovního klidu, v aktuálním znění.

¹³¹ § 1 odst. 1 zákona č. 245/2000 Sb., o státních svátcích, o ostatních svátcích, o významných dnech a o dnech pracovního klidu. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 24. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-245#p1-1>

¹³² § 4 odst. 1 zákona č. 245/2000 Sb., o státních svátcích, o ostatních svátcích, o významných dnech a o dnech pracovního klidu. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 24. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-245#p4-1>

2.3 Den vzniku samostatného československého státu

Datum 28. října je dle zákona státním svátkem a připomíná vznik první Československé republiky v roce 1918.

První světová válka může být přijímána jako negativní historická událost, při které přišlo mnoho lidí o život, avšak pro náš národ měla významný důsledek. Zatímco před válkou bylo naše území součástí Rakousko-Uherské monarchie, na jejím konci bylo dosaženo samostatného státu pro Čechy a Slováky. V lednu roku 1918 byla přijata tzv. Tříkrálová deklarace, která obsahovala autonomní požadavky českého a slovenského lidu. Následovalo vydání čtrnácti bodů prezidenta Woodrowa Wilsona, které mimo jiné obsahovaly body o právu národů na sebeurčení. Česká exilová vláda v čele s Masarykem postupně získávala uznání samostatného státu od spojeneckých velmocí a v Paříži byla ustanovena prozatímní československá vláda. V říjnu byla v Ženevě zahájena jednání o podobě nového československého státu. V Praze se mezitím rozšířila zpráva, že Rakousko-Uhersko je ochotné přijmout mírové podmínky. Jednalo se zatím o neoficiální zprávu, přesto byla lidmi přijata jako okamžik, kdy nabyli svobody. Téhož den vyhlásila pětice zástupců Národního výboru - Antonín Švehla, Alois Rašín, Jiří Stříbrný, František Soukup a Vavro Šrobár, samostatnou Československou republiku.¹³³

Osmadvacátý říjen je dnem, kdy prezident republiky uděluje vyznamenání. Na pražském Vítkově probíhá akt uctění památky padlých v první světové válce, kterého se účastní zástupci státu i běžní občané a k památníku pokládají květiny a věnce. Podobné pietní akce probíhají i v dalších městech republiky, kdy se lidé setkávají u památníků padlých a památných desek.¹³⁴

2.4 Den vítězství

Den vítězství spadá na 8. května a dle zákona je českým státním svátkem. Vztahuje se k připomínce ukončení druhé světové války v Evropě. V některých zemích je tato událost připomínána o den později, tedy 9. května.¹³⁵

Také Praha byla osvobozena až 9. května, proto bylo zprvu i u nás toto datum ustanoveno jako den pracovního klidu. Teprve v roce 1951 byl vydán zákon, který změnil tento den na státní svátek s oficiálním názvem „*Výročí osvobození Československa Sovětskou*

¹³³ PRÝMEK, Petr. *Svátky v Čechách*. Praha: Jonathan Livingston, 2015. s. 27–29.

¹³⁴ TINKOVÁ, Eva a ilustroval JAN HORA. *České svátky a tradice*. Kralice na Hané: Computer Media, 2010. s. 59.

¹³⁵ PRÝMEK, Petr. *Svátky v Čechách*. Praha: Jonathan Livingston, 2015. s. 13.

armádou“. K dalšímu přejmenování státního svátku došlo v roce 1990, kdy začal být používán název „*Den osvobození do fašismu*“, a o čtyři roky později bylo posunuto datum na 8. května. Nového pojmenování se státní svátek dočkal opět v roce 2000, kdy byl změněn na „*Den osvobození*“ a současný název - „*Den vítězství*“ získal teprve v roce 2004.¹³⁶

Druhá světová válka byla událostí, která zasáhla nejen Evropu, ale také zbytek světa, který si přál, aby válečné útrapy byly co nejdříve ukončeny. Válka se začala chýlit ke konci na jaře roku 1945. V květnu se Rudé armádě podařilo dobýt Berlín. Rusko odmítá dojednání příměří, vyžaduje kapitulaci Německa, které nakonec podepisuje kapitulací akt 7. května v Remeši. Nicméně akt nebyl uznán ze strany Sovětského svazu. Proto musela být kapitulace znovu podepsána v Berlíně o den později, tedy 8. května. Státy západní Evropy začaly slavit konec války. Avšak Sovětský svaz slavil tuto událost k datu 9. května z důvodu jiného časového pásma. Přestože se mohlo zdát, že byla válka ukončena, v Československu se stále bojovalo. Do Prahy vstoupila Rudá armáda teprve 9. května.¹³⁷

Pietní akty k uctění památky padlých za druhé světové války probíhají 8. května na mnoha místech naší republiky. Každoroční uctění památky probíhá na pražském Vítkově, kde se scházejí nejvyšší představitelé státu, politici, ale i běžná veřejnost včetně válečných veteránů. U památníku neznámého vojína jsou pokládány květiny a věnce a památka je následně uctěna minutou ticha. Ministr obrany u této příležitosti uděluje vyznamenání válečným veteránům. Prezident republiky v tento den také jmenuje nové generály.¹³⁸

2.5 Den boje za svobodu a demokracii

Sedmnáctý listopad zahrnuje z hlediska české historie více významných dnů. Jedná se o Den studentstva, ale rovněž o den, kdy došlo k potlačení komunistické moci a začátku znovu nastolování demokracie. Na tento den je vzpomínáno jako na sametovou revoluci.

Den studentstva je odkazem na události, které se odehrály od konce října do 17. listopadu 1939. Po obsazení našeho území Němci se zvedly vlny nelibosti mezi občany, které se vystupňovaly při připomínce vzniku Československa 28. října. Došlo k demonstraci a jejímu potlačení ze strany Německa a při tomto zásahu byl zraněn student

¹³⁶ TINKOVÁ, Eva a ilustroval JAN HORA. *České svátky a tradice*. Kralice na Hané: Computer Media, 2010. s. 35.

¹³⁷ KRUŠINA, Martin. Konec druhé světové války v Evropě (8. 5. 1945). *Slavné dny* [online]. Stream.cz, Copyright©1996-2016 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <https://www.slavne-dny.cz/episode/10005558/konec-druhe-svetove-valky-v-evrope-8-kveten>

¹³⁸ Veteráni a politici si připomněli na Vítkově konec války. *IDNES.cz* [online]. MAFRA, a. s., 2018, , 8. května 2017 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/osvobozeni-statni-svatek-konec-valky-vitkov-fne-/domaci.aspx?c=A170508_081250_domaci_jkk

medicíny Jan Opletal. Ten svým zraněním podlehl.¹³⁹ Patnáctého listopadu se konal jeho pohřeb, při kterém byly jeho ostatky přeneseny přes Albertov až na nádraží, odkud byly převezeny k jeho rodině v Náklu.¹⁴⁰ Na manifestační akce přišla ze strany Německa okamžitá odpověď. Došlo k uzavření českých vysokých škol, více než tisíc studentů bylo odvezeno do koncentračního tábora a 17. listopadu 1939 bylo popraveno devět hlavních představitelů studentských organizací.¹⁴¹

Na pražském Albertově, kde v roce 1939 čeští studenti nesli rakev studenta medicíny Jana Opletala, se 17. listopadu 1989 opět scházejí studenti, aby uctili Opletalovu památku, ale také aby vyjádřili svůj názor vůči komunistickému režimu v zemi. Při svém pochodu směrem k Opletalově ulici jsou na Národní třídě zastaveni policejními složkami a rozehnáni. Několik dní po této události vzniká Občanské fórum, studenti vysokých škol začínají stávkovat a postupně se k demonstracím přidávají další lidé.¹⁴²

Den boje za svobodu a demokracii je dle zákona státním svátkem, a tedy dnem pracovního klidu. Po celé republice probíhají připomínkové akce, spojené s pokládáním květin a svíček u pamětních desek. Nejvíce se lidí si přichází každoročně tuto událost připomenout právě na pražskou Národní třídu a Albertov. Větší města rovněž pořádají hudební a divadelní představení a výstavy ukazující například dobové fotografie.¹⁴³

2.6 Den obnovy samostatného českého státu

První leden každého nového roku je spojen nejen s novoročními oslavami, ale také s připomínkou významné historické události, která se odehrála před patnácti lety. Den obnovy samostatného českého státu připomíná událost vzniku samostatné České republiky. Československá federativní republika se definitivně rozpadla k poslednímu prosincovému dni roku 1992.¹⁴⁴

¹³⁹ TINKOVÁ, Eva a ilustroval JAN HORA. *České svátky a tradice*. Kralice na Hané: Computer Media, 2010. s. 65.

¹⁴⁰ PRÝMEK, Petr. *Svátky v Čechách*. Praha: Jonathan Livingston, 2015. s. 31.

¹⁴¹ TINKOVÁ, Eva a ilustroval JAN HORA. *České svátky a tradice*. Kralice na Hané: Computer Media, 2010. s. 65–66.

¹⁴² ZUNA, Pavel a Martin KRUŠINA. *Den studentů (17. 11. 1939) - Slavné dny* [online]. Stream.cz [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <https://www.slavne-dny.cz/episode/532425/den-studentu-17-listopad>

¹⁴³ VESELÁ, Linda. Svoboda není samozřejmost, zdůrazní studenti na akcích k 17. listopadu. *IDNES.cz* [online]. MAFRA, a. s., 2018, 4. října 2017 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/17-listopad-vyroci-akce-studenti-dnm-/domaci.aspx?c=A171004_151710_domaci_livv

¹⁴⁴ KAŠPAR, Oldřich. *Stručný přehled dějin a kultury českých zemí a Slovenska*. Pardubice: Kora, 1997, s. 193–194.

Konečnému rozdělení však předcházelo mnoho jednání a sporů, které však měly kořeny již dříve v naší historii. Snahy slovenského národa o autonomii můžeme vysledovat už po roce 1918, kdy vznikla samostatná Československá republika, která však veškeré rozhodovací orgány umístila do Prahy. Slovensko se ujalo příležitosti před vypuknutím druhé světové války, kdy vyhlásilo samostatný stát, avšak z historie je známé, že tomu taky bylo pod německou hrozbou, že bude jejich území zabráno stejně tak jako to české. Teprve na konci 60. let minulého století dochází k vyhlášení federace a přejmenování na Českou socialistickou republiku a Slovenskou socialistickou republiku. Opětovné řešení otázky autonomie Slovenska přichází na řadu po roce 1989. Vlády obou států začaly vést spory o název a uspořádání nového státu. Finální rozhodnutí přichází 26. srpna 1992 v brněnské vile Tugendhat, kde Václav Klaus a Vladimír Mečiar podepsali smlouva o konečném rozdělení Česka a Slovenska na dva samostatné státy a to od 1. 1. 1993.¹⁴⁵

První leden je dle zákona č. 245/2000 Sb. státním svátkem, a to od roku 2001. Tradičně v tento den pronáší prezident republiky novoroční projev.¹⁴⁶

¹⁴⁵ KRUŠINA, Martin; MALOVECZKÁ, Andrea. *Den, kdy vznikla samostatná Česká republika (1. leden 1993) – Slavné dny* [online]. Stream.cz [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <https://www.slavne-dny.cz/episode/646090/den-kdy-vznikla-samostatna-ceska-republika>

¹⁴⁶ TINKOVÁ, Eva a ilustroval JAN HORA. *České svátky a tradice*. Kralice na Hané: Computer Media, 2010, s. 7.

PRAKTICKÁ ČÁST

1 Dotazníkové šetření

1.1 Cíle a metody

Hlavním cílem práce je zjistit postoje žáků středních škol k významným událostem českých dějin, které si připomínáme pomocí státních svátků a významných dnů. Zjišťovat budu zejména to, zda žáci státní svátky znají a co pro ně znamenají. Porovnáno bude gymnázium s dalšími dvěma středními školami v Zábřehu na Moravě.

Pro dosažení stanoveného cíle jsem zvolila metodu dotazníkového šetření, která je jednou z forem pro kvantitativní výzkum. Dotazník byl zvolen jako nejvhodnější metoda pro sběr dat mezi velkou skupinou respondentů, jimiž jsou žáci tří středních škol v Zábřehu.

1.2 Stanovení hypotéz

Pro tuto práci jsem stanovila následující hypotézy, které budou posléze pomocí analýzy dotazníkového šetření potvrzeny nebo vyvráceny.

H1: Žáci gymnázia mají o státních svátcích více znalostí než žáci ostatních středních škol v Zábřehu, protože se více zaměřují na všeobecné znalosti.

H2: Chlapci mají o státní svátky a významné dny větší zájem než dívky, protože si více vyhledávají informace spojené s těmito dny, odkazující na českou historii.

H3: Žáci gymnázia se o státní svátky a významné dny zajímají více než žáci ostatních středních škol v Zábřehu, protože si více dohledávají informace vztahující se k daným dnům.

1.3 Struktura dotazníku

V hlavičce dotazníku jsou uvedeny 2 otázky zaměřující se na demografické údaje (zjišťují pohlaví a věk respondenta) a také otázka na studovanou školu a obor, aby byly dotazníky zařaditelné do konkrétní skupiny. Záměrně zde není kolonka pro vyplnění jména, neboť anonymní vyplnění dotazníku zajistí, že se respondenti nemusejí obávat jakéhokoliv hodnocení. Samotný dotazník obsahuje celkem 13 otázek, z nichž 5 je zaměřeno na státní svátky obecně a 8 otázek se vztahuje ke konkrétní události, která je připomínána státním svátkem nebo významným dnem, z toho dvě otázky jsou věnovány i regionální historii. Otázky byly zvoleny otevřené (celkem 7) a polouzavřené (celkem 6). Jsou zaměřeny tak, aby bylo možné zjistit, zda si žáci dovedou spojit konkrétní datum s daným státním svátkem, vědí,

co je připomínáno a co pro ně samotné vybraná událost znamená. Proto je většina otázek koncipována takovým způsobem, aby se žáci mohli sami slovně vyjádřit. Respondenti nejsou při vyplňování dotazníku nijak časově omezeni.

1.4 Vymezení respondentů

Dotazník je určen pro žáky středních škol. V Zábřeze na Moravě se nachází tři střední školy, ve kterých bude dotazník rozdán – je to Gymnázium Zábřeh, Vyšší odborná a Střední škola automobilní Zábřeh a Střední škola sociálních služeb a péče. Pro dotazníkové šetření jsem na všech školách zvolila první a druhé ročníky, přičemž na odborných školách jsem navíc zvolila podmínku, aby se jednalo o čtyřleté maturitní obory a došlo tak ke srovnávání žáků, kteří studují ve stejné formě studia.

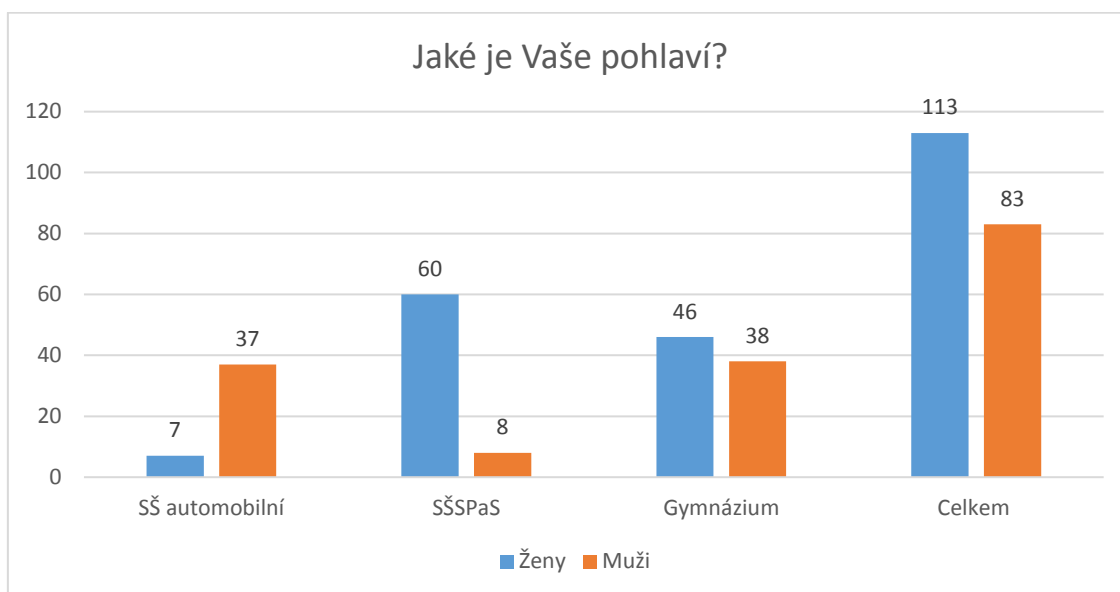
Na **Gymnáziu Zábřeh** jsou to celkem 4 ročníky, dva osmiletého studia a dva čtyřletého studia. Ve třídách je od 25 do 30 žáků. Celkově byly získány dotazníky od 84 respondentů (46 dívek a 38 chlapců).

Na **VOŠ a Střední škole automobilní** se jedná také o 4 ročníky, dva z oboru Autotronik a dva z oboru Dopravní prostředky (první a druhý ročník je spojen do jedné třídy, z důvodu nízkého počtu žáků). Oba obory mají méně početné třídy. Počty žáků v jednotlivých třídách se pohybují od 12 do 20 a věkové rozpětí je 15-19 let. Celkově byly získány informace od 47 respondentů, ale 3 dotazníky byly vyřazeny. Ke zpracování byly zařazeny informace od 44 respondentů (7 dívek a 37 chlapců).

Na **Střední škole sociální péče a služeb** (dále jen SŠSPaS) jde rovněž o 4 ročníky, dva z oboru sociálně výchovná činnost a dva z oboru sociálně správní činnost. V jednotlivých ročnících je od 16 do 27 žáků ve třídě ve věkovém rozpětí 15-20 let. Z této školy bylo získáno 71 vyplněných dotazníků, nicméně 3 musely být vyřazeny. Ke zpracování byly zařazeny dotazníky od 68 respondentů (60 dívek a 8 chlapců).

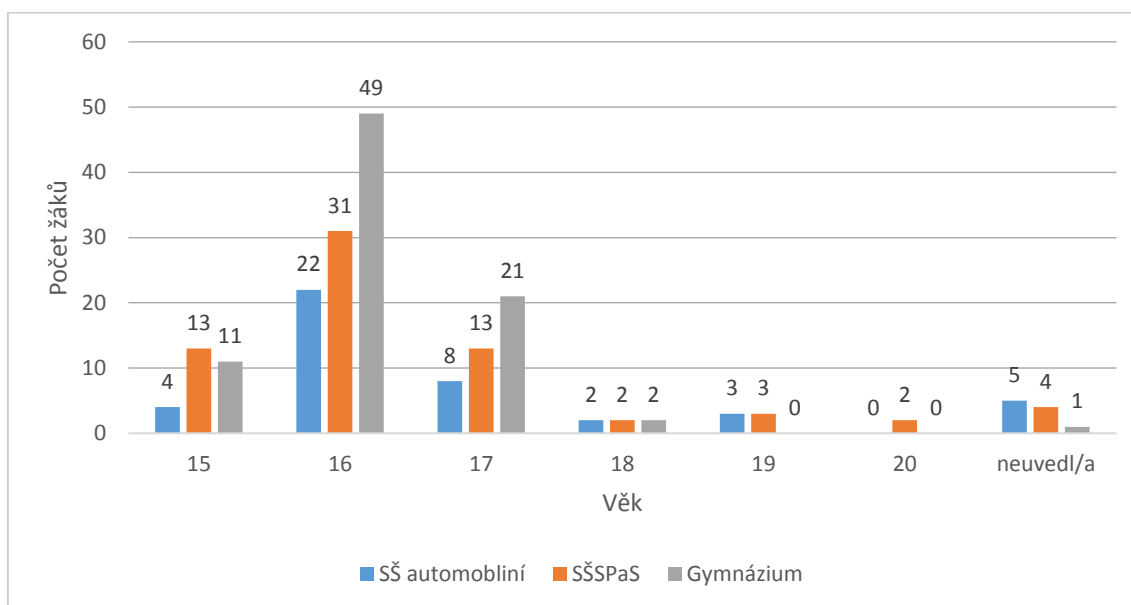
Celkově za všechny tři střední školy byly dotazníkovým šetřením získány údaje od 196 respondentů. Z toho bylo 113 žen a 83 mužů (podrobněji viz graf č. 1). Věkové rozmezí respondentů se pohybovalo od 15 do 20 let (podrobněji viz graf č. 2).

Graf č. 1: Grafické vyjádření rozložení pohlaví po jednotlivých školách a celkově

Získané počty žen a mužů jsou potřebné pro vyhodnocení otázky č. 12, která potvrdí, nebo vyvrátí hypotézu č. 2 (H2).

Graf č. 2: Věkové rozložení respondentů dle jednotlivých škol

1.5 Vyhodnocení dotazníku a interpretace dat

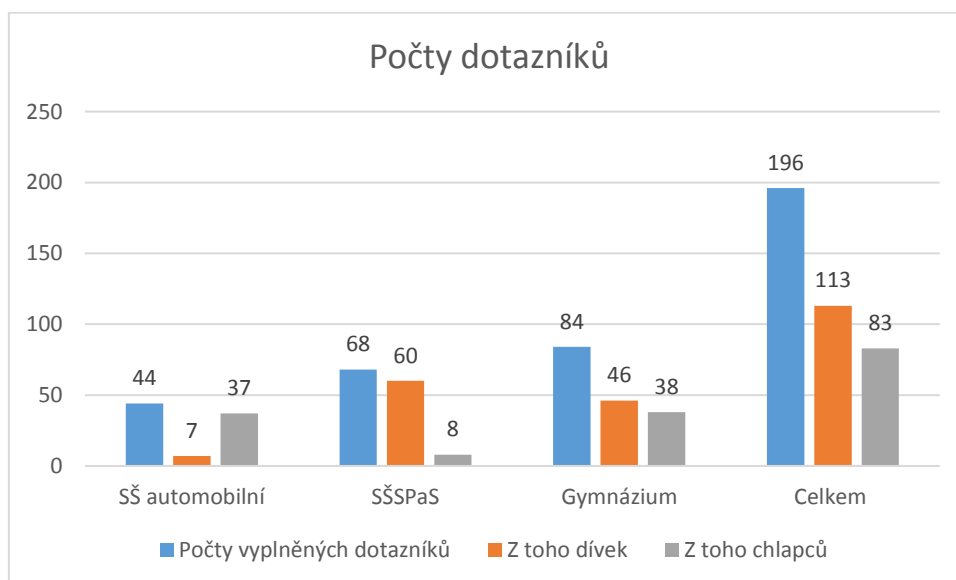
Z celkového počtu 295 rozdaných dotazníků se vrátilo 202 vyplněných. Návratnost tedy činí 68,47 %. Z vyplněných dotazníků muselo být 6 vyřazeno z důvodu nevyplnění položek, případně chybně či nevhodně vyplněných odpovědí. Tyto vyřazené dotazníky nebyly zařazeny k dalšímu zpracování. Celkem bylo zpracováno 196 dotazníků ze tří středních škol v Zábřehu na Moravě.

Zpracované výsledky jsou uváděny pomocí grafů, tabulek a doplňujících komentářů. V rámci jednotlivých hypotéz jsou srovnávány Gymnázium Zábřeh a ostatní střední školy ve městě, proto je tento fakt zohledněn i ve vyhodnocení a výsledky obou odborných škol byly sloučeny dohromady. Dalším důvodem pro sloučení škol bylo dosažení podobného vzorku respondentů, což je 84 respondentů pro Gymnázium a 112 pro odborné střední školy. Aby bylo možné použít srovnání, byly všechny výsledky převedeny na procentuální podíl. Výsledky byly zpracovány za použití programů MS Word a MS Excel.

V grafech a tabulkách jsou využity zkratky pro jednotlivé školy:

- SŠ automobilní = Střední škola automobilní Zábřeh
- SŠSPaS = Střední škola sociální péče a služeb
- Gyza = Gymnázium Zábřeh

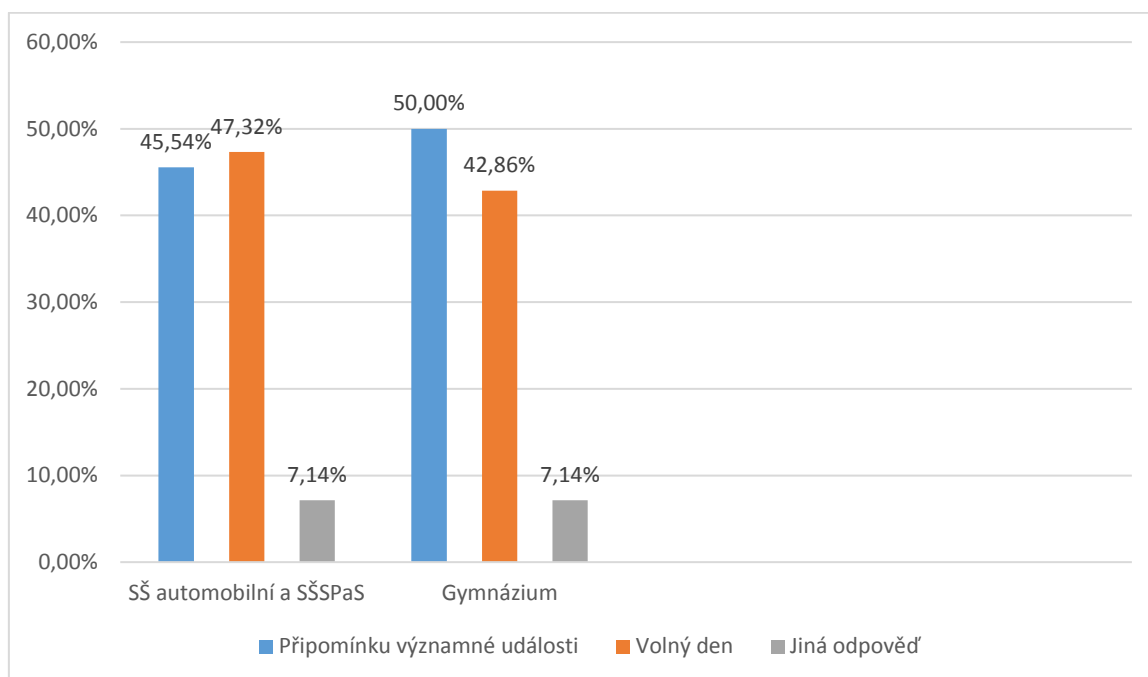
Graf č. 3: Počty získaných dotazníků z jednotlivých škol:

Vyhodnocení dotazníkových otázek:

1: Co pro Vás znamená státní svátek?

Graf č. 4: Procentuální vyjádření odpovědí

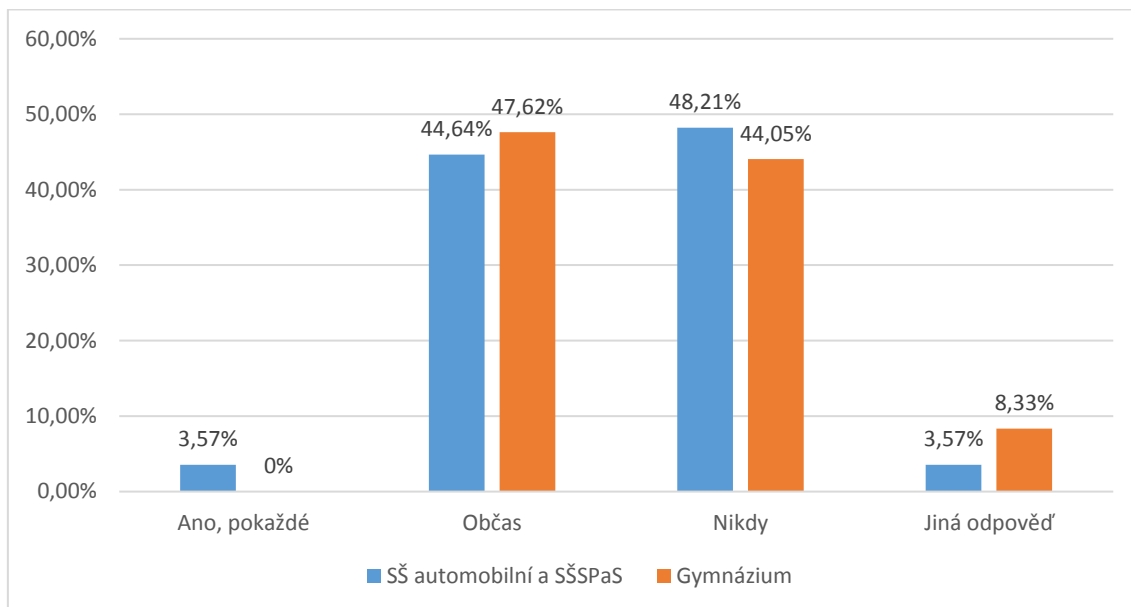
Tabulka č. 1: Jiná odpověď

Jiná odpověď	
SŠ automobilní a SŠSPaS	Pracovní den
	Připomínku významné události i volno
	Jídlo, volno a rodina
	Odpočinek po škole
	Podle toho, o jaký svátek se jedná
Gymnázium	Připomínku významné události i volno
	Volný den, při kterém nemusím do práce

Komentář: Z grafu je viditelné, že odpovědi obou typů škol byly velice podobné a lišily se pouze v malém odstupu procent. Z výsledků je patrné, že o 4,46 % žáků gymnázia více než žáků odborných škol považuje státní svátek za připomínku významné události. Naopak více žáků odborných škol zvolilo odpověď „volný den“. Stejný počet „jiných odpovědí“ zvolili respondenti obou typů škol. Nejčastěji se vyskytující odpovědi jsou pro přehlednost vyznačeny v tabulce č. 1 (viz výše).

2. Účastníte se v den státních svátků nebo významných dnů vzpomínkových akcí konaných ve Vašem městě?

Graf č. 5: Procentuální rozložení odpovědí

Tabulka 2: Jiná odpověď

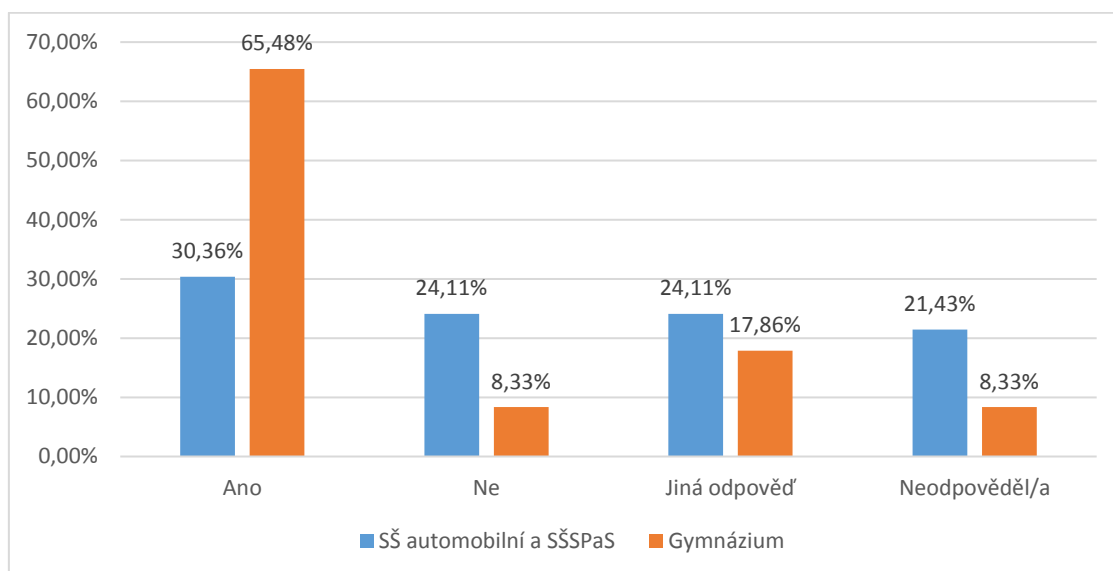
Jiná odpověď	
SŠ automobilní a SŠPaS	V našem městě se takové akce nekonají
	Většinou se jich neúčastním
Gymnázium	V našem městě se žádné akce nekonají
	O žádných akcích nevím

Komentář: U druhého grafu také nedošlo k výrazným rozdílům mezi školami. Zajímavým zjištěním však je, že žáci gymnázia nezvolili ani v jednom případě možnost „ano, pokaždé“, zatímco žáci středních odborných škol jsou zastoupeni 3,57 %. Odpověď „občas“ mírně převažuje u žáků gymnázia (47,62 %). Naopak odpověď „nikdy“ byla více volena žáky odborných škol (48,21 %). Dalším faktem, na který je třeba poukázat, je, že respondenti v několika případech uvedli u „jiné odpovědi“, že „se v jejich městě takové akce nekonají“ (u odborných škol třikrát, u gymnázia pětkrát).

3. Je podle Vás rok 1848 významný pro utváření českých dějin? Uveďte proč?

Výsledky uvedené u otázky číslo 3 byly rozděleny do grafu a tří tabulek. Graf zpracovává názory na to, zda je rok 1848 významný. Tabulky uvádějí přehled nejčastějších důvodů, které respondenti vypsali.

Graf č. 6: Je podle Vás rok 1848 významný pro utváření českých dějin?

Komentář: Z grafu lze vyčíst značný rozdíl mezi odbornými školami a gymnáziem. Výrazně více žáků gymnázia (o 35,12 %), než žáků odborných škol si myslí, že je rok 1848 důležitý. Rozdíl 15,78 % je možné pozorovat u odpovědí, kde si respondenti myslí, že daný rok není důležitým. Menší rozdíl je patrný u „jiné odpovědi“. Žáci odborných škol také častěji otázku nevyplnili (21,43%).

Tabulka 3a: Důvody, které uváděli respondenti Střední školy automobilní

SŠ automobilní	
Ano, protože	skončila 1. světová válka
	skončila třiceti-letá válka
	proběhly revoluce v Evropě
	proběhla průmyslová revoluce
	nám to hodně pomohlo v rozvoji
	pro náš národ tento rok přinesl mnoho změn a pokrok v průmyslu
Ne, protože	nevím, co se stalo
	se uskutečnila revoluce ve Francii
Jiná odpověď	nevím, co se stalo

Tabulka 3b: Důvody, které uváděli respondenti Střední školy sociální péče a služeb

SŠSPaS	
Ano, protože	skončila 1. světová válka
	se jedná o začátek komunistické éry
	byla zavedena oktrojovaná ústava
	proběhlo mnoho revolucí, lidé se vzbouřili
Ne, protože	nevím, co se stalo
	české dějiny tvoří více významných událostí
Jiná odpověď	nevím, co se stalo

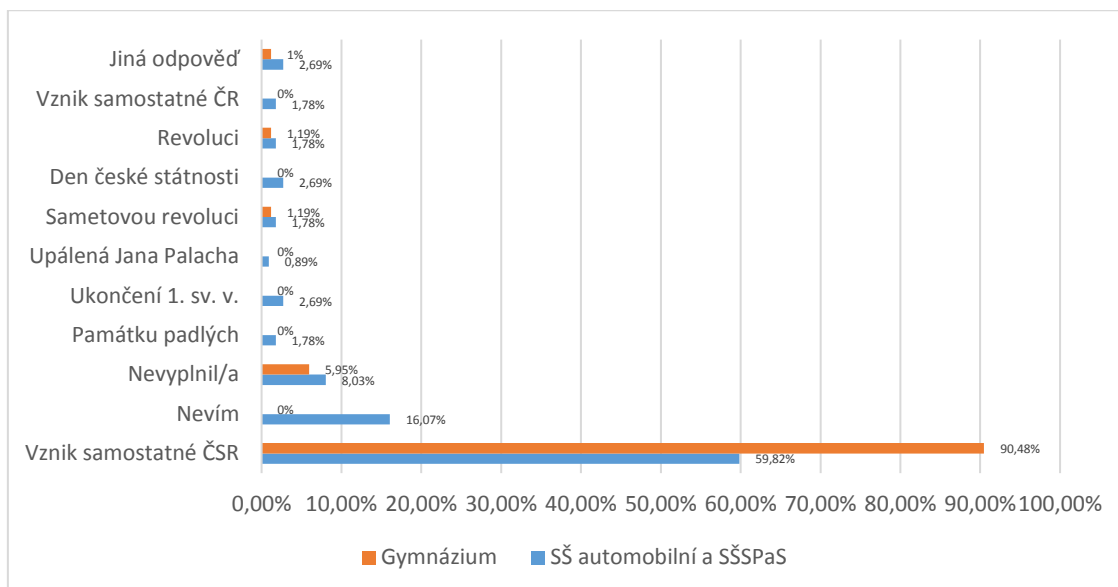
Tabulka 3c: Důvody, které uváděli respondenti Gymnázia

Gymnázium	
Ano, protože	skončila 1. světová válka
	to byla doba bojů proti absolutismu za zájmy státu
	se Češi postavili za sebe jako národ
	to byl přelomový rok/rok, který zásadně ovlivnil české dějiny
	začaly vznikat myšlenky o vzniku Československého státu
	to byl rok revoluce
	jsme definitivně padli do rukou komunistické strany
	jsme se odpojili od Rakousko-Uherska
	nastoupila Marie Terezie
se jednalo o dobu Národního obrození	
Ne, protože	nepamatuji si, co se stalo
Jiná odpověď	nevím, co se stalo
	ani ano ani ne

Komentář: Respondenti často jako důvody, proč je/není rok 1848 významný, uváděli „*revoluce v Evropě*“; „*rozvoj pro naše země*“; „*snahy o samostatný stát*“ a „*boje proti absolutismu*“. Z odpovědí je patrné, že respondenti všech škol mají mylně zafixovaný rok 1848 jako rok ukončení první světové války. Další nesprávně uváděná odpověď byla také, že se jedná o začátek komunistické éry. Zde je zcela zřejmé, že jde o záměnu století. K dalším chybným odpovědím se řadí: „*konec třicetileté války*“; „*nástup Marie Terezie*“; „*odpojení od Rakousko-Uherska*“; „*doba Národního obrození*“; „*proběhla průmyslová revoluce*“.

4: Jakou významnou událost si připomínáme 28. října?

Graf č. 7: Grafické rozložení odpovědí

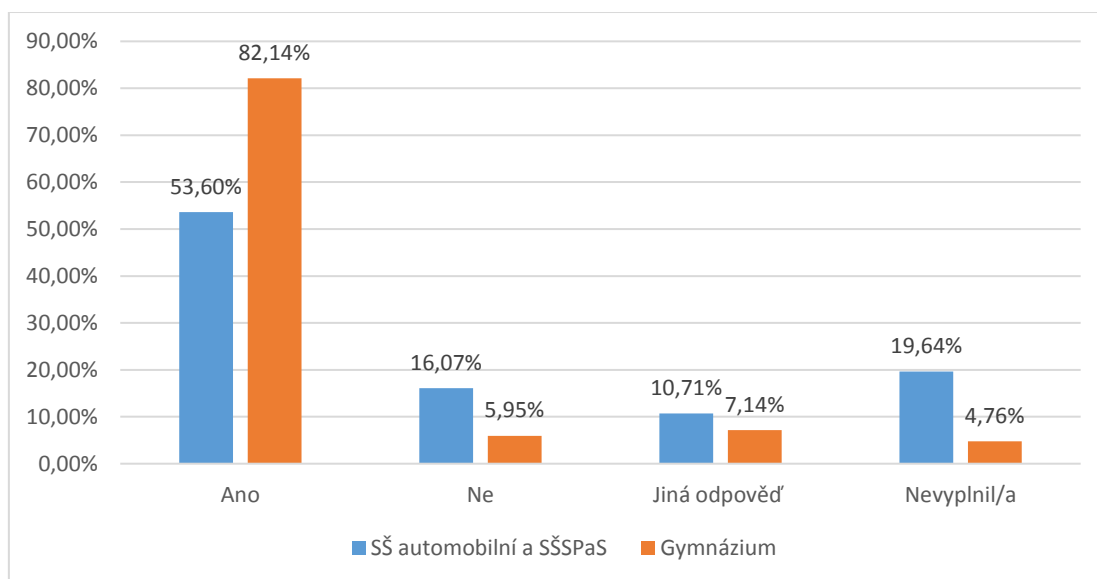

Komentář: Na otázku, jakou událost si připomínáme 28. října odpovědělo 90 % žáků gymnázia, že jde o připomínku vzniku Československé republiky. Tuto odpověď zvolilo necelých 60 % žáků středních odborných škol. Největší rozdíl, který je z grafu patrný, je, že žáci odborných škol uváděli častěji nesprávné odpovědi. Žáci gymnázia uvedli mylnou odpověď pouze ve 2,38 %, avšak u žáků odborných škol to bylo 13,39 %. Zatímco šestnáct procent žáků odborných škol zvolilo odpověď „nevím“, u žáků gymnázia se tato odpověď nevyskytla ani v jednom případě. Mezi jiné odpovědi byly zařazeny tyto: „nepřipomínáme si žádnou událost“, připomínáme si „něco s republikou“, připomínáme si „uzavření vysokých škol v ČR“.

5: Myslíte si, že je důležité připomínat si 28. října a proč?

U této otázky se respondenti mohli vyjádřit nejen zda je uvedené datum důležité nebo ne (viz. Graf č. 5), ale také důvod, proč si myslí, že je/není důležité si jej připomínat. Odpovědi, které respondenti uvedli, jsou vyjádřeny v tabulkách, které následují bezprostředně za grafem.

Graf č. 8: Myslíte si, že je důležité připomínat si 28. říjen?

Komentář: Výsledky uvedené v grafu ukázaly, že pro více než 80 % žáků gymnázia je důležité připomínat si 28. říjen. U odborných škol to bylo pouze přes 50 % žáků a ti naopak vícekrát zvolili odpověď „Ne“, tedy že není důležité si tuto událost připomínat. Nevyplněné odpovědi převažovaly rovněž u žáků odborných škol než u žáků gymnázia, celkově jde o rozdíl 14,88 %.

Tabulka č. 4a: Důvody, které uváděli respondenti Střední školy automobilní

SŠ automobilní	
Ano, protože	vzniklo samostatné Československo
	Václav byl uznán českým králem
	je to důležitá historická událost
Ne, protože	nevím, co se stalo
	je to zbytečné
Jiná odpověď	nevím, co se stalo

Tabulka č. 4b: Důvody, které uváděli respondenti Střední školy sociální péče a služeb

SŠSPaS	
Ano, protože	vzniklo samostatné Československo
	je to významná historická událost
	je to součástí našich dějin
	skončila 1. světová válka a začal mír a demokracie
	je to státní svátek
	jsme se odpojili od Rakousko-Uherska
	Je to posun dopředu
Ne, protože	nevím, co se stalo
	je to moc stará událost
Jiná odpověď	nevím, co se stalo
	nezažila jsem to
	určitě to pro někoho významné je, ale pro mě ne

Tabulka č. 4c: Důvody, které uváděli respondenti Gymnázia

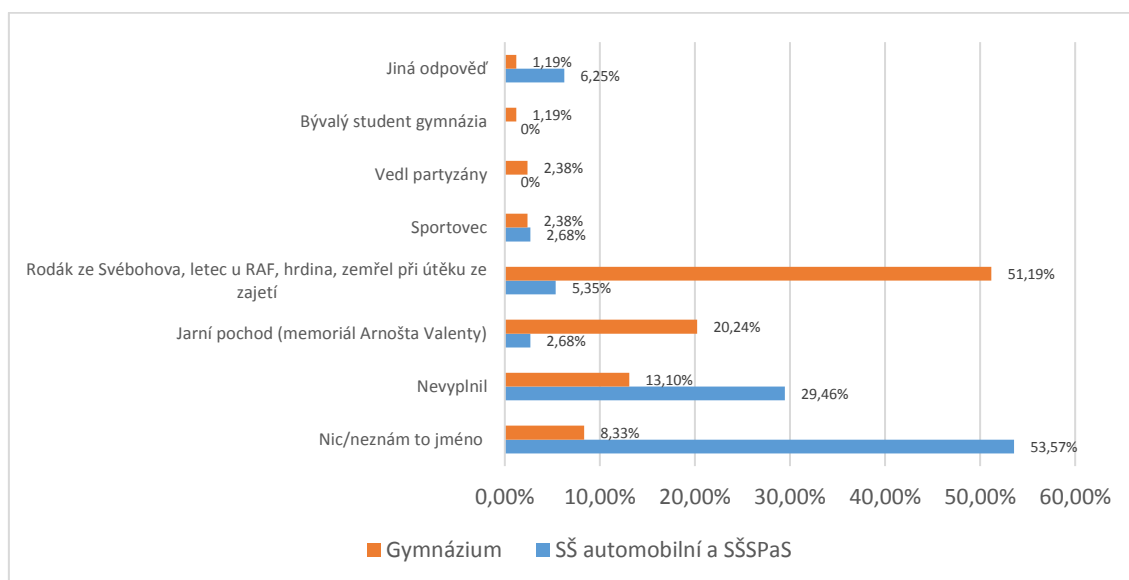
Gymnázium		
Ano, protože	je to důležité datum v českých dějinách	
	je důležité si připomínat českou historii	
	je to vznik samostatné republiky	
	je to vzpomínka na T. G. Masaryka a jeho obětavost	
	to posiluje národní hrdost a připomínáme si tím, kdo jsme	
	i když jsme byli malý stát, byli jsme silní	
	aby mladí lidé znali dějiny, což jim pomůže k lepší orientaci ve světové politice	
	abychom nezapomněli, že jsme si museli samostatnost vybojovat a nebyla zadarmo	
	si připomeneme, jak se naše společnost posunula (můžeme sledovat vývoj vlasti)	
	by Češi měli vědět, kde žijí a jak jejich země vznikla	
	bylo obdivuhodné, že se už v té době stalo Československo samostatnou zemí	
	Ne, protože	nevím, co se stalo
		je to jen prázdné datum
se nás to už tolik netýká, protože ČSR se rozpadlo a jsme samostatní		
Jiná odpověď	nevím, co se stalo	
	nezáleží mi na tom	
	určitě je to důležité, ale pokud to nikdo nepřipomene, lidé zapomenou	

Komentář: Z tabulek je patrné, že nejčastěji uváděnou odpovědí, proč je důležité si připomínat 28. říjen, je vznik samostatného Československa. Další nejčastější odpovědí bylo: *„jde o významnou historickou událost, která je součástí našich dějin“*. Žáci, kteří volili odpověď ne (není důležité si připomínat 28. říjen), uváděli nejčastěji důvod: *„nevím, co se stalo“*; *„jedná se o starou událost“* nebo že *„už se nás to netýká, protože jsme se rozdělili na dva samostatné státy“*. Žáci, kteří zvolili *jinou odpověď*, rovněž uváděli, že nevědí, o co se jedná, případně že tuto *„událost nezažili“*, proto *„jim na tom nezáleží“*. Pouze jednou se u jiné odpovědi objevilo, že *„je určitě důležité si tuto událost připomínat, ale pokud ji nikdo nepřipomene, lidé zapomenou, především v dnešní uspěchané době“*.

6: Co se Vám vybaví u jména Arnošt Valenta?

Jedná se o otevřenou otázku, z toho důvodu byly vytvořeny jednotlivé kategorie odpovědí, do kterých byly seskupovány podobné odpovědi žáků. Odpovědi jsou opět pro možnost porovnání převedeny na procenta.

Graf č. 9: Procentuální vyjádření nejčastějších odpovědí

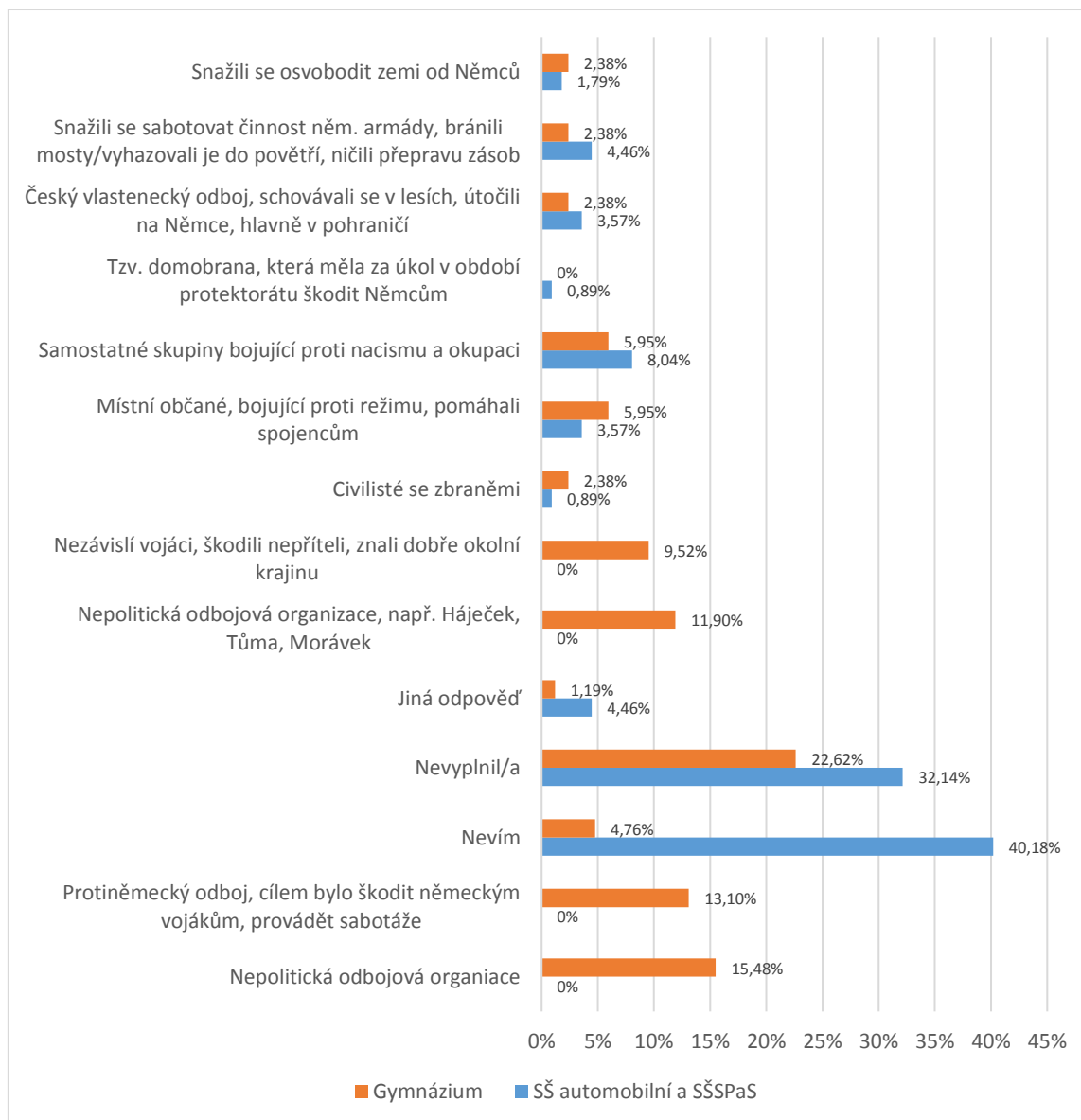
Komentář: Výsledky grafu ukazují jasný rozdíl mezi gymnáziiem a odbornými školami ve znalosti jména Arnošta Valenty. Zatímco více než polovina gymnazistů věděla, že se jedná o rodáka ze Svěbohova a letce u RAF, více než polovina respondentů z odborných škol uvedlo, že dané jméno nezná. Vysvětlení tohoto jevu lze nalézt ve faktu, že Gymnázium Zábřeh je pořadatelem každoročního prvního jarního pochodu, který je nazván *Memoriál Arnošta Valenty*. U odborných škol se nicméně našlo i 2,68 % respondentů, kteří si vzpomněli na jarní pochod. Téměř stejné procento respondentů obou škol uvedlo jako odpověď sportovec, zde je zřejmá záměna se jménem Aleš Valenta, akrobatickým lyžařem. Jinou odpověď volilo více žáků odborných škol než žáků gymnázia a byly uvedeny následující možnosti: „*seriál první republika*“¹⁴⁷; „*Valentyn (podoba příjmení)*“; „*významná osobnost*“; „*můj spolužák Vojta Valenta*“; „*Míra Valenta*“; „*vedoucí něčeho*“.

¹⁴⁷ seriál vysílaný na ČT1, hlavní roli zde hraje rodina Valentových

7: V roce 1940 vzniklo v Zábřeze odbojové, později partyzánské hnutí Národní sdružení československých vlastenců. Víte, kdo byli partyzáni a jaký byl jejich cíl?

Otázka číslo sedm byla koncipována jako otevřená otázka. Respondenti uváděli rozličné odpovědi, které bylo třeba rozřadit do kategorií podobných odpovědí, které jsou uvedeny v následujícím grafu.

Graf č. 10: Grafické rozložení odpovědí otázky č. 7

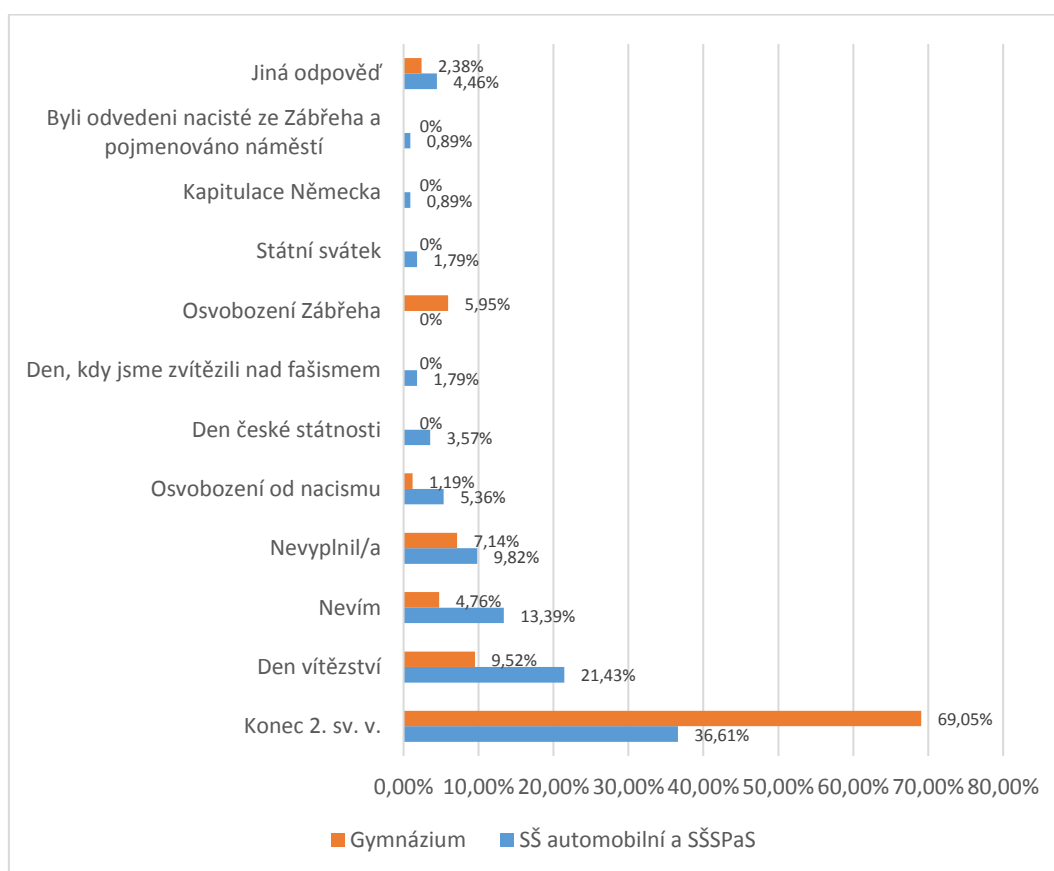
Komentář: Z grafu je patrné, že žáci středních škol zvolili téměř desetinásobně vícekrát odpověď *Nevím* než žáci gymnázia. Poměrně velká část rovněž otázku vůbec nevyplnila – u odborných škol to bylo 32,14 % a u gymnázia 22,62 %. Zbylé odpovědi obsahovaly různé charakteristiky odbojových a partyzánských hnutí. U Gymnázia si můžeme všimnout,

že respondenti uváděli také jména tří osob (Háječek, Tůma, Morávek), které jsou spojovány s pozicí vedoucích partyzánských skupin na Zábřežsku.

Jiné odpovědi zahrnovaly: „seskakovali z letadel; lidé, kteří tajně donášeli vojákům potravu“; „zběhové, kteří se schovávali v lesích a okrádali lidi“; „ti, kteří nešli na vojnu“; „bojovníci bránící město“.

8: S jakou událostí je spojeno datum 8. května?

Graf č. 11: Odpovědi dle typů škol uvedené v procentech

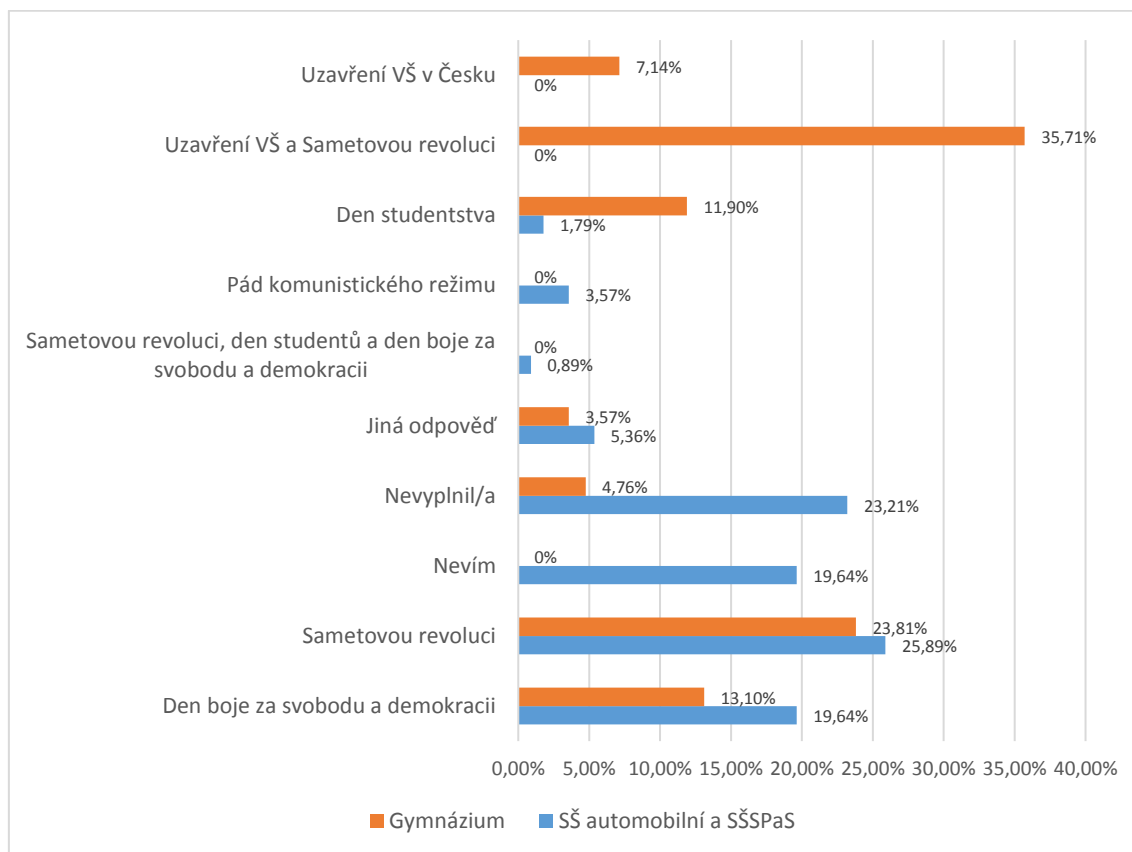
Komentář: Z grafu je vidět zřejmý rozdíl v odpovědích respondentů. Přestože u obou typů škol bylo nejčastější odpovědí, že je datum 8. května spojeno s koncem druhé světové války, žáci gymnázia tuto odpověď zvolili v téměř 70 %, avšak žáci odborných škol v necelých 37 %. Žáci odborných škol vícekrát uvedli k danému datu jeho oficiální název (Den vítězství) než žáci gymnázia. Nicméně žáci odborných škol vícekrát tuto otázku nezodpověděli, případně uvedli odpověď „nevím“. Téměř 6 % žáků gymnázia uvedlo odpověď „osvobození Zábřeha“.

Jiné odpovědi uvedlo více žáků odborných škol než žáků gymnázia a zahrnovaly: „svátek matek“, případně „den matek“, který je však pohyblivý a slaví se druhou květnovou nedělí (v roce 2016 připadl na 8. května); „MDŽ“ (zde je zřejmá záměna měsíce, Mezinárodní den žen je slaven 8. března), dále to byl „začátek komunismu“ a „svátek práce“ (připadá na 1. května).

9: Jakou událost si připomínáme 17. listopadu? A co pro Vás tato událost znamená?

Vyhodnocení otázky bylo rozděleno na graf (č. 9) a tabulku (č. 5). Graf uvádí jednotlivé odpovědi na první část otázky, co je 17. listopadu připomínáno a tabulka obsahuje výčet odpovědí na druhou část otázky, tedy co pro respondenty tato událost znamená.

Graf č. 12: Jakou událost si připomínáme 17. listopadu?

Komentář: Nejčastější odpovědi na otázku, jakou událost si připomínáme 17. listopadu, bylo: „uzavření VŠ a sametovou revoluci“. Tuto odpověď zvolilo téměř 36 % žáků gymnázia, avšak žáci odborných škol ji nezvolili ani v jednom případě. Zároveň podobnou odpověď, tedy „uzavření vysokých škol v Česku“, volili opět pouze žáci gymnázia, a to v počtu 7,14 %.

U odpovědi „*sametovou revoluci*“ bylo procentuální zastoupení obou typů škol velice podobné, rozdíl činil pouze 2 %. „*Den boje za svobodu a demokracii*“ zvolilo více žáků gymnázia než žáků odborných škol (rozdíl činí 6,54%). Necelých 20 % žáků odborných škol uvedlo jako odpověď možnost „*nevím*“, avšak žáci gymnázia ji nezvolili vůbec. Jiná odpověď zahrnovala: „*svatý Václav*“; „*jak studenti cinkali klíči*“; „*30. výročí nacistických represí*“; „*17. listopad – nacisté*“; „*žádnou událost*“; „*změnu systému*“; „*Martin přijíždí na bílém koni*“; „*Marie Curie objevila radioaktivní prvky*“.

Tabulka č. 5: Co pro Vás tato událost znamená

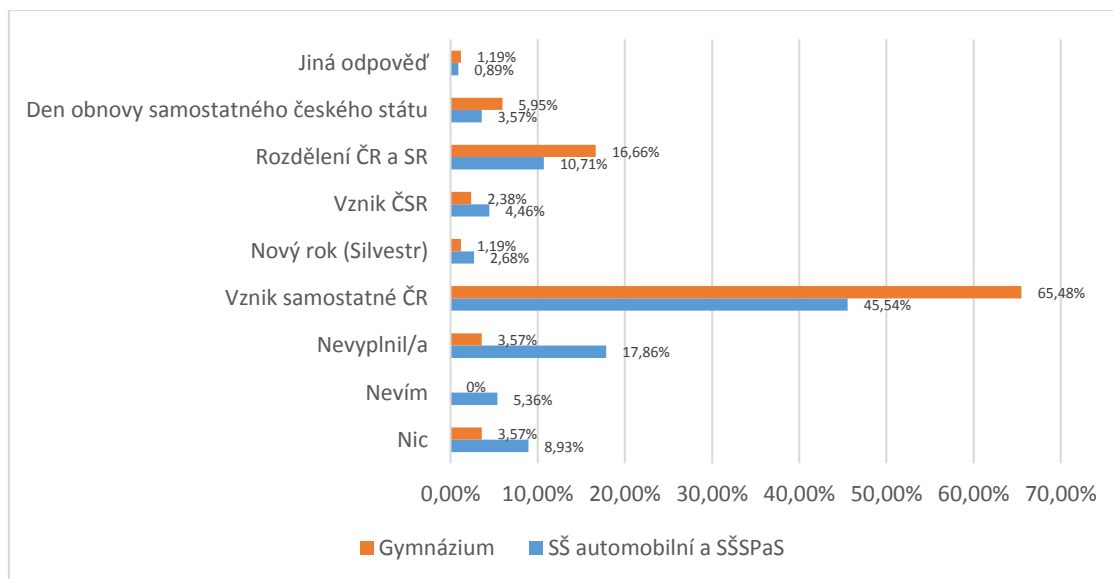
SŠ automobilní a SŠPaS	Spása republiky, nastolení demokracie místo komunistického režimu
	Možnost svobodně se projevat
	Den volna
	Pro mě to neznámá nic
	Demokracii
	Můžeme volně cestovat za hranice
	Pád komunismu a návrat svobody
	Že ČR udělala velkou chybu
	Připomínku odvahy lidí, kteří se dokázali postavit proti totalitním režimům
Gymnázium	Důležitý okamžik v dějinách
	Vítězství demokracie a svobody
	Změnu režimu
	Boj studentů za český stát/odhodlání a snahu studentů
	Nic to pro mě neznámá
	I když demokracie není perfektní, jsem rád, že tu není totalita
	Nebát se bojovat za nápravu
	Konec vlády a útlaku komunistické strany

Komentář: Nejčastější odpovědí na otázku, co pro Vás znamená 17. listopad bylo: „*demokracie a svoboda*“. Ostatní odpovědi uvedené v tabulce byly různorodé, nicméně objevují se zde podobné odpovědi typu: připomínka odvahy lidí, případně studentů, kteří se nebáli postavit se režimu. Žáci gymnázia zmínili „*pád komunistického režimu*“ pouze jako doplňující odpověď na otázku, co pro ně uvedené datum znamená, avšak 3,57 % žáků odborných škol uvedlo tuto odpověď na otázku jaká událost je připomínána (viz graf č. 12).

10: Co pro Vás znamenají oslavy připomínající 1. ledna 1993?

U této otázky žáci většinou v odpovědi uváděli, jakou událost si připomínáme a pouze někteří se vyjádřili, co pro ně tato událost znamená. Z toho důvodu jsou výsledky rozděleny do grafu (č.10), který uvádí, co je připomínáno, a tabulky (č.6) s přehledem odpovědí vztahujících se k osobnímu významu.

Graf č. 13: Jakou událost připomíná datum 1. ledna 1993?

Komentář: Na otázku číslo 10 respondenti nejčastěji odpověděli „*Vznik samostatné České republiky*“. Pro tuto odpověď se rozhodlo 65,48 % žáků gymnázia a 45,54 % žáků odborných škol. Druhou nejčastější odpovědí bylo „*Rozdělení České a Slovenské republiky*“. Výrazný rozdíl je patrný u nevyplněných odpovědí. Zatímco žáci odborných škol otázku nevyplnili u téměř 18 % případů, u žáků gymnázia to byla pouze necelá 4 %. Oficiální název (*Den obnovy samostatného českého státu*) uvedlo necelých 6 % gymnazistů a 3,5 % žáků odborných škol. Odpověď „*nevím*“ volili pouze žáci odborných škol v zastoupení 5,36 %.

Tabulka č. 6: Co pro Vás tyto oslavy znamenají?

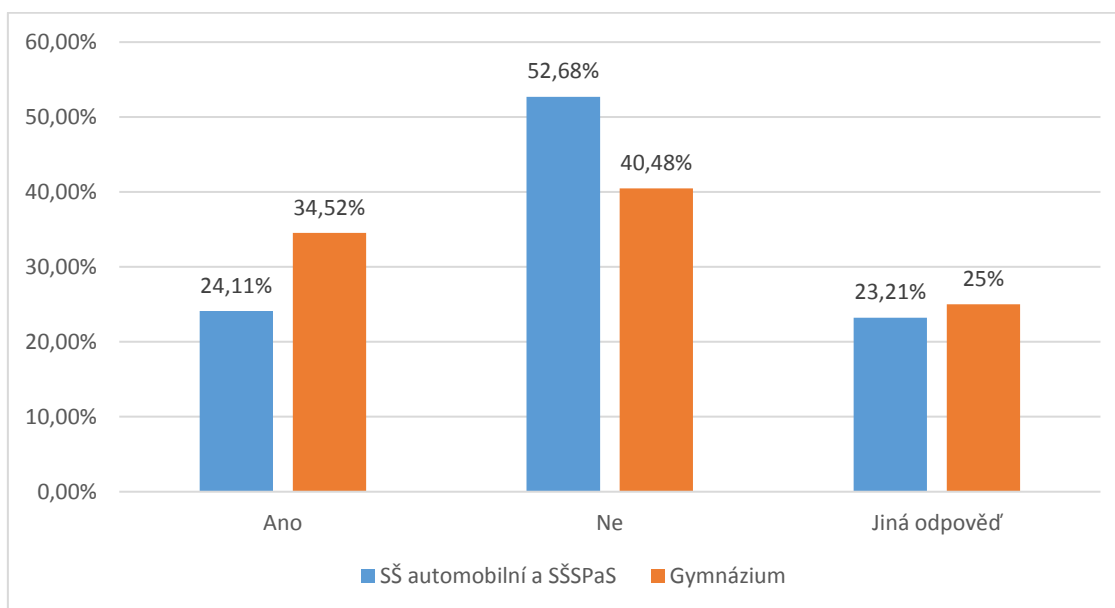
SŠ automobilní a SŠSPaS	Připomínku významné události
	Osamostatnění a nezávislost na nikom jiném
	Vznik mé vlasti, do které jsme se narodil, i když bych měl raději stále ČSR
	Že jsme vždy nebývali sami
	Mrzí mě, že jsme se rozdělili
	Nemá to pro mě žádný význam
Gymnázium	Vznik mého rodného státu
	Samostatnost Čechů
	Příklad, že vše jde rozdělit mírovou cestou
	Demokracii a státní svátek
	Znamená to pro mě hodně i když jsem tu dobu nezažila
	Nijak významně neslavím, ale je na místě si tuto událost připomínat
	Není důvod slavit tuto událost
	Rozpad Československa byl zbytečný
	Neznamená to pro mě nic
	Pouze oslavu Nového roku
V té době jsem nežila, takže mě to nijak významně neovlivnilo	

Komentář: Pro několik respondentů obou typů škol znamená vznik samostatné České republiky „vznik jejich rodného státu“. Shoda byla rovněž v odpovědi, že „bylo zbytečné se rozdělit“. Další odpovědi jsou různorodé. Avšak patrné je, že žáci gymnázia častěji uvedli negativně orientované odpovědi než žáci odborných škol, jako například, že pro ně tato událost „nic významného neznamená“, že „není důvod ji slavit“, případně že je pro ně první leden pouze „oslavou Nového roku“.

11: Dohledáváte si sám/sama informace související s významnými dny české historie?

Pro tuto otázku byly vytvořeny dva grafy, jelikož výsledky slouží ke zhodnocení hypotézy číslo 2 (H2) a rovněž hypotézy č. 3 (H3). První graf srovnává odpovědi mezi odbornými školami a gymnáziem a druhý odpovědi dívek a chlapců.

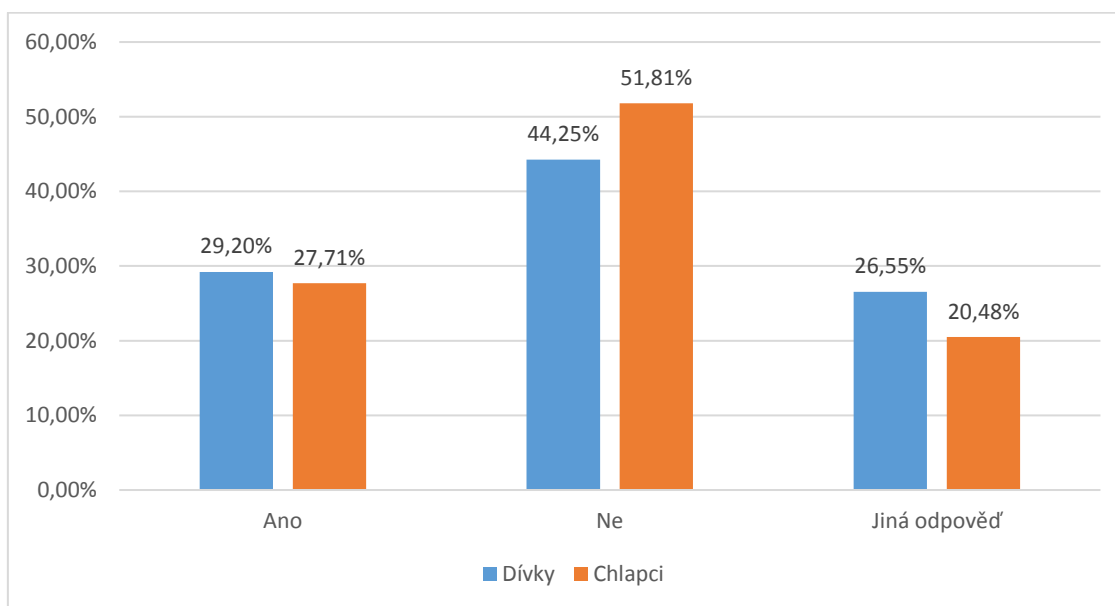
Graf č. 14: Procentuální porovnání odborných škol a gymnázia

Komentář: Z výsledků lze vyčíst, že žáci gymnázia si dohledávají informace související se státními svátky a významnými dny více než žáci odborných škol, a to o 10,41 %. Žáci odborných škol naopak častěji vybírali odpověď, že si informace nedohledávají. Pouze malý rozdíl se projevil u „jiné odpovědi“. Mezi jinými odpověďmi se nejčastěji objevovalo: „občas“; „pokud mě to zaujme“; „pokud se to musím naučit na test/pokud to potřebuji do školy“.

Hypotéza číslo 3 (H3), která stanovila, že žáci gymnázia se o státní svátky a významné dny a významné dny zajímají více než žáci ostatních středních škol v Zábřehu, protože si více dohledávají informace vztahující se k daným dnům, byla analýzou této otázky potvrzena. Z grafu je patrné, že žáci gymnázia volili odpověď „ano“ více než žáci odborných škol.

Graf č. 15: Procentuální porovnání odpovědí dívek a chlapců

Komentář: Z grafu je zřejmé, že dívky si dohledávají informace o státních svátcích a významných dnech více než chlapci, a to o 1,49 %. Hypotéza H2, která stanovila, že chlapci mají o státní svátky a významné dny větší zájem než dívky, protože si více vyhledávají informace spojené s těmito dny, odkazující na českou historii, byla vyvrácena a platí pravý opak, tedy, že dívky mají větší zájem o státní svátky a významné dny, protože si vyhledávají informace více než chlapci. Pokud se podíváme na graf „jiných odpovědí“, opět zde dívky převyšují chlapce (o 6,07 %), přičemž nejčastější odpovědí, kterou respondenti uváděli, bylo „občas“ a „pokud mě to zaujme, tak ano“.

12: Z jakých zdrojů získáváte informace týkající se významných událostí českých dějin, které si připomínáme státními svátky nebo významnými dny?

U dané otázky měli žáci možnost vybrat více odpovědí, z toho důvodu jsou výsledky zpracovány do tabulky v podobě absolutní a relativní četnosti. Absolutní četnost vyjadřuje, kolikrát byla odpověď reálně zvolena a relativní četnost převádí tuto hodnotu na procentuální podíl, díky kterému je možné data porovnávat.

Tabulka č.7: Četnost odpovědí

Zdroj/e	SŠ automobilní a SŠSPaS		Gymnázium	
	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost
Ze školy	79	31,23 %	74	32,17 %
Na internetu	61	24,11 %	58	25,22 %
Z televize	41	16,21 %	46	20 %
Od rodičů/prarodičů	55	21,74 %	45	19,57 %
Jiná odpověď	17	6,72 %	7	3,04 %

Komentář:

Výsledky jasně ukazují, že mezi zdroji, které vybírají žáci odborných škol a žáci gymnázia nejsou příliš velké rozdíly. Nejčastějším zdrojem byla zvolena škola, druhým nejčastějším internet. Větší rozdíl lze nalézt pouze u odpovědi „z televize“, kterou žáci gymnázia zvolili vícekrát (o 3,79 %) než žáci odborných škol a také u odpovědi „jiná odpověď“.

Respondenti z odborných škol zvolili jinou odpověď celkem v 17 případech (6,72 %). Nejčastější odpověď z kalendáře byla zvolena desetkrát (12,53%). Dvakrát byla zvolena odpověď z knížek. Mezi další odpovědi, které byly zvoleny pouze jednou patřily: „od kamarádů z armády“; „z oddílu, který navštěvuji BoČR (Branné oddíly ČR)“; „od přednášejících na různých připomínkových akcích“; „nezískávám informace“.

Respondenti gymnázia zvolili jinou odpověď pouze sedmkrát (3,04 %), což je o 3,68 % méně než u žáků odborných škol. Oproti odborným školám, byla zde zvolena odpověď „z kalendáře“ pouze v jednom případě. Čtyřikrát byla zvolena odpověď „z knih a časopisů“, a po jednom hlasu dostaly odpovědi „z filmů“ a „od sourozenců“.

13: Vzpomenete si na další státní svátky nebo významné dny vztahující se k české historii?

Otázka č. 13 je otázkou otevřenou, proto její vyhodnocení vyžadovalo určení jednotlivých kategorií, které jsou uvedeny v tabulce č. 8. Tabulka uvádí absolutní i relativní četnost daných odpovědí, které žáci uváděli. Odpovědi jsou opět rozděleny na ty, které uváděli žáci odborných škol a na odpovědi žáků gymnázia.

Tabulka č. 8: Četnost odpovědí

Událost	SŠ automobilní a SŠPaS		Gymnázium	
	absolutní četnost	relativní četnost	absolutní četnost	relativní četnost
Nevím	17	9,24 %	4	2,14 %
Upálení Jana Husa 6. 7.	26	14,13 %	49	26,20 %
Nevyplnila/a	34	18,48 %	16	8,56 %
Den dětí 1. 6.	1	0,54 %	1	0,53 %
Vánoce/Štědrý den	10	5,43 %	0	0 %
Velikonoce	8	4,35 %	0	0 %
Mezinárodní den žen	3	1,63 %	0	0 %
Máj 1. 5.	4	2,17 %	0	0 %
Svátek práce 1. 5.	12	6,52 %	17	9,09 %
Konec 1. sv. v. 11. 11.	2	1,09 %	0	0 %
Den slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje 5. 7.	9	4,89 %	39	20,85 %
Den české státnosti 28. 9.	11	5,98 %	40	21,39 %
Den památky Jana Palacha 16. 1.	2	1,09 %	2	1,07 %
Květnové povstání českého lidu 5. 5.	2	1,09 %	2	1,07 %
Den rodin 15. 5.	2	1,09 %	0	0 %
Vyhlazení obce Lidice 10. 6.	6	3,26 %	1	0,53 %
Den památky obětí komunistického režimu 27. 6.	1	0,54 %	0	0 %
Nagano – čeští hokejisté vyhráli zlato 22. 2.	2	1,09 %	1	0,53 %
Nový rok 1. 1.	6	3,26 %	0	0 %
Velký pátek	5	2,72 %	1	0,53 %
1. svátek vánoční 25. 12.	3	1,63 %	0	0 %
2. svátek vánoční 26. 12.	2	1,09 %	0	0 %
Den válečných veteránů 11. 11.	1	0,54 %	5	2,7 %

Atentát na Heydricha 27. 5.	2	1,09 %	0	0 %
Druhá světová válka 1939-45	3	1,63 %	0	0 %
První světová válka 1914-18	2	1,09 %	0	0 %
Pražské jaro (1968)	2	1,09 %	0	0 %
Mnichovská konference (září 1938)	1	0,54 %	2	1,07 %
Vstup ČR do EU 1. 5. 2004	1	0,54 %	1	0,53 %
Vpád vojsk Varšavské smlouvy na naše území (srpen 1968)	1	0,54 %	0	0 %
KSČM se dostává k moci (únor 1948)	1	0,54 %	4	2,14 %
Začátek druhé světové války 1. 9.	1	0,54 %	0	0 %
Přímá volba prezidenta	1	0,54 %	0	0 %
Mezinárodní den památky obětí holocaustu 27. 1.	0	0 %	1	0,53 %
Památka zesnulých 2. 11.	0	0 %	1	0,53 %

Komentář: Celkový počet odpovědí byl téměř vyrovnaný. Žáci odborných škol uvedli celkově 184 odpovědi a žáci gymnázia uvedli pouze o tři odpovědi více, tedy 187. Pro lepší komparaci uvedených dat byly výsledky převedeny na relativní četnost, která je vyjádřena procenty z celku.

Žáci z odborných škol nejčastěji tuto otázku nevyplnili, bylo jich celkem 18,48 %. Na druhém místě byla událost „Upálení mistra Jana Husa“, na tuto odpověď si vzpomnělo 14,13 % žáků odborných škol a 9,24 % uvedlo jako odpověď „nevím“. Následoval „Svátek práce“ se 6,52 %, „Den české státnosti“ s 5,98 % a „Štědrý den“ s 5,43 %.

Žáci gymnázia zvolili nejčastěji rovněž událost „Upálení mistra Jana Husa“, celkově ve 26,20 %. Mezi další nejčastější odpovědi patřily: „Den české státnosti“ s 21,39 %, „Den slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje“ s 20,85 % a „Svátek práce“ s 9,09 %. Oproti žákům odborných škol žáci gymnázia nevyplnili otázku pouze v 8,56 % a odpověď „nevím“ zvolilo pouze 2,14 % respondentů gymnázia.

Odpovědi, které žáci zvolili, byly různého charakteru, podstatná část odpovídá státním svátkům či významným dnům, které jsou definovány dle zákona č. 245/2000 Sb. o státních svátcích o ostatních svátcích, o významných dnech a o dnech pracovního klidu. Zároveň však

v několika případech vybrali také historické události jako například první a druhou světovou válku, přičemž napsali také rozmezí let, kdy války probíhaly. Dále to byly například události jako „*atentát na Heydricha*“, „*Mnichovská konference*“, „*vítězný únor 1948*“ nebo „*vpád Varšavských vojsk na naše území*“. Několik žáků zvolilo také události, které sice nejsou definovány jako státní svátky ani významné dny, avšak mohou mít osobní význam. Mezi tyto odpovědi můžeme zařadit: „*přímá volba prezidenta, Máj, den dětí nebo výhra českých hokejistů na olympiádě v Naganu*“.

1.6 Souhrn výsledků výzkumu

Kvantitativní výzkum zaměřený na postoje žáků středních škol v Zábřehu na Moravě k významným událostem českých dějin poskytl zajímavé informace o znalostech a vědomostech těchto žáků. Jednotlivá zjištění zde budou shrnuta a rovněž podám zprávu o potvrzení, či vyvrácení hypotéz stanovených na začátku praktické části této práce.

Hypotéza číslo 1 (H1) stanovila, že žáci gymnázia mají o státních svátcích více znalostí než žáci ostatních středních škol v Zábřehu, protože se více zaměřují na všeobecné znalosti. K potvrzení či vyvrácení této hypotézy je třeba analyzovat otázky číslo 4, 8 a 9 uvedené v dotazníku (viz přílohy), které zjišťují faktické znalosti žáků.

Otázka číslo 4 zjišťovala, jakou událost si připomínáme 28. října. Správnou odpověď, tedy že jde o vznik samostatné Československé republiky, zvolilo 90,48 % žáků gymnázia a 59,82 % žáků středních odborných škol. U této otázky byla hypotéza potvrzena.

Otázka číslo 8 zjišťovala, jakou událost si připomínáme 8. května. Zde bylo možné uznat jako správné dvě varianty: Konec druhé světové války a Den vítězství. Tyto odpovědi zvolilo 78,57 % žáků gymnázia a 58,04 % žáků středních odborných škol. Opět tedy došlo k potvrzení hypotézy.

Otázka číslo 9 se zaměřovala na to, jakou událost si připomínáme 17. listopadu. U této otázky bylo uznáno více variant jako správná odpověď. Řadí se k nim: Uzavření vysokých škol v Česku, uzavření vysokých škol a sametová revoluce, Den studentstva, sametová revoluce, Den boje za svobodu a demokracii. Správnou odpověď uvedlo 91,66 % žáků gymnázia a 51,78 % žáků středních odborných škol. Hypotéza byla opět potvrzena.

Došlo k potvrzení hypotézy číslo 1 (**H1**) u všech tří otázek, proto lze konstatovat, že hypotéza byla **potvrzena**.

Hypotéza číslo 2 (H2): Chlapci mají o státní svátky a významné dny větší zájem než dívky, protože si více vyhledávají informace spojené s těmito dny, odkazující na českou

historii byla pomocí analýzy odpovědí u otázky číslo 11 **vyvrácena**. Výzkum prokázal, že platí opak, tedy, že dívky mají o státní svátky a významné dny větší zájem než chlapci, protože si více dohledávají informace spojené s těmito dny.

Hypotéza číslo 3 (H3) stanovila, že žáci gymnázia se o státní svátky a významné dny zajímají více než žáci ostatních středních škol v Zábřehu, protože si více dohledávají informace vztahující se k daným dnům. Tato hypotéza byla pomocí výzkumu **potvrzena**. Důkazem je rozbor odpovědí respondentů u otázky číslo 11, které jsou znázorněny v grafu číslo 14 (viz předešlá kapitola).

Celkově můžeme tedy shrnout, že ze stanovených hypotéz byly dvě hypotézy potvrzeny (H1 a H3) a jedna hypotéza byla vyvrácena (H2) a platí její opak.

Z analýzy získaných dat vyplynulo, že přesně pro polovinu žáků gymnázia a 45,54 % žáků středních odborných škol je státní svátek připomínkou významné události. Volný den je státní svátek pro 42,86 % gymnazistů a 47,32 % žáků odborných škol. U této otázky byly odpovědi obou typů škol poměrně vyrovnané (rozdíly činily pouze malý podíl).

Dále bylo zjištěno, že vzpomínkových akcí se pokaždé účastní 3,57 % žáků středních škol, avšak žádný ze žáků gymnázia. Odpovědi *občas* a *nikdy* byly poměrně vyrovnané. Občas se těchto akcí účastní 47,62 % žáků gymnázia a 44,64 % žáků odborných škol a nikdy se jich neúčastní 44,05 % žáků gymnázia a 48,21 % žáků odborných škol.

Rok 1848 považuje za významný 65,48 % gymnazistů, a pouze 30,36 % žáků odborných škol. V této otázce se jednalo o první větší rozdílnost v odpovědích respondentů.

Nejvýraznější rozdíl mezi odpověďmi lze vysledovat u otázky číslo 4, kde 90,48 % žáků gymnázia uvedlo, že si 28. října připomínáme vznik Československé republiky, ale žáci odborných škol uvedli stejnou odpověď pouze ve 30,36 % případů. V následující otázce, která zjišťovala názor na význam připomínky 28. října, uvedlo, že je to důležité 82,14 % žáků gymnázia a 53,60 % žáků odborných škol. Rozdíl je tedy menší než u předešlé otázky, přesto je stále poměrně velký.

Nejvíce odlišné odpovědi se projeví u otázky číslo 6, která se dotazovala na znalost jména Arnošta Valenty. Zatímco více než padesát procent žáků gymnázia uvedlo, že se jednalo o rodáka ze Svěbohova a letce u RAF, žáci odborných škol ve více než 50 % uvedli, že dané jméno neznají.

Otázka číslo 7 se zaměřovala na znalost partyzánů a jejich cíle. Žáci obou typů škol uváděli v odpovědích různé charakteristiky odbojových hnutí, které jsou shrnuty v grafu číslo 10. Za zmínku však stojí počet nevyplněných odpovědí a odpovědi „nevím“ – u odborných

škol tvořily 72,32 % a u gymnázia 27,38 %. Žáci gymnázia u této otázky uvedli rovněž tři jména vůdců odbojových organizací na Zábřežsku, což vede k otázce, zda je tato znalost ovlivněna jejich osobním zájmem o toto téma, nebo získali informaci ve vyučování. Zajímavým rozšířením tohoto kvantitativního výzkumu by bylo provést také kvalitativní výzkum, který by se podrobněji zaměřil na rozhovor s respondenty a vytvořil tak ucelený pohled na postoje žáků zábřežských středních škol k významným událostem českých dějin a na to, jak a z jakých zdrojů získávají informace.

Otázky číslo 8 a 9 byly již rozebrány u hypotézy číslo 1 (H1) dříve v této kapitole. Otázka číslo 10 se zaměřila na událost spojenou s 1. lednem 1993. Zde bylo možné uznat za správnou odpověď Vznik samostatné České republiky, rozdělení Česka a Slovenska a Den obnovy samostatného českého státu. Správnou odpověď zvolilo 88,09 % žáků gymnázia a 59,82 % žáků středních odborných škol.

Graf číslo 14 dokládá, že žáci gymnázia si vyhledávají informace týkající se státních svátků a významných dnů více než žáci odborných škol a graf číslo 15, že dívky si tyto informace dohledávají častěji než chlapci.

Pomocí rozboru otázky číslo 12, která se zaměřovala na zdroje, ze kterých žáci získávají informace o státních svátcích a významných dnech bylo zjištěno, že nejčastějším zdrojem je škola. Tuto odpověď zvolilo více než 31 % žáků odborných škol a více než 32 % žáků gymnázia. Z těchto zjištění tedy vyplývá, že škola je významným činitelem a je více než žádoucí, aby každá škola zařadila do svého vzdělávací programu témata vztahující se k problematice českých státních svátků a významných dnů ve výuce občanské výuky a dějepisu, případně realizovala projekty zaměřené na daná témata. Návrh projektu uvádím v následující kapitole číslo 1.7.

Poslední otázka dotazníku se zaměřila na to, zda žáci znají další státní svátky a významné dny. Tato otázka byla otevřená, proto bylo získáno velké množství dat. Nicméně lze konstatovat, že počet odpovědí uvedený oběma typy škol byl velice vyrovnaný. Žáci středních odborných škol uvedli 184 odpovědí a žáci gymnázia 187 odpovědí.

Obecně lze tedy shrnout, že žáci gymnázia mají lepší znalosti státních svátků než žáci odborných škol, avšak je třeba podotknout, že i žáci odborných škol v mnoha případech uváděli velmi dobré odpovědi. U žáků obou odborných středních škol ze Zábřeha bylo možné vysledovat větší rozdíly mezi odpověďmi, kdy některé dotazníky byly vyplněny velice kvalitně a některé naopak vágně. U žáků gymnázia tak velké rozdíly patrně nebyly.

Pozitivní zjištění přinesla analýza dat u první otázky dotazníku, která se dotazovala na to, co pro respondenty znamená státní svátek. Státní svátek je pro polovinu žáků připomínkou významné události a pro druhou polovinu volným dnem. Tento výsledek byl pro mě překvapivý, protože nenaplnil má očekávání, která předpokládala, že bude převažovat odpověď s možností – volný den.

Výsledky výzkumu by bylo patrně možné aplikovat také na jiné školy, pokud bychom zachovali podmínku srovnávání gymnázia a čtyřletých maturitních oborů středních škol, tak jak tomu bylo v tomto výzkumu. Předpokládá se, že gymnázia se více zaměřují na všeobecné znalosti, mezi které můžeme zařadit i znalost státních svátků, proto gymnazisté uvádějí přesnější a kvalitnější odpovědi než žáci odborných škol. Nicméně záleží na mnoha faktorech, které ovlivňují znalost státních svátků a významných dnů, jako například vlastní zájem o historii a získávání informací, výuka ve škole, ale také rodina.

Dotazník je vzhledem k jeho zaměření možné využít i pro výzkumy na jiných školách, avšak je zde nutná úprava dvou otázek zaměřených na regionální historii (otázky č. 6 a 7). Je možné je z dotazníku úplně vypustit, případně nahradit otázkami vztahujícím se k regionu či městu, ve kterém by byl výzkum prováděn.

1.7 Návrh využití tématu v edukačním procesu

V této kapitole uvádím návrh na projektový den, který je vhodný pro žáky 8. – 9. tříd, ale rovněž jej lze využít pro žáky středních škol a gymnázií. Projektový den je rozdělen do tří fází, z nichž první dvě jsou přípravné fáze před projektem a poslední je realizací samotného projektu. Projekt je možné realizovat v hodinách výchovy k občanství, ale také dějepisu, případně českého jazyka. Je zde možné využít spolupráce vyučujících všech tří jmenovaných předmětů.

Projektový den zaměřený na státní svátky a významné dny

Téma projektu:	Státní svátky a významné dny vztahující se k událostem českých dějin 20. století
Ročník:	8. - 9. (vhodné i pro střední školy a gymnázia)
Počet žáků:	Běžně velká třída (20-30 žáků)
Doba trvání:	Přípravné fáze (I. a II.) - 2 x 45 minut Realizační fáze (III.) – 120 min + 45 min
Vzdělávací oblast:	Člověk a společnost – Výchova k občanství
Tematický celek:	Člověk ve společnosti
Učivo:	Naše vlast
Mezipředmětové vztahy:	Dějepis, český jazyk, výtvarná výchova
Programový cíl:	Žáci vytvoří plakát na zadané téma, porozumí problematice vybraných státních svátků a významných dnů a vytvoří si vlastní názor, který budou ochotni sdělit ostatním.
Vzdělávací cíle:	Kognitivní <ul style="list-style-type: none">• Žáci budou schopni vybrat relevantní informace pro svůj projekt.• Žáci budou schopni popsat hlavní body svého projektu.• Žáci budou schopni zhodnotit svou práci ve skupině.

	<p>Psychomotorické</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žáci budou schopni vytvořit plakát na zadané téma na papíře formátu A2. • Žáci budou schopni řídit svou vlastní práci na projektu a rozdělit si role ve skupině. <p>Afektivní</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žáci budou ochotni spolupracovat ve skupině. • Žáci budou ochotni si při práci navzájem pomáhat. • Žáci budou ochotni prezentovat svůj plakát před třídou a vyjádřit svůj názor k vybrané události. • Žáci jsou ochotni naslouchat názorům druhých.
<p>Klíčové kompetence:</p>	<p>K učení</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žáci sami vyhledají informace k projektu na zadané téma. • Žáci vyberou relevantní informace pro svůj plakát. <p>K řešení problémů</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žáci si sami naplánují práci na projektu. • Žáci si rozdělí role při realizaci projektu. <p>Komunikativní</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žáci efektivně komunikují ve skupinkách při práci na plakátu. • Žáci odprezentují svůj plakát před ostatními a shrnou jeho hlavní body. <p>Sociální a personální</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žáci spolupracují na plakátu ve skupině. • Žáci naslouchají názorům druhých k tématům státních svátků a významných dnů.

	<p>Občanské</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žáci si uvědomí význam státních svátků a významných dnů, které připomínají důležité okamžiky naší historie. <p>Pracovní</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žáci si budou schopni časově rozvrhnout realizaci plakátu. • Žáci budou schopni zhodnotit svůj hotový projekt a práci na něm.
--	--

I. Fáze: Dva týdny před projektem

Téma hodiny:	Oznámení projektu
Cíl hodiny:	Seznámení žáků s projektem a požadavky
Doba trvání:	1 x 45 min
Metody:	Asociační metoda, rozhovor, prezentace
Pomůcky:	Tabule, křída nebo fix, témata projektů na lístečcích, počítač, dataprojektor, prezentace

Průběh hodiny:

Úvodní část hodiny - 5 minut

- 1. Motivace** – vyučující žákům na začátku hodiny záměrně nesdělí, co bude obsahem hodiny, ale využije asociační metodu, která by měla žáky motivovat pro další práci.
- 2. Asociační metoda** – vyučující napíše doprostřed tabule slovo PROJEKT. Poté vyzve žáky, aby se hlásili a sdělili, co se jim vybaví, když se řekne dané slovo. Vyučující zapisuje nápady kolem hlavního slova. V této fázi se zapisují všechny nápady a nedochází k vyřazování těch, které nemají s tématem souvislost.

Hlavní část hodiny – 38 minut

- **Seznámení žáků s projektem** – Vyučující seznámí žáky se zamýšleným projektem. Sdělí žákům téma projektu – státní svátky a významné dny. Rovněž by žáci měli znát cíl projektu – ujasnit si okolnosti vztahující se ke státním svátkům a významným

dnům. Objasní, jak bude projekt probíhat, tedy že má tři fáze (dvě přípravné a jednu realizační), a kdy bude realizován (předem určený den).

- Následuje sdělení, jaká příprava se od žáků očekává. Žáci si po přidělení témat musejí vyhledat informace vztahující se k jejich tématu. Využít mohou literaturu, internet, časopisy, ale rovněž svědectví svých rodičů/prarodičů či jiných příbuzných nebo sousedů. Zároveň je třeba, aby si vyhledali obrázky a fotografie vztahující se k jejich tématu a ty si v den realizace projektu také donesli s sebou. Projekt bude vypracován jako plakát na papír formátu A2, který donese vyučující.
- **Rozdělení do skupinek** – Vyučující vyzve žáky, aby si vytvořili skupinky po 5-6 členech. Každá skupinka si následně musí zvolit svého zástupce. Vyučující si zapíše jména členů jednotlivých skupinek.
- **Rozdělení témat:** Vyučující předem nachystá na lístečky 5-6 témat (dle počtu žáků a skupin).

Navržená témata.¹⁴⁸

- Den obnovy samostatného českého státu (1. leden)
- Den památky Jana Palacha (16. leden)
- Den vítězství (8. květen)
- Den památky obětí vyhlazení obce Lidice (10. červen)
- Den boje za svobodu a demokracii (17. listopad)
- Den vzniku samostatného československého státu (28. říjen)

Zástupci skupinek si vylosují jedno téma, které si vyučující rovněž poznamená na papír ke každé skupince.

- **Dotazy žáků** – žáci dostanou prostor pro doplňující dotazy.
- **Prezentace regionální historie:** Vyučující si připraví krátkou powerpointovou prezentaci, ve které žáky krátce (v 10–15 minutách) seznámí s hlavními body regionální historie, která se vztahuje k vybraným událostem. (Při tvorbě prezentace lze využít textu této diplomové práce, případně dostupné literatury například: BARTOŠ, Josef et al. *Zábřeh - 750 let*. Zábřeh: Město Zábřeh, 2004. 161 s., [11] s. barev. obr. příl.)

¹⁴⁸ Témata lze vybírat ze zákona číslo 245/2000 Sb. o státních svátcích, o ostatních svátcích, o významných dnech a o dnech pracovního klidu, který je dostupný online z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-245/zneni-20170731?porov=20151221#p1-1>

Závěr hodiny – 2 minuty

1. Vyučující sdělí žákům, že doma mohou začít s přípravou na projekt, vyhledáváním informací a obrázků nebo fotek.
2. Oznámení obsahu příští hodiny (konané za týden): promítnutí krátkých videí, které se vztahují k zadaným tématům. Žáci se tak krátce seznámí s vybranými událostmi a získají první informace k jejich projektu.

II. fáze – Týden před projektem

Téma hodiny:	Vybrané státní svátky a významné dny v ČR
Cíl hodiny:	Seznámení žáků s vybranými státními svátky a významnými dny české historie
Doba trvání:	1 x 45 min
Metody:	Názorně demonstrační – promítání videa
Organizační formy:	Samostatná práce žáků
Pomůcky:	<u>Vyučující:</u> počítač s přístupem na internet, dataprojektor, promítací plátno/zed', odkazy na videa <u>Žáci:</u> sešit, psací potřeby

Průběh hodiny:

Úvodní část hodiny – 3 minuty

1. Vyučující připomene žákům, že zbývá týden do realizace projektů, proto by měli všichni pracovat na přípravě informací a dalších potřebných materiálů.
2. Vyučující upozorní žáky, aby si za týden k realizaci projektu donesli také nůžky, lepidla, lepící pásky, fixy, pastelky a jiné potřeby, které využijí k sestavení projektu.
3. Seznámení s obsahem a cílem hodiny: Seznámení s vybranými státními svátky a významnými dny pomocí krátkých videí.

Hlavní část hodiny – 40 minut

1. Vyučující vyzve žáky, aby si přichystali sešit, případně papír a psací potřeby. Mezitím si nachystá počítač a dataprojektor.

2. Žákům je sděleno, že uvidí 6 videí, které se vztahují k tématům projektů, která si vylosovali. Jejich úkolem je dělat si poznámky vztahující se k jejich vylosované události, protože tyto informace mohou využít ve svém projektu.
3. Vyučující promítne 6 videí, která jsou dostupná z internetového portálu *Slavné dny* (dostupné z: <https://www.slavne-dny.cz/>).
4. Odkazy na jednotlivá videa včetně délky trvání:

Videa dle vybraných událostí:

- Den, kdy vznikla samostatná Česká republika 1. 1. 1993 (délka videa 6:29 min)
<https://www.slavne-dny.cz/episode/646090/den-kdy-vznikla-samostatna-ceska-republika>
- Den, kdy se upálil Jan Palach 16. 1. 1969 (délka 4:35)
<https://www.slavne-dny.cz/episode/547775/den-kdy-se-upalil-jan-palach-16-leden>
- Konec druhé světové války v Evropě 8. 5. 1945 (délka 8:47 min)
<https://www.slavne-dny.cz/episode/10005558/konec-druhe-svetove-valky-v-evrope-8-kveten>
- Den, kdy byly vyhlazeny Lidice 10. 6. 1942 (délka 6:14 min)
<https://www.slavne-dny.cz/episode/590360/den-kdy-byly-vyhlazeny-lidice-10-cerven>
- Den studentů 17. 11 1939 (délka 4:02 min)
<https://www.slavne-dny.cz/episode/532425/den-studentu-17-listopad>
- Den, kdy vzniklo Československo 28. 10. 1918 (délka 4:05)
<https://www.slavne-dny.cz/episode/526294/den-kdy-vzniklo-ceskoslovensko-28-rijen>

Závěr hodiny – 2 minuty

1. Vyučující opět žákům připomene, aby si na příští týden, kdy budou zpracovávat projekty ve formě plakátů, nepamenovali přinést veškeré potřebné pomůcky a materiály.

III. fáze – Den realizace projektu

Téma hodiny:	Realizace plakátu
Cíl hodiny:	Žáci vytvoří vlastní plakát
Doba trvání:	<ul style="list-style-type: none">• 120 min na vypracování plakátu• 45 min na prezentaci plakátů
Metody:	Praktická – tvorba plakátu, slovní – prezentace plakátu
Organizační formy:	Skupinová výuka
Pomůcky:	<u>Vyučující</u> : bílý papír formátu A2 pro každou skupinku <u>Žáci</u> : nůžky, lepidla, fixy, pastelky

Postup realizace projektu - 120 minut

- 1. Zahájení:** Po přivítání se se žáky a provedení administrativy vyučující sdělí hlavní cíl práce žákům – realizace plakátu na vybrané téma vztahující se ke státním svátkům a významným dnům.
- 2. Úprava učebny:** Žáci za pokynů a dohledu vyučujícího upraví učebnu pro práci ve skupinkách, tzn. že ze dvou až tří lavic vytvoří pracovní ostrůvky, kolem kterých se seskupí.
- 3. Shrnutí požadavků na projekt:** Vyučující sdělí žákům, které části musí plakát obsahovat (tyto informace může vyučující napsat na tabuli, případně promítnout na zeď):
 - Nadpis s oficiálním názvem státního svátku/významného dne
 - Údaje, vztahující se k historickým okolnostem vzniku události
 - Obrázky, případně fotografie vztahující se k dané události
 - Rovněž by měl zahrnovat krátký komentář, ve kterém se každý člen skupiny vyjádří, co po něj daná událost znamená. (Každý člen alespoň jednu větu.)
- 4.** Žáci jsou rovněž informováni, že své hotové plakáty odprezentují před třídou a následně budou ve třídě vylepeny na zeď, aby byly přístupné i dalším žákům. (Lze umístit i do jiných prostor, podle toho, jak vyučující uzná za vhodné). Poslední informací je sdělení vymezeného času na práci, který je jedna hodina a 55 minut. Dalších 45 minut bude věnováno prezentaci jednotlivých projektů.

5. **Práce na projektu:** Každá skupina dostane od vyučujícího bílý papír formátu A2, který bude tvořit základ plakátu. V tomto okamžiku začínají skupinky pracovat na svém plakátu takovým způsobem, jaký uznají za vhodný.
6. Vyučující přebírá v tuto chvíli roli facilitátora učení, tedy kontroluje práci skupinek, pomáhá s nejasnostmi, navrhuje k takovým postupům, aby byla práce žáků co nejefektivnější a koriguje hladinu hluku ve třídě. Zároveň žáky upozorní, kolik času jim zbývá na práci.

Prezentace projektů – 45 minut

1. Po ukončení realizace projektů žáci odprezentují své výtvary.
2. Každá skupinka předstoupí před třídu a v krátkosti (maximálně 5 minut) uvedou, jaké je jejich téma, jaké informace a fotografie do projektu vybrali a také, jak významná je pro ně daná událost.
3. Žáci, kteří neprezentují, naslouchají a mohou na konci prezentace pokládat doplňující otázky.
4. Vyučující si všechny projekty vybere a vyvěsí je v kmenové učebně žáků, případně po dohodě s pedagogickým sborem na chodbě či v jiných prostorách školy, aby byly projekty přístupné i dalším žákům školy.

Závěr

Diplomová práce se věnuje postojům žáků středních škol v Zábřehu na Moravě k významným událostem českých dějin 19. a 20. století, které byly zásadní pro formování současného stavu společnosti. Témata, které jsem si vybrala, tedy významné události 19. a 20. století jsou prozatím zpracována jen stručně v knize *Zábřeh – 750 let*. Podrobněji je na tyto události nahlíženo v jednotlivých kronikách města Zábřeha.

Práce je rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické. Teoretická část se zabývá popisem vybraných událostí v kontextu zábřežského regionu. Události, které byly do práce zařazeny byly následující: revoluční rok 1848, vznik Československé republiky v roce 1918, období okupace a vzniku Protektorátu Čechy a Morava, události 17. listopadu 1989 a vznik samostatné České republiky v roce 1993. V rámci těchto událostí jsem se soustředila především na oblast města Zábřeha, ale nešlo opomenout také události, které se staly v okolních obcích, jež byly dlouho dobu součástí zábřežského panství a měly na město vliv.

Rok 1848 na Zábřežsku se projevil zejména ve změnách ve státní správě, zrušení poddanství a velice důležitý byl ve městě rozvoj železniční dopravy, který umožnil vývoj průmyslu ve městě. V roce 1918, když se blížila první světová válka ke konci bylo vyčerpání znát už i v Zábřehu, kde pobývala vojenská jednotka, která způsobovala místním problémy ve formě drobných krádeží a roznášení nemocí. Rovněž zásobování bylo v tomto období velice komplikované a rozvíjel se černý trh. Začalo také přibývat manifestací za lepší pracovní podmínky a ukončení války. Zhruba v září se v Zábřehu zformovalo Národní shromáždění v čele s Jožou Malým. Zprávy o vyhlášení republiky přišly do Zábřeha v noci z 28. na 29. října. Proběhla obrovská slavnost na náměstí, kde vystoupilo několik mluvčích a byla složena také báseň oslavující tuto událost.

V období německé okupace českých zemí připadl Zábřeh do tzv. pátého pásma a byl přiřčen do Sudet. Přestože se ve městě zvýšil počet obyvatel německé národnosti, Češi měli stále více než nadpoloviční zastoupení. Ve města byla zřízena německá správa v čele s landrátem. Od roku 1940 se v Zábřehu i okolí začaly tvořit odbojové skupinky, které se později sdružily do Národního sdružení československých vlastenců. To však bylo později odhaleno a jeho členové pozatýkáni. Tyto události přispěly ke vzniku partyzánského hnutí, které bylo cenným pomocníkem při osvobození města sovětskou armádou. Informací vztahujících se k období války v Zábřehu na Moravě je v kronice města obrovské množství a vydaly by za samostatnou práci, proto bylo v kapitole 1.4 shrnuty pouze nejzásadnější okamžiky. Rok 1989 byl pro Zábřeh stejně tak jako pro zbytek státu rokem přelomovým.

Události ze 17. listopadu měly vliv i na Zábřeh, kde až do konce roku 1989 probíhala mnohá shromáždění a manifestace podporující jak požadavky studentů, tak Občanské fórum. Na přelomu let 1992 a 1993 došlo ke vzniku samostatné České republiky. V rámci těchto let se v Zábřehu odehrály různé události jako například oslavy výročí narození Jana Amose Komenského či volby do Federálního shromáždění. V roce 1993 byly hlavními událostmi ve městě různé kulturní akce, především pořádání festivalu Kálíkův podzim pro pěvecké sbory nebo otevření Galerie Tunklův dvorec.

Pro teoretickou část byla použita literatura pojednávající o historii Zábřeha, ale především archivní materiály, uložené ve státním okresním archivu Šumperk. Nejstarší kroniky města byly původně zpracovány Leopoldem Falzem německy a později přeloženy a strojově přepsány učitelkou Marií Janů. Kroniky města Zábřeh byly nejcennějším zdrojem informací v této práci, přesto je třeba si uvědomit, že každý kronikář byl ovlivněn dobou, ve které psal, celkovým přehledem o situaci a rovněž svým postojem k obyvatelstvu jiné národnosti, což se projevuje například v částech, kde jsou zmiňovány česko-německé vztahy obyvatel města a okolí. V kronikách se například dočteme o zhoršujících se vztazích, avšak z vyprávění pamětníků je patrné, že situace mnohdy nebyla tak napjatá. Některé záznamy v kronice byly dopisovány zpětně, jedná se zejména o roky v průběhu druhé světové války, kdy kronika Zábřeha psána nebyla, proto zde mohou některé informace chybět, případně být zkresleny. Proto jsem čerpala i z další literatury, která se věnuje vybraným úsekům historie na Zábřežsku, případně si vybírá konkrétní témata jako například vznik odbojových hnutí. Novodobější kroniky města, ze kterých jsem čerpala informace ke kapitolám vztahujícím se k letům 1989 a 1993, jsou rovněž uloženy ve Státním okresním archivu Šumperk. Tyto archiválie jsou v podobě složek za jednotlivé roky, v nichž jsou vloženy samostatné listy se záznamy kronikáře. Dané kroniky byly jediným zdrojem k uvedeným rokům, z toho důvodu, že novodobější dějiny města prozatím nebyly sepsány v žádné publikaci. Pouze kniha *Zábřeh - 750 let* se v krátkosti věnuje poslednímu desetiletí minulého století, avšak uvádí jen minimum informací.

Praktická část práce je složena z kvantitativního výzkumu, provedeného formou dotazníků, a následně návrhem na využití tématu v edukační praxi. První část se zabývá rozбором dotazníkového šetření na zábřežských středních školách, kde jsem zjišťovala postoje žáků k vybraným událostem, tedy zda se orientují v důležitých datech, mají povědomí o významu těchto událostí a co pro ně samotné znamenají. Dotazníky byly rozdány na celkem třech středních školách v Zábřehu na Moravě – Střední škole sociální péče a služeb, Vyšší

odborné a střední škole automobilní a na Gymnáziu Zábřeh. Jako respondenti byli vybráni žáci prvních a druhých ročníků těchto tří škol, přičemž jedním z kritérií rovněž bylo, aby se jednalo o čtyřleté maturitní obory a mohly tak být srovnány stejné formy studia. Dotazník se skládá z celkem třinácti otázek, přičemž jde o kombinaci uzavřených, otevřených a polouzavřených otázek. Ze získaných dotazníků jich bylo celkově 196 zpracováno do grafů a tabulek včetně doplňujících komentářů uvedených v části 1.5 této práce. Pro výzkum byly rovněž stanoveny tři hypotézy, z nichž pomocí analýzy dotazníkového šetření byly dvě potvrzeny a jedna vyvrácena. Podrobné výsledky výzkumu a hypotéz jsou uvedeny v kapitole 1.6 Souhrn výsledků výzkumu.

Na konci praktické části je zařazen také projekt, určený jak pro žáky druhého stupně základních škol, tak pro žáky škol středních. Projekt se zaměřuje na problematiku státních svátků a významných dnů vztahujících se k české historii 20. století. Výstupem projektu bude plakát, který žáci vytvoří ve skupinkách na předem zadané téma. Samotný projekt je rozdělen do tří fází. První dvě jsou přípravnými fázemi a třetí je fáze realizační, při níž žáci vytvoří vlastní plakáty a následně je odprezentují spolužákům. Projekt slouží k lepšímu uvědomění žáků o významu státních svátků a významných dnů a na jeho základě si žáci vytvoří vlastní postoj k dané problematice.

Seznam zkratek

c.k. – císařsko-královský

ČR – Česká republika

ČSR – Československo / Československá republika

Gyza – Gymnázium Zábřeh

KDU – ČSL – Křesťanská a demokratická unie-Československá strana lidová

MěNV – Městský národní výbor

MěÚ – Městský úřad

RAF – Royal Air Force (britské královské letectvo)

SR – Slovenská republika

SŠ – střední škola

SŠSPaS – Střední škola sociální péče a služeb

VŠ – vysoká škola

Seznam literatury a pramenů

I. Prameny

- SOkA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1900-1929*, inv. č. 668, český překlad Marie Janů, nestr.,
- SOkA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1930-1945*, inv. č. 670, český překlad Marie Janů, nestr.,
- SOkA Šumperk, Fond AM Zábřeh, *Pamětní kniha města Zábřeh I.*, inv. č. 665, česky i něm.
- SOkA Šumperk, Fond MěNV Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1989-1990*, číslo NAD 599.
- SOkA Šumperk, Fond MěÚ Zábřeh, *Kronika města Zábřeha 1991-1997*, číslo NAD 1707.

II. Literatura

- BARTOŠ, Josef. *Národně osvobozené hnutí na Severní Moravě 1938-1945*. Šumperk: Vlastivědný ústav, 1965. Knihovnička Severní Moravy.
- BARTOŠ, Josef. *Postavení českého obyvatelstva na severní Moravě za okupace*. V Šumperku: Vlastivědný ústav, 1969.
- BARTOŠ, Josef, ed. a kol. *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*. Sv. 4, okresy: Šumperk, Zábřeh, Rýmařov. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1974. 316 s., 7 bar. mp. příl.
- BARTOŠ, Josef. Jaroslav Mezník a rok 1918 na Zábřežsku. In: *Severní Morava*, 2003, 86(49), s. 49-53. ISSN 0231-6323.
- BARTOŠ, Josef et al. *Zábřeh - 750 let*. Zábřeh: Město Zábřeh, 2004. 161 s., [11] s. barev. obr. příl.
- BENDA, Jan. *Češi a Němci v historii Šumperska*. Šumperk: CBE, 1997.
- ČORNEJ, Petr a Jiří POKORNÝ. *Dějiny českých zemí do roku 2000 ve zkratce*. Praha: Práh, 2000. ISBN 80-7252-026-1.
- DAVID, Zdeněk, ed. – RŮŽIČKA, Pavel, ed. *100 let Gymnázia Zábřeh: 1896-1996*. Zábřeh: Gymnázium, 1996. 313 s., obr. příl.
- FALZ, Leopold. *Dějiny města Zábřeha: od nejstarších časů až do roku 1900*. Praha: Votobia, 2003. 298 s. ISBN 80-7220-145-X

- FILIP, Zdeněk. Sdružení přátel severní Moravy v Brně a Praze. In: *Severní Morava: Vlastivědný sborník*. 94. svazek. Šumperk: Vlastivědné muzeum v Šumperku, 2009, s. 3-8. ISBN 978-80-85083-54-5.
- HORSKÝ, František. Zábřeh v boji proti okupantům. In: *Zábřeh v minulosti i přítomnosti: Vlastivědný sborník*. Zábřeh: Okresní lidová knihovna Zábřeh, 1959, s. 134-138.
- HORSKÝ, František. Také plod germanizace. In: *Zábřeh v minulosti i přítomnosti: Vlastivědný sborník*. Zábřeh: Okresní lidová knihovna v Zábřehu, 1959, s. 146-147.
- HUBÁLEK, Josef, ed. *Zábřeh v minulosti i přítomnosti: vlastivědný sborník. Díl 1.* V Zábřehu: Okresní lidová knihovna, 1959. 147 s.
- JARMAROVÁ, Hana. Jak to viděli kronikáři. In: *Sborník Státního okresního archivu Šumperk č. 8*. Šumperk: Zemský archiv v Opavě-Státní okresní archiv Šumperk, 2015. ISBN 978-80-87632-32-1.
- KAŠPAR, Oldřich. *Stručný přehled dějin a kultury českých zemí a Slovenska*. Pardubice: Kora, 1997. ISBN 8085644177.
- LOLEK, Ctibor. *Zábřeh 725 let: 1254-1979*. Zábřeh: Městský národní výbor, 1979. nestránkováno
- LUCUK, Vít. *Přežili svou dobu: osudy lidí Šumperska, Zábřežska a Mohelnicka 1938-1989*. Štítý: Veduta, 2011. ISBN 978-80-86438-40-5.
- LUCUK, Vít. *Zapomenutí svědkové: osudy lidí ze Šumperska, Staroměstska a Zábřežska 1938-1989*. I. vydání. Štítý: Veduta, 2015. 210 stran. ISBN 978-80-86438-58-0.
- LUCUK, Vít. *Vzpomínky zůstaly: osudy lidí z Jesenicka, Javornicka, Vidnavska, Žulovska a Šumperska 1938-1989*. I. vydání. Štítý: Veduta, 2016. ISBN 978-80-86438-63-4.
- MELZER, Miloš. *Vlastivěda šumperského okresu*. Šumperk: Okresní úřad, 1993. ISBN 80-85083-02-7.
- PROKOP, Jan. Moje paměť o ilegalitě v Jedlí. In: *Sborník Státního okresního archivu Šumperk č. 8*. Šumperk: Zemský archiv v Opavě-Státní okresní archiv Šumperk, 2015, s. 32-50. ISBN 978-80-87632-32-1.
- PRÝMEK, Petr. *Svátky v Čechách*. Praha: Jonathan Livingston, 2015. ISBN 978-80-87835-97-5.

- Sborník Státního okresního archivu Šumperk č. 8. Státní okresní archiv Šumperk. Šumperk: Zemský archiv v Opavě, Státní okresní archiv Šumperk, 2015. ISSN 1802-8810.
- SCHWUB, Karel. Pěvecký sbor severomoravských učitelů v Zábřeze. In: *Severní Morava: Vlastivědný sborník*. Svazek 66. Šumperk: Okresní vlastivědné muzeum Šumperk, 1993, s. 29-38.
- *Severní Morava: Vlastivědný sborník*. Svazek 66. Šumperk: Okresní vlastivědné muzeum Šumperk, 1993.
- SPURNÝ, František. Dny zrady. In: *Průvodce kulturou Zábřeha*. Zábřeh: MěstMN, říjen 1963.
- TINKOVÁ, Eva a ilustroval JAN HORA. *České svátky a tradice*. Kralice na Hané: Computer Media, 2010. ISBN 9788074020780.

III. Regionální tisk

- České srdce. *Moravský sever*. Zábřeh: 25. 10. 1918 (č. 45), 4 strany. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/vkol/view/uuid:85b8c744-0de2-4c4b-bae1-6f1654a05d1a?page=uuid:fb586e66-067e-11e4-9168-90b11c419e63>
- Ohromné události převalily se v těchto dnech přes nás. *Moravský sever*. Zábřeh: 1. 11. 1918 (č. 46), 4 strany. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/vkol/view/uuid:5b921d44-4fbf-4df4-a3a3-94c3d8e6486c?page=uuid:fba751ba-067e-11e4-9168-90b11c419e63>

IV. Internetové zdroje

- § 1 odst. 1 zákona č. 245/2000 Sb., o státních svátcích, o ostatních svátcích, o významných dnech a o dnech pracovního klidu. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 24. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-245#p1-1>
- § 4 odst. 1 zákona č. 245/2000 Sb., o státních svátcích, o ostatních svátcích, o významných dnech a o dnech pracovního klidu. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 24. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-245#p4-1>
- DOHNAL, Miloň. Hladové nepokoje na Šumpersku před rokem 1848. In: *Severní Morava: vlastivědný sborník* [online]. Šumperk: Vlastivědný ústav, 1958 [cit. 2018-

- 01-30]. ISSN 0231-6323. Dostupné z: <http://old.muzeum-sumperk.cz/index.php?item=cinnost/publikacni-cinnost/vlastivedny-sbornik-severni-morava/digitalizovany-obsah/&larticle=63>
- *Kronika Zábřeha 2009* [online]. Zábřeh, 2009 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: http://www.zabreh.cz/assets/File.ashx?id_org=18942&id_dokumenty=1067
 - KRUŠINA, Martin; MALOVECZKÁ, Andrea. *Den, kdy vznikla samostatná Česká republika (1. leden 1993) – Slavné dny* [online]. Stream.cz [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <https://www.slavne-dny.cz/episode/646090/den-kdy-vznikla-samostatna-ceska-republika>
 - KUBOVÁ, Hana. V Zábřehu skončila válka 8. května ráno, v Šumperku až odpoledne. *Šumperský a Jesenický deník* [online]. VLTAVA LABE MEDIA, ©2005-2018, 6. 5. 2015 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: https://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/v-zabrehu-skoncila-valka-8-kvetna-rano-v-sumperku-az-odpoledne-20150506.html
 - Ludmila Bittnerová (1933). *Paměť národa* [online]. Post bellum, ©2000-2018, 19. 4. 2016 [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <http://www.pametnaroda.cz/story/bittnerova-ludmila-1933-4643>
 - RYBIČKOVÁ, Stanislava. Miroslav Macek vzpomíná před kamerou na Listopad. In: *Šumperský a Jesenický deník: denik.cz* [online]. VLTAVA LABE MEDIA, ©2005-2018, 3. 11. 2009 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/podivejte-se-miroslav-macek-vzpomina-pred-kamerou-.html
 - VESELÁ, Linda. Svoboda není samozřejmost, zdůrazní studenti na akcích k 17. listopadu. *IDNES.cz* [online]. MAFRA, a. s, 2018, 4. října 2017 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/17-listopad-vyroci-akce-studenti-dnm-/domaci.aspx?c=A171004_151710_domaci_linv
 - ZUNA, Pavel a Martin KRUŠINA. *Den studentů (17. 11. 1939) - Slavné dny* [online]. Stream.cz [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <https://www.slavne-dny.cz/episode/532425/den-studentu-17-listopad>
 - Zábřežsko. *Jeseníky* [online]. Olomoucký kraj, Jeseníky-Sdružení cestovního ruchu, 2018 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <https://www.navstivtejeseniky.cz/turisticke-lokality/zabrezsko>

- Zákon č. 245/2000 Sb., Zákon o státních svátcích, o ostatních svátcích, o významných dnech a dnech pracovního klidu, v aktuálním znění. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 24. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-245#p1-1>

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dotazník pro žáky středních škol

Příloha č. 2 – Obrázek: Město po otevření železnice Zábřeh – Česká Třebová v roce 1845

Příloha č. 3 – Fotografie: Vyhlášení samostatného Československého státu v Zábřehu

Příloha č. 4 – Fotografie: Zábřežští Němci vítají německé vojsko 10. října 1938

Příloha č. 5 – Fotografie: Říjen 1938 v Zábřehu

Příloha č. 6 – Fotografie: Říjen 1938 v Zábřehu

Příloha č. 7 – Fotografie: Říjen 1938 v Zábřehu

Příloha č. 8 – Fotografie: Příchod partyzánů do Zábřeha 8. května 1945

Příloha č. 9 – Fotografie: Zábřežští partyzáni s vojákem Rudé armády

Příloha č. 10 – Fotografie: Odstranění sochy J. V. Stalina 8. prosince 1989 z prostranství před III. Základní školou na ulici Školská

Přílohy

Příloha č. 1 – dotazník pro žáky středních škol

Dotazník pro žáky středních škol zabývající se postoji k významným událostem českých dějin 19.-20. století

Vážení respondenti, prosím Vás o vyplnění tohoto dotazníku, který bude sloužit pro účely mé diplomové práce. Dotazník prosím vyplňujte sami za sebe bez dohledávání informací na internetu, v knihách nebo kdekoli jinde. Nikdo správnost Vašich odpovědí hodnotit nebude. U každé otázky zakroužkujte **pouze jednu odpověď**, pokud není výslovně určeno jinak. Předem Vám děkuji za vyplnění dotazníku.

Bc. Denisa Navrátilová, studentka PdF UP v Olomouci

Jaké je Vaše pohlaví?

- a) Žena b) Muž

Jaký je Váš věk? (napište prosím číslici)

Jakou školu a ročník aktuálně navštěvujete? (u gymnázia prosím uveďte, zda se jedná o 4 letý / 8 letý obor, u dalších škol napište studovaný obor)

1. Co pro Vás znamená státní svátek?

- a) Přípomínku významné události
b) Volný den
c) Jiná odpověď:

2. Účastníte se v den státních svátků nebo významných dnů vzpomínkových akcí konaných ve Vašem městě?

- a) Ano, pokaždé
b) Občas
c) Nikdy
d) Jiná odpověď:

3. Je podle Vás rok 1848 významný pro utváření českých dějin? Uveďte proč.

- a) Ano, protože
.....
b) Ne, protože
.....
c) Jiná odpověď
.....

4. Jakou významnou událost si připomínáme 28. října?

.....

5. Myslíte si, že je důležité připomínat si 28. října a proč?

a) Ano, protože

.....

b) Ne, protože

.....

c) Jiná odpověď:

.....

6. Co se Vám vybaví u jména Arnošt Valenta?

.....

.....

.....

7. V roce 1940 vzniklo v Zábřeze odbojové, později partyzánské hnutí *Národní sdružení československých vlastenců*. Víte, kdo byli partyzáni a jaký byl jejich cíl?

.....

.....

.....

.....

.....

8. S jakou událostí je spojeno datum 8. května?

.....

9. Jakou událost si připomínáme 17. listopadu? A co pro Vás tato událost znamená?

.....
.....
.....
.....
.....

10. Co pro Vás znamenají oslavy připomínající 1. ledna 1993?

.....
.....
.....

11. Dohledáváte si sám/sama informace související s významnými dny české historie?
(například na internetu, v literatuře apod.)

- a) Ano
- b) Ne
- c) Jiná odpověď:.....

12. Z jakých zdrojů získáváte informace týkající se významných událostí českých dějin, které si připomínáme státními svátky nebo významnými dny? (Možné zakroužkovat i více odpovědí.)

- a) Ze školy
- b) Na internetu
- c) Z televize
- d) Od rodičů/prarodičů
- e) Jiná odpověď:

13. Vzpomenete si na další státní svátky nebo významné dny vztahující se k české historii? Pokud ano, vypište je:

.....

.....

.....

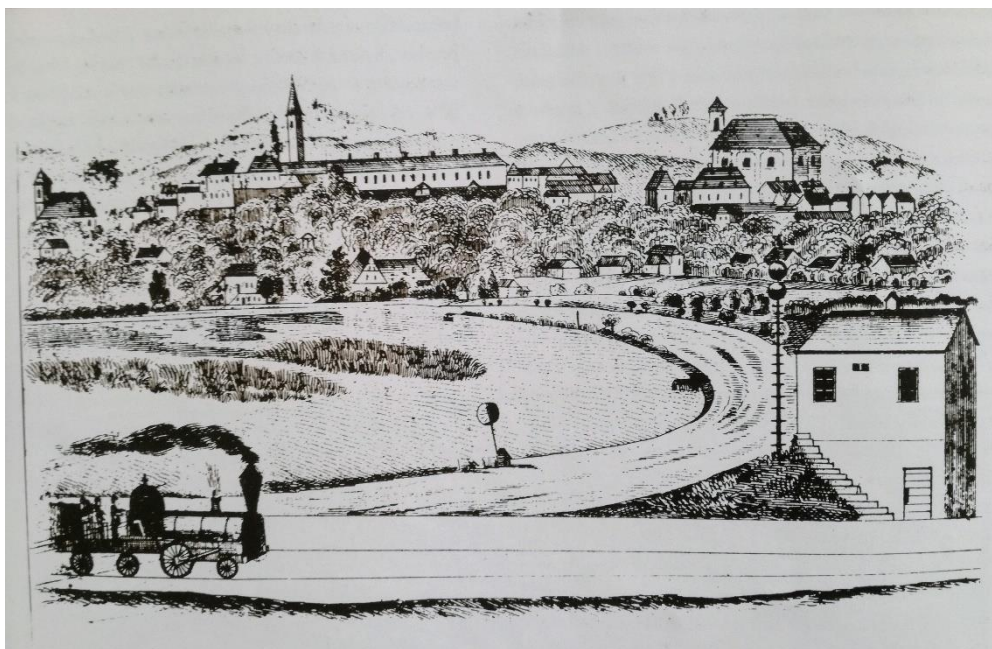
.....

.....

.....

Děkuji za Váš čas

Příloha č. 2 – Obrázek: Město po otevření železnice Zábřeh – Česká Třebová v roce 1845

Zdroj: BARTOŠ, Josef et al. Zábřeh – 750 let. Zábřeh: Město Zábřeh, 2004, s. 30.

Příloha č. 3 – Fotografie: Vyhlášení samostatného Československého státu v Zábřehu

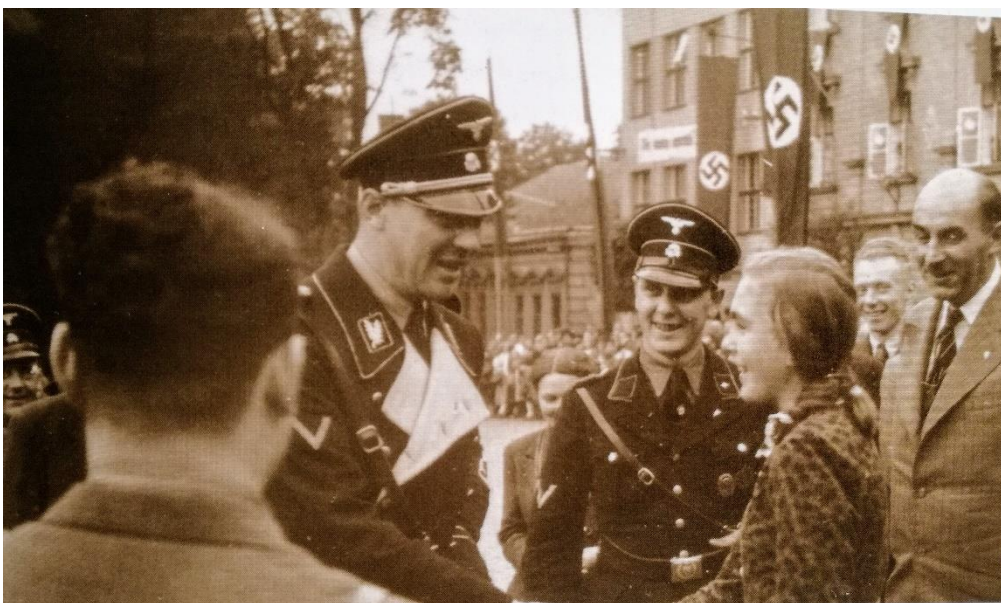
Zdroj: BARTOŠ, Josef et al. Zábřeh – 750 let. Zábřeh: Město Zábřeh, 2004, s. 43.

Příloha č. 4 – Fotografie: Zábřežští Němci vítají německé vojsko 10. října 1938

Zdroj: BARTOŠ, Josef et al. Zábřeh – 750 let. Zábřeh: Město Zábřeh, 2004, s. 53.

Příloha č. 5 – Fotografie: Říjen 1938 v Zábřehu

Zdroj: BARTOŠ, Josef et al. Zábřeh – 750 let. Zábřeh: Město Zábřeh, 2004, s. 53.

Příloha č. 6 – Fotografie: Říjen 1938 v Zábřehu

Zdroj: BARTOŠ, Josef et al. Zábřeh – 750 let. Zábřeh: Město Zábřeh, 2004, s. 53.

Příloha č. 7 – Fotografie: Říjen 1938 v Zábřehu

Zdroj: BARTOŠ, Josef et al. Zábřeh – 750 let. Zábřeh: Město Zábřeh, 2004, s. 53.

Příloha č. 8 – Fotografie: Příchod partyzánů do Zábřeha 8. května 1945

Zdroj: BARTOŠ, Josef et al. Zábřeh – 750 let. Zábřeh: Město Zábřeh, 2004, s. 55.

Příloha č. 9 – Fotografie: Zábřežští partyzáni s vojákem Rudé armády

Zdroj: BARTOŠ, Josef et al. Zábřeh – 750 let. Zábřeh: Město Zábřeh, 2004, s. 56.

Příloha č. 10 – Fotografie: Odstranění sochy J. V. Stalina 8. prosince 1989 z prostranství před III. Základní školou na ulici Školská

Zdroj: BARTOŠ, Josef et al. Zábřeh – 750 let. Zábřeh: Město Zábřeh, 2004, s. 64.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Denisa Navrátilová
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	PhDr. Pavel Kopeček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Postoje žáků středních škol k významným událostem českých dějin 19. a 20. století v kontextu zábrěžského regionu
Název v angličtině:	Attitudes of Secondary School Students to Major Events of the Czech History from 19th to 20th century in the Context of Zábřeh Region
Anotace práce:	Diplomová práce je zaměřena na postoje žáků středních škol k významným událostem českých dějin, které jsou připomínány státními svátky. Teoretická část je zaměřena vybrané události v zábrěžském regionu a v praktické části se práce věnuje dotazníkovému šetření provedenému na zábrěžských středních školách. Na závěr praktické části je uveden návrh projektové dne na téma státních svátků a významných dnů vztahující se k českým dějinám 20. století.
Klíčová slova:	České dějiny, státní svátky, významné dny, Zábřehský region
Anotace v angličtině:	This diploma thesis deals with the attitudes of high school students towards important days for the Czech history that are remembered with the public holidays. Theoretical part focuses on the description of chosen days from history how they took place in Zábřeh region and the practical part is dedicated to the analysis of research made at schools in Zábřeh na Moravě. Draft of a project day focusing on public holidays related to the Czech history of the 20th century is included at the end of the practical part.
Klíčová slova v angličtině:	Czech history, public holidays, important days, Zábřeh region

Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Dotazník Příloha č. 2: Obrázek Příloha č. 3–10: Fotografie
Rozsah práce:	90 stran + 9 stran příloh
Jazyk práce:	Český